

L. as. 168°

INNOCENTII FESSLER

55. THEOL. DOCTORIS, LL. OO. ET HERMENEVTICAE VET. TEST.

IN REGIO-CAESAREA VNIVERSITATE LEOPOLITANA

PROF. PVBL. ORD.

INSTITVTIONES
LINGVARVM
ORIENTALIVM,

HEBRAEAE, CHALDAICAE, SYRIACAE
ET ARABICAE.

CHRESTOMATHIAM ARABICAM

ADDIDIT

IO. GODOFR. EICHHORN,

DVCIS WIMARIENSIS CONSILIARIVS AVLICVS
PROFESSOR IENENSIS.

PARS PRIOR

*introductionem in studium LL.OO. et institutiones
linguae hebraeae complectens.*

WRATISLAVIAE,

SVMTIBVS GVILIELMI THEOPHILI KORN,

MDCLXXXVII.

155B

Ne quis tam parua fastidiat elementa: non quia magnae
fit operae consonantes a vocalibus discernere, ipfasque eas in
femiocalium numerum mutarumque partiri; sed quia interiora
velut sacri huius adeuntibus apparebit multa rerum subtilitas,
quae non modo acuere ingenia, sed exercere altissimam quoque
eruditionem ac scientiam possit.

QVINT. de Instit. Orat. Lib. I. c. 4.

ILLVSTRISSIMO DOMINO

DOMINO

I O S E P H O

COMITI

R Z E V V S K I

ORD. S. STANISLAI EQVITI

VIRO

MVSIS AMICO

ARTIVM LITTERARVM ANTIQVITATVM

AESTIMATORI AEQVO

CVLTORI INSIGNI

CENSORI PERITO

VIRO OPTIMO
MAECENATI SVO
LL. OO.
INSTITUTIONES

D. O. D. I. V. D.

INNOCENTIVS FESSLER.

PRAEFA-

P R A E F A T I O.

Studiofa iuuentus nostra ad limina Theologiae Linguarum Orientalium elementis erudienda, absoluto Philosophiae cursu, plerumque meditandi quandam, atque ratiocinandi dexteritatem obtinuit, et in historicis disciplinis, elegantis item graecarum latinarumque musarum non plane rudis est, et imperita. Quantum vero facessat negotium, ab hisce studiis denuo in grammaticorum dumeta, compelli, et vt cum *Hieronymo* loquar: *post Quintiliani acumina Ciceronis fluuios, gravitatemque Frontonis, et lenitatem Plinii alphabetum discere, et stridentia anhelantiaque verba meditari* *); norunt omnes, qui adulti condiscendis linguis operam studiumque navarunt. Ad elongandum igitur fastidium, quod non sine maximo ulterius profectus dispendio sub prima statim initia discantes saepe numero premit: *Introductionem historicam* grammaticis praeceptis praemittendam; quin alibi etiam pro nata

*) Epist. ad Rusticum Mon.

ta occasione, varia ex erudita antiquitate admiscenda duxi: quae ad cognoscendum orientis genium, quo vel mediocriter perspecto, linguae orientales difficultatis amittunt quam plurimum suo emolumento non plane carere, aequis videbuntur censoribus. Seueriores qui ea fortasse non e proposito, aut plane superflua putauerint; illud *Macrobii* *) de se dictum existiment: *Quasi nihil ultra verborum explanationem liceret nosse grammatico; ita sibi belli isti homines certos scientiae fines, et velut quaedam pomoeria et effata posuerunt, ultra quae si quis egredi audeat, prospexisse in aedem Deae, a qua mares absterrentur existimandus sit.*

In pertexendis *regulis grammaticis* celeberrimos duumuiros *I. D. Michaelis* et *A. F. Pfeiffer* pro ducibus habui. Praeceptorum rationes reddere non neglexi, ubi genius linguae et orientis lumen obtulit; alias aquam mihi haefisse lubens confiteor. Frequentes illas a regulis exceptiones, quas nonnulli non vt linguam sciant, sed vt fiant faciantque grammaticos, inuexerunt, praetermittendas censui. Sciat illas oportet, qui multa vult scire.

Coniu-

*) Saturn. Lib. I. cap. 24.

Coniugationis orientalis formas per omnes dialectos ad tres reducere haud fuisset difficile, ni simplicitas religiosius quaesita Lexicorum usum Tyronibus operosum magis effecisset. *Formas nominum hebraicorum*, earumque *significationem formalem* a pluribus grammaticis neglectam merito conqueritur cl. *Simonis*, usus earum tum in penetrandis specialibus vocum biblicarum notionibus, tum in illustrandis nominum syriacorum et arabicorum formis, argumento mihi erat, ut insignis viri doctissimi opus *Arcanum formarum*, quod vix unquam Tyronibus nostris ad manus est, in breuem quamdam Synopsin redactum hic exhiberem.

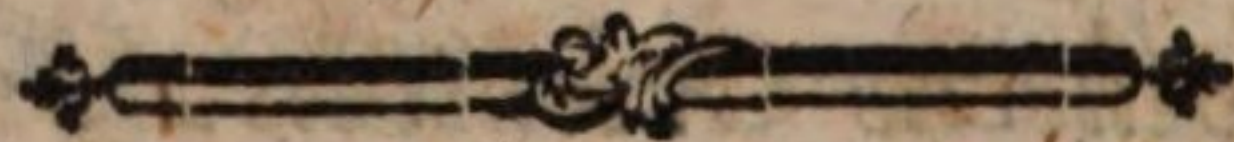
Pro practico Institutionum syriacarum exercitio, e *Iosuae stylitae chronico belli Persici* ab a. c. CCCCXC - DVII excerpta quaedam illustrandis Graecis illius temporis scriptoribus, *Procopio*, *Euagrio*, *Agathiae*, et *Theophani* idonea subiicere decreueram: ast impediuit propositum defectus *Bibliothecae Orientalis Assemani*, quo hic loci laboramus. Historiam igitur rerum in *Homeritide seculo sexto gestarum* ex Ill. *Michaelis* Chrestomathia syriaca substitui, quum alioquin *Cel. Walchii* commentatio, quam in eam historiam conscripsit, in iuventutis

ventutis nostrae studiosae manibus verfetur.

In tanto subsidiorum arabicae litteraturae defectu, nihil amplius in votis habui, quam noua quaedam et inedita specimina, historicis vel geographicis studiis augendis idonea harum literarum amatoribus offerre: verum in summa nostra MSS. arabicorum inopia, praeter vota mihi nihil reliquum mansit: nota tamen feci *Viro celeberrimo Io. Gottfr. Eichhorn Ducis Wimarientis consiliario aulico, Professori Ienensi*, qui pro speciali sua humanitate et amicitia, iusta ea deprehendens chrestomathiae curam et laborem in se suscepit, quae proinde cum secunda harum institutionum parte proximis nundinis S. Michaelis lucem conspiciet.

Scripsi Leopoli V. Cal. Octob.

MDCCLXXXVI.

INTRO-

INTRODVCTIO

IN

STVDIVM LINGVARVM

ORIENTALIVM.

§. I.

Sermonis *humani* nomine intelligitur, partim *facultas sensa sua et cogitata per voces manifestandi*; partim *complexus vocum*, per quas animi sensa, et cogitata manifestantur. Cum vero vel *facultas* haec, vel *complexus* varius sit, et multiplex; varios quoque ac multiplices sermones seu linguas dari est necesse.

Li qui ex origine ad exprimenda et secum inuicem communicanda animi sui sensa et cogitata eodem vtuntur sermonis genere, vna gens aut natio dicuntur. Lingua ergo est ille complexus vocum, per quas gens aliqua perceptiones suas secum inuicem communicat.

§. II.

Sermonem aut linguam quamcumque constituunt voces articulatae, quae cum idearum et cogitationum sint signa; voces et modus cogitandi, atque idearum ambitus cuiusque nationis mutuo inter se nexu continentur; vt adeo *cultura linguae numquam non a cultura nationis pendeat.*

§. III.

Quaeuis ergo lingua diuersis mutationibus, quae ad mutatam in aliqua gente percipiendi rationem atque morum culturam sequuntur, est obnoxia: ex quo clarum fit, linguam vnius eiusdemque nationis diuersam diuersis temporibus induere faciem. Quae diuersitas si circa externas solum linguae affectiones, vt puta circa literas, sonos, ac pronunciandi modum, significationes item vocum secundarias, retentis notionibus radicalibus ac primitiuis, phrasēs quoque et speciales loquendi formulas versetur; diuersam *dialec̃tum*: secus diuersam *linguam* producit.

Variationes, quae externas duntaxat linguae affectiones respiciunt, diuersis causis originem suam debent et quidem variationes, quae literas, sonos et pronun-

pronunciandi modum concernunt, recte repetuntur: I. a coeli ingenio; sub mitiori enim coelo ipsa lingua delicata quadam ac suaui *εὐφωρία* mollescit; sub inclementiori, in hispidam quamdam et asperam duritiem deflectit, cum organa sermonis aestu laxentur, frigore vero restringuntur, ex quo necessario diuersa pronunciandi ratio oritur. II. a linguae volubilitate, qua ultra omnem intentionem literae consonantes, quae ad vnum idemque organum referuntur, commutantur. III. ab hominum intentione et studio, quo ipsa haec mutatio captatur, et vel venustatis vel commoditatis gratia adoptatur. IV. ab accentu, qui sicut anima pronunciationis dici potest, ita si vel modicum in eo figendo variauerit consuetudo publica cuiusdam gentis, diuersae mox apparent linguae, quae iisdem exortae radicibus, nonnisi vnus linguae diuersae sunt dialecti.

Significationes vocum variae in dialectum inferuntur: I. si vocabulum aliquod in vna dialecto frequentatum, in altera plane non occurrat, siue prior aliquid in vsu vocabuli nouauerit, siue posterioris incuria emortuum sit. II. per diuersum notiones secundarias a primaria et radicali deriuandi modum, ex quo et illud non raro consequitur, vt aliquae dialecti ita secundarias et deriuatas vsu adoptent, vt primitivae penitus in obliuionem abeant, quae in alia dialecto magno studio conservatae, recenti semper memoria vigent. III. per diuersum notionum deriuatarum vsum: sic a radice

אָחַל *absumpf*, vel *ore*, comedit, vel *bello*, pugnauit, Hebraei מִלְחָמָה, Arabes ⁵مِلْحَامٌ deriuant, vtrisque bellum significat, in ipsa vero deriuatione diuersam sequuntur rationem: Hebraei notionem *pugnandi*, immediate a primaria *absumpf*, Arabes ab hac secundariam apud Hebraeos numquam occurrentem in *serendo* et *conserendo* positam, et ab hac notionem *conserendi manus*, *pugnandi*, hinc tandem praelium conflictum deriuant, ipsum vero vocabulum מִלְחָמָה Hebraei semper, Arabes Africani saepius, Asiatici vix vniquam adhibent, sed pro eo vocabulo ⁵مِلْحَامٌ a radice ⁵חָטַח, quae Hebraice et Arabice *amputauit*, *excidit*, *occidit* significat, vtuntur.

Diuersae phrasae, et loquendi formulae speciales originem trahunt ex vario vitae genere, et humiliori, vel altiori culturae gradu, quem vna colonia prae altera est affecuta. Sic dialectis *linguae graecae*, Atticae, Doricae, Ionicae, Aeolicae; sic dialectis *linguae Asiaticae primitivae*, Hebraeae, Chaldaicae, Syriacae, et Arabicae; sic quoque *dialectis linguae Slaeonicae*, Polonicae, Russicae, Bohemicae, Morauicae; propriae cuique sunt phrasae, et expressiones speciales, quae in altera eiusdem linguae dialecto non vsu veniunt.

Conf. *Schultensii origines Hebr.* Lib. I. Part. II. cap. I. *Traité de la formation Méchanique des langues* T. II. chap. 10 §. 172 suiv. §. 186 suiv. quod opusculum in idioma quoque Germanicum prodiit Lipsiae sub titulo: *Ueber Sprache und Schrift, übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von Mich. Hissiman.*

§. IV.

Iam si in ipsam sermonis humani originem philosophiae face inquiramus, indubitatum videbitur, naturales hominis facultates in statu vitae socialis, extra quem numquam vixit, ad inueniendum efficax subsidium, quo animi sui sensa et perceptiones cum socio communicaret, breui fuisse excitatas. Subsidium hoc primo erant *gestus et signa*, tum vero etiam *soni et voces articulatae*.

Duplicem natura ostendit modum, quo in sensus aliorum agere, iisque, quid ipsi sentiamus, manifestare possumus: *motum* videlicet, ac *vocem*. Si naturae ordinem attendas, probabilissimum omnino fit, naturam, quae in operibus suis est simplicissima, viamque planissimam ac facillimam sectatur, homini ad exprimendas perceptiones suas in subsidium motum prius, quam vocem, obtulisse: motus enim praecipue si gestibus potius, quam tactu absolvatur, plurimum, quam vox, variationum est capax. Fortius etiam gestus et signa oculos, quam soni vocales aures feriunt; unde clariorem quoque, et viuidiorem in mente videntis impressionem causant. Accedit, quod gestus et signa minus, quam voces, a pacto et conuentione pendeant, cum gestibus signisque viua quodammodo perceptionis imago repraesentetur, non item vocibus.

Gestibus signisque mox soni quidam simplices vocesque articulatae accesserant, excitante necessitate prima rerum magistra; adiuuante ipsa organorum sermonis mechanica structura, viam praeceuntibus animalibus, aliisque obiectis naturae, sonum quemdam edentibus, ventis, tonitruis, torrentibus etc.

Conf. *Rousseau* Essai sur l'origine des langues chap. 1, 2, *Levesque* l'homme pensant Part. I. chap. 5.

§. V.

Nullatenus vero sonos et voces primitivas arbitrarias fuisse putandum est. Subsidium erant, quo homo perceptiones suas et ideas socio manifestauerat, sicut vero perceptiones et ideae tum ab obiectis, tum a constructione cerebri ad suam formam determinantur, ita quoque voces primitivas perceptionum et idearum signa tum ab obiectis, tum a mechanica organorum sermonis structura ad certam formam et sonum determinatas fuisse oportet. Ex quo consequitur, voces primitivas fuisse I. nomina, II. monosyllaba, III. onomatopoeica, quae ipsam obiectorum naturalium proprietatem sono aemularentur.

Qua ratione mechanica organorum structura voces ad suam formam determinet, sequentia ostendent principia.

I. Voces

I. Voces articulatae componuntur e sonis simplicibus seu radicalibus et primitiuis vocis humanae inflexionibus.

II. Forma cuiusque inflexionis sequitur ex forma et constructione organi, a quo producitur.

III. Forma et constructio organorum determinata est a natura, sicut effectus determinatur a sua causa; unde sicut quoduis organum propriam suam habet structuram, ex qua forma inflexionis vocalis per ipsam formam organi determinata resultat; ita vnum quodque organum eum tantum effectum seu eam voces inflexionem necessario producit, qua naturali suae structurae propria est et consentanea.

IV. Sicut vero organa, vocis humanae instrumenta, exiguo continentur numero; ita quoque organorum effectus seu inflexiones vocales primitivae non magno numero absoluuntur.

Ex principiis his indubitatis sequentia fluunt consecretaria:

I. Inflexiones primitivae et radicales vocis humanae, ex quarum vario nexu et compositione voces formatae et articulatae nascuntur, effectus sunt phyfici, et necessarii, resultantes absolute tales, quales sunt, ex constructione organi vocalis, independenter a potestate et electione intellectus.

II. Cum inflexiones vocis radicales paruo absolvantur numero, quidquid circa eas intellectus potest, eo redit: vt eas colligat, omnibusque modis

possibilibus adformandas voces tum primitiuas, tum deriuatiuas combinet.

III. Inflexiones vocis radicales, quae ad componendam vocem seu nomen cuiusdam obiecti realis eliguntur, phyfice determinantur a natura et qualitate ipsius obiecti, ita quidem, vt sonus vocis obiectum pro possibili exprimat et quasi depingat: alioquin vocabulum nullam in mente audientis excitaret obiecti ideam. Hinc

IV. Mechanismus primitiuarum vocum, et nomina obiectis realibus imposita minime sunt arbitraria et conuentionalia, sed necessaria et determinata a duabus causis 1) a *constructione organorum vocalium*, quae non nisi sonos suae structurae analogos reddunt. 2) a *natura et proprietate obiecti*, quod congruis, suaeque naturae aemulis sonis est exprimendum.

Cum ergo voces primitivae ordinatae fuerint ad exprimendas, repraesentandas et quasi depingendas res sensibus obiectas, aequae prius vt existentes, quam agentes aut patientes concipiantur; vocabula primitiua haud dubio non verba erant, sed nomina, eaque monosyllaba, et onomatopoetica, seu talia, quae sono suo ipsam obiectorum proprietatem imitabantur. In hac analogia quae inter sonum vocis et naturam obiecti intercedit, veritas vocum consistit, sicut veritas idearum in conformitate perceptionis cum obiecto fundatur. Prima vocabula onomatopoetica designabant obiecta sonora, quorum

rum sonum vox humana facile imitatur: vnde vocibus imitatione soni formatis omnes linguae hactenus cognitae abundant. Vnum alterumue exemplum adducere haud erit incongruum.

<i>Hebraea.</i>	<i>Latina.</i>	<i>Germanica.</i>
תור Turtur	fragor	Saeufeln
נהי lamentum	cachinnus	Winfeln
צלצל Cymbalum	crepitus	Raufchen
ילל eiulauit	stridens	Schluchzen
נבח latrauit	gannire	Donnern
מצץ fuxit	pipire	Brausen
מסס liquefactus est	mugire	Knallen
תוף tympanum	vlulare	Lachen.

Vocabula onomatopoetica sonum imitantia excipiunt vocabula onomatopoetica obiectorum, quae quidem nullum sonum edunt, iis tamen exprimuntur vocibus, quae sono suo praecipuam obiectorum qualitatem repraesentant. Nihil fane internis animi motibus cum sonis vocalibus est commune; naturali tamen organorum vocalium mechanismo factum est, vt vocabula iis exprimendis assignata ipsos hos motus natiuo suo sono imitarentur. Rei huius sicut omnes linguae hucusque notae specimina praebent, ita vel maxime eae, quae ad primitiuam Asiae linguam proxime accedunt, vti Hebraeae. Exempli loco sint vocabula *אהבה amor*, *רִמְמִי suauitas*, *אף, חרי, זעף ira et furor*, *רָטט tremor*, *צר צוק angustia*. Nempe mirabilis hic mechanismus sicut in vultu cuique animi motui et affectui propria assignat lineamenta, quibus ii quasi

quasi ad viuum depingantur; ita quoque organa sermonis disponit, vt soni duriores et asperiores gutturis, palati, et dentium numquam ad perceptiones mitiores: e contra molles labiorum et linguae, numquam ad ideas obiectorum, sensus vehementius afficientium signandas adhibeantur.

Conf. cit. Traité de la formation des langues Tom. I.

Discour prelim. pag. IX. suiv. item chap. VI. §. 66, 78 suiv.

§. VI.

Cum voces idearum et perceptionum sint signa, hae vero in primitiua societate angustis limitibus contineantur: vocum quoque primitiuarum numerus non multum excreuerat, donec concurrentibus pluribus causis augmentatae, tandem in linguam formatam abiissent. Aucto nempe sociorum numero augebantur necessitates; necessitates auctae sensum proprietatis induxerant; sensus proprietatis aemulationem; aemulatio industriam acuebat; industria attulit abundantiam; abundantia passiones excitauit, et culturam intellectus humani promouit longius: prout vero hae causae se inuicem exceperant; ita lingua nouis semper accessionibus est locupletata.

Sicuti

Sicuti necessitate, industria, abundantia, vario oblectamentorum genere, luxu, et cultura, cognitiones hominis in societate crescunt, ita vocabula quoque augeri et linguam noua vocum copia perfici est necesse. Neque enim negari facile potest: linguam et cognitionem aequo semper gradu processisse. Crescente plurium rerum cognitione, facultas abstrahendi exercebatur amplius, obiicebantur sensibus diuersa obiecta, quibus ad inuicem collatis notae, quae vnum ab altero discerneretur, abstraherentur, terminoque vocali significabantur, ex quo quanta in linguam incrementa promanauerint, facile perspicitur. Ipse etiam vsus inuentorum haecenus vocabulorum eorum numerum plurimum auxit. Vsus quippe necessarium fecit, plures perceptiones, quae prius vnico vocabulo connotabantur, quamque singillatim signo vocali proprio distinguendi et exprimendi, tum etiam obseruata analogia, quae inter res physicas et obiecta a sensibus remota intercedit, ideas abstractas et morales, vocabulis res physicas designantibus connotandi. Nec amplius suffecerat, si focii sibi inuicem res, vt existentes perceptas, vocibus manifestarent; exprimenda quoque erat ratio, qua quisque res vt agentes, patientes, praesentes, praeteritas, futuras, relate ad se vel ad alios, perceperat. Ante omnia igitur rei effectum exprimere satagebat, eaque ratione orta sunt verba ac prae primis verborum infinitiuus. Quo vero magis conuersatio socialis, et aucta idearum copia perspicuitatem in loquendo fecerat

fecerat necessariam, eo diligentior ad ipsas rerum variationes respectu temporis, numeri, aliorumque adiunctorum edicendas dabatur opera, eaeque vel soni duplicatione, vel additione, vel mutata terminatione definiebantur. Hic proprie initium dabatur linguae formatae et rationali, quae hucusque rude duntaxat et informe opus naturae, post plura demum saecula additis praepositionibus et particulis, arte et philosophia fuit exculta.

Conf. Versuch einer Geschichte der Cultur I. Abschnitt

§. 12. Jerusalem Betrachtungen über die vornehmsten Wahrheiten der Religion 2. Theil, 2. Betracht.

Traité de la format. des langues chap. XII. §. 208 suiv. chap. XI. §. 201 suiv.

§. VII.

His de origine sermonis humani eiusque progressu pertractatis, reliquum est, ut etiam de linguarum diuersitate, quid sentiendum sit, videamus. In quo argumento ita versabimur, ut inquisitione nostra ultra linguas orientales non progrediamur. Certum igitur nobis est, primos noui orbis Asiatici, ex aquis ad Caucasum emergentis incolas, vnam eandemque orbis primitiui linguam in sua familia conseruasse, donec aucto eorum numero sedes suas ampliare cogeantur, easque successiue prout oceanus longius recessit, terramque siccam hominibus habitandam reliquit, vltius protulerant.

tulerant. In hisce sedibus diuersis, prout diuersam viuendi rationem gentes sectabantur; prout vna inagis minusque a commercio cum altera erat separata; prout diuersum clima in hominum organa influebat; prout e gentibus diuersis, diuersae iterum coloniae ducebantur; prout denique apud quamque primitiuam gentem, et deductam inde coloniam, cultura creuerat, aut defecerat; ita quoque lingua prima orientis tum in diuersas dialectos, tum in diuersas plane linguas abiit.

Vniuersum globum terraqueum olim sub aquis delituisse; orbem, quem a sex mille circiter annis inhabitamus, ruderibus orbis veteris fuisse superstructum, maria ibidem aliquando fuisse, vbi nunc terra continens et habitata est; pridem iam a viris eruditis obseruatum est, et ipsa orbis nostri viscera loquuntur. Fatalem hanc orbis cladem ab aquis illatam, Theologi *simultaneam* fuisse credunt; Physici *successiuam* demonstrant; qui rectius et ad rerum proprius? ipsi definiant!

Primos vero noui orbis incolas in montanis Caucasii collocamus, cum physica orbis facies ostendat, recedente sensim oceano plagas orbis altiores prius, quam depressas, fuisse habitabiles. Si vero situm partium praecipuarum Orbis conferamus, patebit: Asiam altius, quam Africam, et hanc altius quam Europam esse sitam. Cum ergo montana Caucasi
omnibus

omnibus aliis Asiae partibus altius promineant, tuto in iis incunabula omnium coloniarum constituimus.

Conf. Histoire nouvelle de tous les peuples du monde, ou Histoire des hommes. Histoire ancienne Tom. II. pag. 97 suiv. et p. 129 suiv. Boulanger l'Antiquité dévoilée T. I. Liv. I. Sam. Christ. Holmann Commentar. de corporum marinorum aliorumque peregrinorum in terra continente origine in commentariis Soc. Reg. Scient. Gottingensis Tom. III. ad annum 1753. Boufon. Hist. Nat. T. I. Disc. II. Art. 19.

§. VIII.

A successiva ergo coloniarum Asiae deductione, linguae orientis tum varias dialectos, tum linguas a primitiua plane diuersas, repetendas esse dubium non est. Physicum igitur orbis Asiatici situm attendentes, diuersos eius incolas ita ordinamus, vt primum locum occupent

INCOLAE CAUCASI					
in Africa		hinc		in Asia.	
Incolae Libani et Antilibani.	Affyrii				Incol. Planitiei Tartariae.
Atlantis incol.	ad occidentem et meridiem.	ab his	ad orientem et meridiem.		
	Syri		Chaldaei		Indi Sinenfes
Trogloditae	Phoenicii	Leuco- fyri	Perfae	Hebraei Nomades	
Aethiopes	Arabes	Pelasgi		Ifraelitae	
Aegyptii		Graeci		Samari- tani	

Confor-

Conformiter huic populorum migrationi lingua quoque primitiua sequenti ratione est diffusa:

LINGVA PRIMITIVA ORIENTIS						
in Africa		hinc		in Asia.		
Atlantica	in occidentem et meridiem.		AFRYIA	in orientem et meridiem.		Tartarica
Aethiopica	Syriaca			Chaldaica		Indica Sinica
Aegyptia	Phoenicia	Leucosy- riaca	Perfica	Hebraea		
	Arabica	Pelasgica		Samari- tana		
		Graeca				

Ex his linguae: Sinensis, Indica, Perfica et Graeca, in diuersas abiere linguas: Syrorum vero, Chaldaeorum, Phoeniciorum, Arabum, Hebraeorum, Aethiopum, Aegyptiorum idiomata, mutuam inter se affinitatem plus minusue conseruarunt.

Ex dictis praec. §. VII. non male deducitur maximam vtriusque orbis partem oceani aquis fuisse contactam, quum altissimorum montium vertices ex aquis prominuerant, et hominibus patriam concesserant. Culmina haec oceano vndique circumfusa primitus insulae erant, quae per successuum recessum aquarum iunctae, post plura demum sae-

cula vtrumque continentem, quem hodie noscimus, formarunt. Altissimam atque adeo primam veteris orbis insulam fuisse censeo longum illum montium tractum, qui olim *Caucasus*, hodie *Cas*, dicitur, prima illa orbis aetate inde oceano, hinc mari Caspio Alueo suo glaciale quoque et Indicum complexo, clausum, ex quo arctis nimium limitibus conclusus populus primitiuus tum in insulas a montanis Libani et Antilibani, et inde vltterius in insulas a montanis Atlantis formatas, tum in altissimam illam totius veteris orbis planitiem Tartariae, colonias misere.

Licet ergo historia populos primitiuos, eorumque patriam profundis tenebris inuoluat; eas tamen physica discutit, suaque luce tempora historiae inaccessibleia illustrat. Nuspiam fane clarius, quam super frigosa illa faxa, quae alta Asiae et Africae montium iuga terminant, prima monarchiarum Orientis aetas expressa legitur. Inde orbis heroes Apothoseos honorem meriti, exsiccaturo vastas paludes, fluuiis alueos fossuri, et in medio coeni atque bestiarum ferocium sibi patriam creaturi descenderant. Indefessam illam industriam primum experta est Assyria, in cuius lata planitie incolae Caucaasi nouas sedes erexerant, ibidemque gentibus Syris, Chaldaeis, et Medis originem atque patriam dederant. Syri ad Libanum et Antilibanum habitantes, inde tum ad oras maris mediterranei colonias, quas posteritas Phoeniciorum nomine insigniuit, duxere, tum per tractum Libani Arabiae peninsu-

peninsulam penetrarunt, eam victorum armis et legibus in perpetuum claufuri: dum interim Chaldaei et Medi sedes suas Austrum et Orientem versus longius proferentes, Persiam incolis repleuerant. Nec segnius colonia ex Caucaſo in insulam Atlanticam ducta, relictis Atlantis fastigiis, Lybiam et Aethiopiam, latente adhuc sub mari Aegypto, frequentauit. Aethiopibus *Diodorus Siculus* Libr. III. c. 2 summam antiquitatem tribuit, *meritoque Autochthones nominari, tum omnium consensu, tum ex Aethiopiae climate* probat. Aethiopes, teste eodem Diodoro et approbante physica, Aegyptios suam coloniam esse affirmant ab Ofiride deductam: *Immo Aegyptum, quae nunc est, non continentis partem, sed mare a prima mundi constitutione fuisse, quae a Nilo postmodum ex Aethiopia limum per inundationis tempus deferente, ita paulatim sit aggesta.* Quod vero fluminis aggestu exstiterit ea tellus, euidentissimis circa ostia signis deprehendisse se dicit; nam unoquoque semper anno noui accumulatione coeui, ad exitus fluuii mare excludi, et terra accrementum capere videtur. Sub ea tempora Asiae quoque minoris peninsula numerosis coloniis erat repleta. Pridem Scythae, duce *Akmon*, in Pontum et Capadociam concesserant. Syri per Libanum et Antilibanum ingressi, Leucosyris originem dederant. Phoenicii per oras maritimas Ciciliam, Pamphyliam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Mysiam, et Peloponnesum petierunt ibidemque fixerunt domicilia. Ex diuersis his Scytharum, Syrorum et

Phoeniciorum coloniis Pelasgi, et ex his Graeci originem traxerant.

Priusquam vero planities Asiae atque Africae frequentabantur, incolae Tartariae per Taurum versus Indum et Gangem progredientes, ibidem prima antiquissimarum monarchiarum Indiae et Sinarum fundamenta numquam amplius subruta iecere. Instructa iam Asia et Africa incolis, societatibus, legibus, religione, et moribus: Abraham Chaldaeus, relicta patria sua Mesopotamia, in Phoeniciam, inde in Aegyptum abiit, ex qua, famulis, ouibus, bobus, camelis, et Asinis, ditatus, in Chananaeam, Phoeniciae partem, est reuersus, et cum suis nomadicam viuendi rationem est sectatus. Inde iterum ob alimentorum penuriam Iacob, Abrahami nepos, cum filiis suis Aegyptum petiit, ubi posterius eius ab Aegyptiis separati, rem pecuariam, et agriculturam curarunt. Subinde a Mose in Chananaeam reducti, legibusque formati, ciuitatem Israeliticam in duodecim tribus diuisam erexerunt.

Ex hucusque dictis recensita superius linguarum genealogia: sufficientem lucem et probabilitatem accipit, cui facile adquiesco in re, ad quam illustrandam nihil praeter coniecturas adferri haecenus poterat. Clima, ciuitatis forma, vitae genus, religio, mores, et luxus omnia fere linguae primitivae vestigia in linguis Indica, Sinenfi, Persica, et Graeca, deleuerunt, quum linguae Syriaca, Chaldaica, Phoenicia, Aegyptia, Aethiopica, Arabica, Hebraea

Hebraea vix notabilem, si Aegyptiam et Phoeniciam ob summam illorum populorum culturam demas, passae sunt alterationem, propter quod merito dialecti linguae primitivae nuncupantur. Eadem omnibus est simplicitas, carent nominum declinationibus, verbis item auxiliaribus, vnica conjugatione per plures tamen formas variata verba flectunt, voces primitivae seu radices syriacae et chaldaicae vnica, hebraicae duabus constant syllabis. Praepositiones et pronomina possessiva vnica efferuntur litera, voci affixa. Eadem omnibus imperfectio, quam temporum in verbis indefinita significatio inducit, mutationes vero, quae memorata idiomata a se inuicem secernunt, externae duntaxat et accidentales sunt, quae linguae substantiam minime afficiunt. Nullus fane horum idiomatum peritus mutationes alias detexit haecenus, quam quae vel ipsam literarum figuram, vel earundem pronunciationem, vel accidentales quasdam in nominum aut verborum formis variationes, vel literarum radicalium permutationem, aut transpositionem, vel radicum deriuatas significationes, vel speciales phrasas respiciunt. Sicut vero omnia haec externa duntaxat sunt; §. III. ita non diuersas linguas, sed diuersas duntaxat dialectos constituunt. Caeterum conueniunt in pronunciatione plurimarum literarum, in significatione radicum primaria, in modo flectendi verba, pronomina item et particulas affigendi ratione; paucis in omnibus, in quibus plurimum eiusdem linguae dialectorum

fororio vinculo iunctarum, consensus a philologis statuitur.

Conf. Histoire des Hommes T.I. p.157: T.II. p.11 et suiv. T.V. p.169; T.IX. p.15 et 243. T. XIII. Vues Philosophiques sur le Globe et les Hommes. *Schultens* Orig. Hebr. Lib.I. Part.II. cap.1. §. 8 seq. Memoires de l'Academie des inscriptions Edit. in 4. Vol. II. pag. 248, 273; et suiv. Histoire de l'Academie Vol. XII. p. 98; Vol. XVIII. p. 423 it. p. 64 et suiv. Memoires XXVI. pag. 573; Vol. XXXII. p. 212; Vol. XXXI, pag. 339. *Guignes* Traité sur les langv. orient. Memoir. Vol. XXXVI. pag. 164. Bailly lettres sur l'Atlantide de Platon et sur l'origine des Sciences. Entwurf zu der aeltesten Erd- und Menschengeschichte nebst einem Versuch den Ursprung der Sprache zu finden. Frankf. und Leipzig 1773 8.

§. IX.

Ipsae vero hae dialecti non omnes eandem sortem sunt expertae. Dialecti Phoenicia, Aethiopica, Aegyptia ita interiere, vt primum e vetustis duntaxat inscriptionibus et nummis superstitis, tenuibus item reliquis in dialecto Hebraea conseruatis; Alteram e versione Bibliorum Aethiopica, et paucis quibusdam liturgiarum fragmentis saeculo IV. vix antiquioribus; postremam ex inscriptionibus mumiarum et lingua Coptica noscamus.

Vtut dialectus Phoenicia per omnes maris mediterranei oras maritimas vsque ad columnas Herculis fuerit diffusa; post internecinam tamen cladem

dem Tyri et Carthaginis nihil ex ea superest, quam Nummi Palaeffinenfes, et infcriptiones lapidariae, quae in Malta, Citio oppido Cypri, et Carpentoracte adhuc dum vifuntur. Quum vero Abraham et eius pofteri per CCV annos inter Chanaanitas vitam nomadicam duxiffent; non fine ratione opinamur, plura quoque vocabula Chanaanitica feu Phoenicia in linguam Abrahamiticam, a Chaldaica ob plures migrationes tantisper iam diuerfam, fuiſſe illata, et in lingua Hebraica conſeruata.

Conf. de dialecto Phoenicia Histoire des hommes T. VIII. p. 141. Plura memoires ſur les Phoeniciens par l'Abbé Mignot in Memoir. de l'Academie T. XXXIV. et ſuiv. — Philosophical Tranſaction Vol. LXI, II, X et XII; Vol. LXI, II, 40. — Dutens Explication de quelques medailles Grecques et Phoeniciennes, eiufdem Explication des quelques medailles Phoeniciennes du Cabinet de Duane. Swintonii opuscula in Philosophical Tranſactions paſſim inferta. Michaelis orientalifche Bibliothek T. VI. pag. 108.

De dialecto Aethiopica Iobi Ludolph hiftoriam Aethiopicam.

De dialecto Aegyptia Mem. de l'Academ. Vol. XXXII. p. 212 et ſuiv.; Vol. XXXIV. p. 28 ſuiv. Guignes ſur les lang. orient. Mem. Vol. XXXVI. pag. 137 et ſuiv. Forſter de Byſſo Antiquorum.

§. X.

Feliciaſta tantisper fata tulit dialectus Chaldaica et Syriaca. Licet enim vtraque a pluribus ſaeculis iam ſit emortua; prioris tamen reliquias tum in quibusdam *Danielis*

et *Efrae* capitibus *) tum in paraphrasibus Chaldaicis Ionathanis et Onkelosi legimus: Posterior praeter Bibliorum versionem, plurima etiam volumina et monimenta ad rem literariam siue sacram siue profanam illustrandam post se reliquit.

Conf. Mem. de l'Acad. Vol. XIII. p. 491; Vol. XVIII. p. 35 suiv.; Vol. XXI, 68. Michaelis Abhandlung über die Syrische Sprache.

*) Danielis cap. II. vsque ad VII. *Efrae* cap. IV. vsque ad VII.

§. XI.

Dialectus Arabica vix aliquam temporum vicissitudinem sensit, sed maxima verborum copia ad nos vsque peruenit. Plures vero causae ad conseruandam eius puritatem et integritatem concurrerant. I. erat exteris inaccessus ille situs peninsulae Arabicae, ad cuius meditullium nec commercia nec connubia alienigenarum, neque etiam arma hostilia penetrarunt. II. praeiudicium nationale Arabum. III. studium eorum, quo linguam suam inuiolatam, atque a corruptelis temporum intactam sibi, suaeque posteritati praestarent.

Conf. Schultensii Orat. II. de origine linguae Arab. ad calcem orig. Hebr. Mem. de l'Acad. Vol. II. 248, 273; Vol. XXVI. 557.

§. XII.

§. XII.

Non tam faustam experta est sortem dialectus Hebraea, quae quantumvis simplex et elegans per saeculorum tamen decursum varias passa est vices. Aetas, quae emigrationem gentis Abrahamiticae ex Aegypto atque captiuitatem Babylonicam intercedit, florentem exhibet linguae Hebraeae statum, in quo non modo naturalem vigorem suum illibatum seruauit, verum etiam omnibus illis causis, quae in linguae culturam influunt, ampliata, magisque exculta euasit. Quum captiuitate vero Babylonica deflorescere et Chaldaeorum dialecto misceri coepit, donec a reditu Iudaeorum ex Babylonia, vsque ad secundam Hierosolymorum euerfionem, et ulterius quum Iudaei hebraeae vernaculae sensim obliti eius loco dialectum quandam ex linguis Chaldaica et Syriaca conflata adsciverunt, penitus est emortua.

Simplicitatem linguae Hebraeae illud ante omnia demonstrat, quod composita in nominibus pauca, in verbis nulla habeat. Constructiones et phrasae Hebraeae res adeo breuiter et accurate exprimant, vt nulla alia lingua eas assequi valeat. Linguae Hebraeae elegantia conspicua est partim in vocibus singulis, partim in integris constructionibus. Con-

flat linguarum Euphoniae repugnare, si in eadem voce plures vocales immediate se se contingant; si consonantes plures praecipue pronunciato difficiliore ad eandem referantur syllabam, si vocabula iusto prolixiora sint. In lingua vero Hebraea numquam duae vocales se inuicem excipiunt, quum nullam syllabam vocalis inchoet et Hebraei diphthongis destituantur; literae gutturales pronunciato difficillimae numquam geminantur; literis aspiratis aspiratio tollitur, quum id Euphonia postulat; consonantibus puncta substernuntur illarum naturae conuenientissima; voces longiores abiecta vna atque altera vocali decurtantur. In integris constructionibus ad elegantiam facit, si vocabula non nimis traiciantur et intricentur, sed omnia ordine naturali fluant, si periodi nec nimis prolixae, nec iusto breviores sint, in quo etiam quantum elegantiae gradum lingua Hebraea assecuta sit, quivis animadvertet facile, qui vel Mosis libros vel Davidis cantica, vel Ezechielis et Ieremiae poemata tragica attento voluerit oculo.

Linguam Abrahami usque ad exitum Israelitarum ex Aegypto vix aliquam subiisse mutationem inde habemus persuasum, quod sciamus, Nomades et mancipia idioma suum rude et imperfectum nec perdere nec perficere. Ab exitu Israelitarum ex Aegypto ad Salomonis usque aetatem, plures causae concurrerant, quae linguae Israelitarum cultiorem quandam formam et abundantiam dederant. I. enim gens haec hucusque vel Nomadica vel ser-

va,

va, ex eo tempore certam fixamque sedem in terra Canaan naſta eſt; II. durante hac periodo plures libri ſacri conſignabantur, qui quoddam quaſi exemplar et regula Hebraiſmi in communi ſermone eſſe poterant; III. Salomonis tempore ſcholae prophetarum inſtituebantur, in quibus procul dubio etiam eloquentiae ſacrae et linguae Hebraeae puritati nauata fuit opera; IV. regnantibus Dauide et Salomone regno Hebraeorum latius extenſo, uſus quoque linguae Hebraeae longius erat diffuſus. V. Salomonis aetate, quum ciuitas Hebraea commercia quoque exerceret, et ob crescentem luxum multae res exterae ac nouae in terram Canaan inueherentur, lingua quoque nouis harum rerum uocabulis locupletabatur. VI. Ipſe Salomon praeter mille prouerbia et mille quinque cantica a ſe edita, inſuper de omnis generis rebus phyſicis, ut de arboribus, plantis, animalibus, piſcibus, et auibus diſſeruit, ad quae plurima uocabula noua antea inaudita adhibere opus fuit.

Cum captiuitate Babylonica aetas linguae hebraeae decreſcere coepit; ut enim decem tribus praetermittam, multo ante in Aſſyriam abductas, et per omne Aſſyriorum imperium diſperſas; duae quoque tribus Iuda et Benjamin in captiuitatem migrare coactae ſunt; quae quum paſſim diſperſae habitarent, ſenſim linguae Chaldaicae cum Hebraea plurimum cognatae aſſueuerunt, quare et Daniel et Eſra magnam ſcriptorum ſuorum partem dialecto Chaldaica exararunt, immo probabile plane eſt,

Eſram

Efram quum libros nacionales recenferet, colligeret, et integritati restitueret, vetustioribus vocibus ac phrasibus nouas suoque aeuo receptas plurimis in locis substituiffe, quo sic libros sacros ad vsum gentis suae, a pristina illa tum morum tum sermonis cultura multum iam alienae, accommodaret.

Quamquam vero Iudaei vernaculam hebraeam ex Babylonia reportauerint, et perbreue temporis spatium conseruauerint, eam tamen praesertim penes plebem non aequae puram ac antea fuisse facile intelligitur, donec tandem in obliuionem veniret penitus, vel cum linguis chaldaica et syriaca misceretur ita, vt noua quaedam exinde enasceretur dialectus, quam alii Syrochaldaicam, alii Hierosolymitanam appellant. Haec ipsa dialectus syrochaldaica, qua Iudaei Palaestinenfes vfi sunt, vrbe Hierosolymorum atque adeo vniuersa Iudaeorum republica euerfa, Iudaeis autem per omnes orbis plagas dispersis, ingentem subiit mutationem, eiusque corrupta, vocibusque et phrasibus exoticis ita permixta, vt lingua vere barbara et intellectu difficillima euaserit.

Conf. Ioan. Simonis Introduct. Gram. Critic. in ling. Hebr. Sect. I. §. 19 Contant nouvelle Methode pour entrer dans le vrai sens de l'ecriture sainte.

§. XIII.

Cognitio linguarum veteris orbis communi nomine *Philologia* nuncupatur, et vel *uniuersalis* est, si omnes, aut saltem praecipuas

puas veteris orbis linguas complectatur; vel *particularis*, si ad vnam tantum aut alteram linguam restringatur.

In veterum linguarum censum, in quantum obiectum Philologiae constituunt, non omnes omnino linguas, quae vmquam vsitatae fuerant, refero, sed eas duntaxat, quae maternae et propriae erant iis gentibus, quibus culturam nostram in acceptis habemus. Hae vero sunt, respectu habito ad religionem, lingua Hebraea, eidemque cognatae orientis dialecti; ad eruditionem profanam lingua Graeca et Latina, quibus optimo iure addo linguam Arabicam, qua neglecta diu adhuc tum in historia orientis tum in literatura medii aevi, quo apud Arabes vnice floruit, feliciori luce destituemur.

§. XIV.

Philologiae partes sunt: I. *Etymologia*, quae in originem linguarum in genere, vel particularis cuiusdam linguae in specie et vocum mechanismum inquirat. II. *Grammatica*, quae vocum compositionem, flexionem, et constructionem pertractat. III. *Critica*, quae in sensu strictiori integritatem textus, et varias lectiones diiudicat, latiori vero sensu ex certis principiis causas mutationum in aliqua lingua occurrentium detegit. IV. *Hermeneutica*,

neutica, quae certis cognoscendi et demonstrandi principiis innixa, proprium et genuinum operis cuiusdam sensum statuit, et demonstrat.

Conf. Traité de la formation mechanique des langues
chap. 2.

§. XV.

Grammatica est systema regularum, ad quarum praescriptum mutationes in vocibus seu singularibus linguae partibus fiunt.

Voces itaque et earum mutationes obiectum Grammaticae constituunt. Quum vero non quaelibet vox nouam fubeat mutationem, sed plures vno eodemque modo varientur; sequitur, mutationes in lingua non fieri arbitrarie, sed secundum certas regulas; quae quum connexionem et analogiam mutuam habeant, inmo plurimae ex principiis vniuersalibus descendant, commode redigi possunt in systema, quod Grammaticam constituit.

§. XVI.

Quoniam vero regulae Grammaticae non aliunde, quam ex ipsis variationibus in lingua obseruatis, sint deductae; consequenter vsu tantum, et experientia nitantur: manifestum est, eas numquam certitudinis apicem,

cem, sed inferiorem tantum, aut altiore probabilitatis gradum assequi posse.

Ex pluribus vocibus eadem ratione variatis abstrahitur id, in quo conueniunt, ex quo regula grammatica statuitur. Hinc regulae grammaticae sunt observationes casuum similium, quae quum exemplis saepius occurrentibus demonstrantur, ipsa vero exempla talia sint, vt quauis alia ratione commode explicari possint; regulae inde abstractae haudquam certae, sed probabiles tantum vel probabiliores sunt, quo pluribus nimirum, vel paucioribus exemplis ostendi possunt.

§. XVII.

Ad hoc ergo, vt regulae certae, ad solidam linguae cognitionem necessariae statuuntur, ante omnia possibilitas huius vel illius mutationis extra dubium est collocanda, tum vero mutationum causae e certis principiis deducendae et assignandae sunt. Ad quod cum scientia illa, *quae possibilitatem mutationum linguae certa conclusionum serie adstruit, et earum causas e certis principiis demonstrat*, ac proinde *Critica* vel *Grammatica vniuersalis philosophica* dicitur, plurimum conferat: extra dubium est, eiusdem in studio linguarum, praecipue orientalium praecipuam rationem esse habendam.

Discrimen,

Discrimen, quod inter Grammaticam vniuersalem philosophicam, et Grammaticam cuiuscunque particularis linguae intercedit, in eo versatur: I. quod Grammatica philosophica sit scientia principiorum immutabilium et generalium, quibus sermo humanus quicunque innititur; Grammatica vero particularis sit ars vocum variationes, mutationes et flexiones ad principia immutabilia et generalia, quae Grammatica philosophica docet, applicandi. Hinc II. Grammaticae philosophicae obiectum sunt illa ipsa sermonis humani principia immutabilia et generalia; Grammaticae particularis horum principiorum applicatio practica. Ex quo sequitur III. quod Grammaticae philosophicae principia, quae linguarum possibilitatem duntaxat supponunt, et rationem humanam, sicut in suis operationibus intellectualibus, ita quoque in formandis vocibus dirigunt; anteriora sint omnibus linguis: praecepta vero Grammaticae particularis linguis posteriora sint, vtpote ex usu linguarum diu iam receptarum observata, et abstracta; quod Quintilianus Lib. III. Institut. Orat. cap. 2 paucis, apte tamen ad rem exprimit: *Initium dicendi dedit natura, initium artis observatio.*

Conf. Beauzee Grammaire général T. I. préface Wallis Tractatus Gram. physicus de loquela siue sonorum formatione praemissus Grammaticae linguae Anglicanae Oxford 1653. Gramaire générale et raisonnén, par Mess. de Port Royal Paris 1756. Michaelis Hebraeische Grammatik Anhang.

§. XVIII.

Principia, e quibus Grammatica philosophica linguarum mutationes possibiles demonstrat, et earum causas assignat, ad pauca sequentia reduci possunt. I. Quum mutationes in linguis occurrentes non sint arbitrarie, sed naturali organorum mechanismo peragantur, ante omnia mechanismini huius natura atque vis in studio linguarum est attendenda, neque vlla mutatio vt possibilis admitti debet, quae naturali organorum vocalium structurae aduersatur.

Qua ratione mirabilis organorum vocalium mechanismus ad formationem vocum concurrat, iam alio loco (§. VI.) dictum est. Eundem etiam in mutationibus et flexionibus vocum intercedere nullus dubito. Certe cur pluralis Hebraeorum addita syllaba ִי ; Ex forma *Kal* augmentatiua, forma *Piel*, per duplicationem mediae litterae radicalis, atque adeo per duplicationem soni et per mutationem soni clari *a*, in sonum tenuem *i* vel *e*; forma iussiuua et impulsiuua *Hiphil* praemissa primae radicali litera ה aspirata fiat; planior meliorque ratio assignari non potest, quam ipse hic mechanismus, qui prout significatio vocis augetur, et intenditur, ita quoque ipsa organa, quae ad vocis pronunciationem concurrunt, magis intendit.

§. XIX.

II. Plurimae in linguis mutationes fiunt literarum permutatione: sicut enim ideae, quae pauciora signa habent, quibus a se invicem discernantur, facilius inter se confunduntur, ita soni, qui vel iidem sunt vel parum plane inter se differunt, facile inter se alternant. Iam quum linguae partes nihil aliud sint, quam siue simplices, siue compositi soni per organa sermonis emissi, haec porro quinque tantum; soni e contra plures numerentur: sequitur sonos sibi invicem multum esse similes, et quoad intensiorem duntaxat aut remissiorem organi applicationem esse diuersos. Ex quo deducitur, variationem et permutationem sonorum potissimum in eorum ad se invicem similitudine aut diuersitate fundari.

Quum organa vocalia numero tantum quinque sint, videlicet: labia, guttur, dentes, palatum, et lingua, consonantes quoque originariae tantum quinque concipiuntur ita, vt quoduis organum propriam suam habeat consonantem, nempe labia *be*; guttur *he*; dentes *se*; palatum *ke*; lingua *le*. Quodvis organum sonum sibi proprium, vel mollius, vel intensius, vel vi quadam inter mollitiem et intensiorem media protrahere potest, ex quo primitiuos et origi-

originarios fonos amplius augeri erat necesse, ita ut
plures foni ad vnum idemque organum referantur
exempli gratia:

ad labia,			ad palatum,			ad linguam,			ad dentes,			ad guttur.		
int.	med.	moll.	int.	med.	moll.	int.	med.	moll.	int.	med.	moll.	int.	med.	moll.
Q	U	V	Q	U	r	Q	U	r	κ	Q	r	κ	κ	z
Φ	Ϡ	ϣ	Q	C	⋄	κ	ς	⋄	κ	⋄		κ		
			X	K	⋄	⋄	β		⋄			⋄		

in hac vero sonorum ad idem organum vocale spectantium mutua affinitate, eorundem commutatio praeprimis fundatur.

Confer Traité de la formation mécanique des lan-
gues chap. 3 et chap. 10 §. 191.

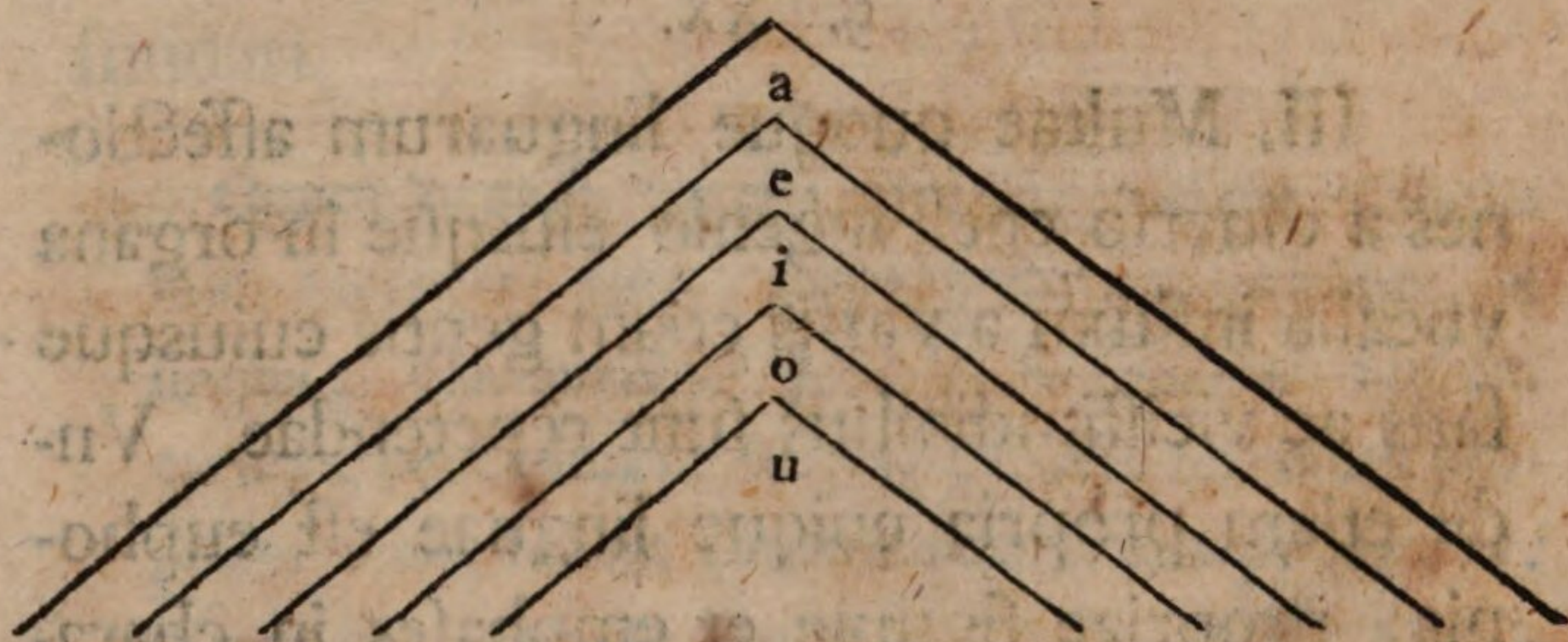
§. XX.

III. Multae quoque linguarum affectiones a diuerso coeli ingenio eiusque in organa vocalia influxu a variis etiam gentis cuiusque fatibus ac vicissitudinibus sunt repetendae. Unde etiam propria cuique linguae est euphonia, propriae figurae et emphases in characteribus rationali fundatae.

Si ad diuersum coeli ingenium aduertas animum,
mirum iam non videbitur, si dicatur linguas orien-

tales omnino suaues esse atque ad affectus excitandos aptissimas, quantumvis ob sonos gutturales asperae et durae videantur.

Lingua tanto magis euphonica dici potest, quanto magis organorum mechanismo est attemperata, quum vero operatio organorum multum a climate pendeat: manifestum fit, propriam cuique linguae pro diuerso coeli in organa influxu esse euphoniam. Generatim euphonia respicit literas, syllabas, voces. Literae aliae sunt vocales, quarum diuersitas a diuersa in earundem pronuntiatione oris diductione assignatur, aer diuersimode diducto ore emissus diuersos etiam sonos producit: *claros*, si maxima; *tenuis*, si mediocri; *obscuros*, si minima emittatur. Vnde quinque soni vocales, qui eadem oris extensione, sed diuersa oris diductione, pronunciantur, regularem sonorum seriem constituunt, qui a claris ad obscuros hoc ordine descendunt.

e quibus is cuique linguae maxime euphonicus erit censendus, qui cum consonantibus frequentius in ea vſitatis facillime pronuntiatur. Quisque ergo
facile

facile videt in linguis OO. vocalem *A* recte dici euphonicam, vtpote cum qua litterae gutturales linguis his perquam familiares facillime pronunciantur.

Litterae aliae sunt consonantes, quae quum sine vocali, nulla ratione pronuciari queant, ex sua natura syllabam constituunt, in cuius formatione fere omnia a climatis in organorum et aurium mechanismum influxu pendent. Vbi aer subtilior est, syllaba simplex suauius se auri insinuabit quam composita: vnde etiam in LL. OO. frequentiores sunt syllabae simplices, quam compositae, quibus hispidum quid stridentes linguae septentrionales abundant, quum illae sub immitiori coelo aures grauius afficiant.

Euphonia vocum partim a compositione syllabarum, partim a sono repetenda est. Vox e syllabis eadem oris diductione pronuciandis composita, languidum quid sonat, vt e. g. *de-de-cet*, *fini-vit*. Si vox ita componatur, vt syllaba, quae maxima, ad aliam, quae minima oris diductione effertur, sequatur; committitur hiatus, qui auri semper est ingratus, e. g. *ac-cu-ra-tus*. Optime ergo ad euphonia voc est composita, si constet syllabis naturalem sonorum vocalium progressum sequentibus, e. g. *at-ten-ti-o*, *con-fi-de-ra-ti-o*.

Multum etiam ab euphonia recedunt voces, quae componuntur e syllabis aequali mora pronuciandis, quum voces, in quibus syllabae longae miscentur breuibis, gratius aures afficiant.

Sonus vocum euphonicus est, si maiori vel minori sua intensione, mollitie item vel asperitate ipsam vocis significationem seu obiectum significatum imitetur (§. V.).

Confer Traité de la formation etc. chap. 2 §. 19 et suiv. Home Grundsätze der Kritik 2. Th. 18. Hauptst. 1. Abschnitt etc.

§. XXI.

Maximus enim est influxus characteris nationalis, vti non minus opinionum in linguas et linguarum in opiniones.

Sic saepe characterem nationalem Germanorum, Gallorum, Hungarorum, Graecorum, Romanorum in eorum linguis, phrasibus, et specialibus loquendi formulis expressum deprehendisse mihi videor, et quin alii quoque deprehenderint, non dubito.

Quod influxum opinionum in linguas attinet, eum sicut omnes fere linguae ita potissimum linguae veteris orbis manifestant. Constans orientalium erat opinio homines e humo prodiisse, vnde commune omnibus his linguis *hominis* vocabulum אָדָם ab אֶרֶם *humus* deriuatur. Vox שָׁטָן Hebraeis ante captiuitatem Babylonicam nihil aliud significabat quam *aduersarium*, aut etiam angelum actionibus humanis intendentem, easque ad Deum supremum omnium iudicem deferentem; Ast, vbi in Babylonia Chaldaicae philosophiae placitis fuissent imbuti,
Chal-

Chaldaeorumque Arimanum noscere didicissent, ex captiuitate reduces, fere semper sub voce שטן spiritum malum, hominum seductorem, et insidiatorem, quem latinitate ecclesiastica, mutuata a graecis voce, Daemonem dicimus, intellexerunt. Priusquam adhuc Abrahami posterum in integram gentem excreuissent, communi orientalium opinione numerus *septenarius* septem planetis erat sacer, ex quo factum putem, quod a vocabulo שבעה *septem* שבע *iuravit* deriuatum sit. Eundem opinionum influxum obseruare licet apud Graecos. Ex eorum sane opinione de animorum immortalitate deriuandum est, quod ipsis *anima* et *papilio* ψυχή sint synonyma; statuebant enim mortem nihil aliud esse, quam animae metamorphosin.

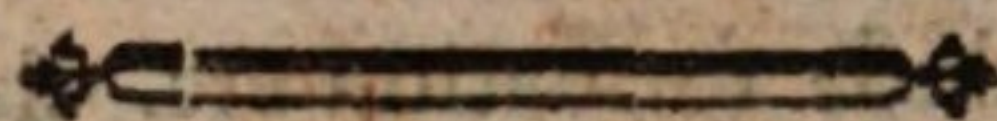
Conf. Traité de la formation etc. chap. 2 §. 14 et suiv.
Michaelis de l'influence des opinions sur le langage
et du langage sur les opinions.

§. XXII.

V. Nulla ergo lingua ad genium alterius linguae est dimetienda, sed studendum proprio cuiusque linguae genio. Quum tamen interna quaedam linguas omnes intercedat analogia, notitia plurium linguarum, ad cognitionem philosophicam aliarum non parum sane confert; ex collatione enim plurium linguarum, generales et vniuersales

in linguis obtinentes regulae abstrahi possunt, quae saepe ad explicandas mutationes, in speciali aliquo idiomate obuenientes optimo cum successu adhibentur.

Praecipuus nonnullorum, qui grammaticum LL. OO. studium pertractarunt, error fuit, quod illud plane ad methodum in linguis occidentilibus observatam attemperare voluerint: hinc tum ficca illa et ieiuna eorum methodus; tum ampla illa regularum et exceptionum ad rem minime facientium farago.

INSTITVTIONES LINGVAE HEBRAEAE.

CAPVT I.

De scriptura in genere, literis, atque signis orthographicis Hebraeorum.

§. XXIII.

Scripturae defectum in primitiuis societatibus supplebant cippi, inde mole aggesti, lapidum cumuli, statuae, festa nationalia, cantica, historia, traditione propagata.

Sic frequenter in libro Geneseos legimus ^{a)}: Patriarchas iis locis, quibus Deum sibi apparuisse credebant, erexisse altaria; plantasse arborem, aggestisse acervos lapidum: immo locis quibusdam ab euentu imposuisse nomina, quae eius memoriam ad posteritatem conseruarent. Sic quoque lapides impoliti, et pali; prima erant Phoeniciorum ad posteritatem monumenta ^{b)}. Institutio festorum antiquitus praeter cultum religionis, etiam memoriam euentuum notabilium pro scopo habuerant ^{c)}. Vfus, factorum memoriam per cantica conseruandi, seculis remotissimis, vetustissimisque populis erat fami-

liarīs. Poemata haec, sicut principaliores factorum circumstantias complectebantur; ita festis statutis in conuentu populorum decantata, euentuum memoriam nunquam emori finebant; maxime vero cum traditio accesserit, qua patres cantica haec, uti non minus monumentorum significationem, et causas, quae iis erigendis occasionem dederant, in filios transtulere.

Conf. Fourmont Reflex. critiq. sur les anciens Peuples, Liv. II. Guguet de l'origine des Loix, des Arts etc. Liv. II. chap. 6. Memoir. de l'Academ. des Inscr. Vol. VI. p. i. g. 10 et 45 et suiv. Boulang. l'Antiquité dévoilée Liv. I.

a) Genes. XII, 8. XXI, 31. XXVI, 25. XXXV, 7. b) Diod. Sic. I. 4. Strab. I. 3. c) Exod. XII, 26.

§. XXIV.

Quum vero adminicula haec coarctatis magis societatibus, et earum cultura crescente, non amplius sufficerent, de aptioribus, illique societatis statui magis attemperantis erat cogitandum. Primus itaque gressus ad inuentionem artis scriptoriae ponebatur *rudi obiectorum adumbratione*, quae quidem ad singulares solum ideas resque visibiles, sine relatione et connexionem ad se inuicem effigendas seruiebat.

Idem fane naturae ordo in inuentione et progressu scripturae, qui in inuentione et formatione
linguae

linguae primitivae observatur. Quum lingua in suis primordiis rudis tantum et inconnexa sonorum naturalium imitatio fuerit, homines nihil proprie voce expresserant, quod non immediate ope auditus percipissent, unde gestibus et signis integra moles informium adhuc sonorum vocalium erat connectenda. Eadem ratione comparata erat prima scribendi periclitatio: depingebantur tantum obiecta, quae visum affecerant, quae quum absque ordine ad se invicem coaceruata fuerint, eorum connexio et coordinatio sermoni, aut laboriosae posterorum indagationi erat relicta.

Conf. Guguet. loc. cit. Mem. de l'Academ. Vol. XXIII. p. 87. Traité de la formation des langues, chap. 7 §. 93 et suiv.

§. XXV.

Vnde adumbrationes hae in simpliciorum leuioremque formam redactae, sic instruebantur; ut non tam obiecta ipsa, quorum referebant imaginem, quam potius res alias, quae cum iis analogiam quandam habuerant, repraesentarent. Ex quo illud simul commodioriebatur, ut obiecta immaterialia et inuisibilia sub imagine visibilium exhiberi possent, praecipue quum signa aliqua accederant, quae ex conventionem designandis animi motibus inferuient.

Principalia ergo tantum lineamenta hominis, equi, cameli, arbores, aliarumque rerum physicarum ducebantur, quo breuitati et commoditati confuleretur. Vt vero hisce figuris ideae etiam abstractae, resque immateriales describi possent, cuique figurae assignabatur symbolica significatio; ut aui celeritatis, leoni fortitudinis, subinde effectus duntaxat omissa causa pingebatur e. g. fumus ascendens ignis loco, vel instrumentum subiecti loco, ut oculus vel sceptrum principis symbolum. Nouum hoc scribendi genus, quod *Hieroglyphicum* dici amat. Sicut in Asia Chaldaeis, et Phoeniciis, in Africa Aethiopibus, a quibus Aegyptii acceperant, primum erat in usu, ita aliis quoque gentibus Sinensibus, Indis, Hetruscis ab antiquissimis retro temporibus plane non erat ignotum. Quae quidem plurimarum gentium in vnam rem conspiratio certe non imitationi, nec casui fortuito, sed internae suggestioni naturali adscribenda videtur.

Conf. Warburton Essai sur les hieroglyphes Egyptiens. Histoire des Hommes Tom. IX. pag. 60 et suiv. et Tom. XI. p. 205. Memoir. de l'Academ. Vol. V. pag. 322 et suiv. et Vol. XXXIV. pag. 1 et suiv. Vol. XXXVI. pag. 119 suiv.

§. XXVI.

Hieroglyphico scribendi genere ad eum, cuius capax erat, perfectionis gradum perducto, minus iam arduus erat transitus ad scripturam, qua non amplius res, sed voces,

ces, et soni, quibus res exprimuntur primum per *syllabas*, tum per *literas* efformabantur.

Quantumcumque licet scriptura Hieroglyphica fuisset exculta, numquam tamen incommodis, quibus laborabat, liberari satis potuisset. Plurimis fane inconuenientiis subiectam manere oportet scripturam, quae sicut quoduis obiectum depictum ambigue proponit oculis, ita in mente legentis ambiguum et vagam ideam excitat. Sagaciores itaque obseruantes totam sermonis oeconomiam non adeo magno sonorum vocalium numero contineri, tentabant simplices illos sonos, in quos lingua iam tum resoluta erat, describere, agendum erat vnice, vt congrua simplicibus sonis signa reperirentur. Simples isti soni, initiales erant nominum, quibus certa obiecta corporalia notabantur, quaeque in scriptura hieroglyphica determinatam significationem habuerant. Sic e. g. sonus *be* sonus initialis est vocis *bait*, quae in omnibus LL. OO. *domum* significat, extrema ergo lineamenta domus ם constituebant signum soni *be* et vox *bait* mansit nomen literae. Sonus *la* initialis sonus est vocis *lamad*, quae stimulum, quo boues inter arandum excitantur significat: Extrema itaque lineamenta stimuli ם non iam stimuli, sed sonum *la* pingebant, et literae nomen *lamad* haesit. Hac ratione obtinebantur signa pro sexdecim literis, plures siquidem sonos simplices idioma orientalium remotioribus saeculis non distinxit, sicque sensim, sine saltu retenta semper analogia

gia cum scriptura hieroglyphica exorta est scriptura *epistolographica*, ubi praetermittendum non est, characteribus praedicta ratione inuentis, sub initium integras syllabas, id est, consonantem cum sua vocali fuisse expressam, tardius vero ipsas syllabas in singulares resolutas fuisse literas, quarum dein figura, apud diuersas gentes, diuerso culturae gradu, frequentiori usu, scribendi celeritate, diuersimode variata atque mutata fuit, ex quo clarum fieri puto: curantissimae Phoeniciorum et Aegyptiorum literae, cum literis Chaldaeorum nullam plane referant similitudinem.

Conf. *Traité de la format.* l. c. Guguet l. c. *Mem. de l'Academ.* Vol. XXXVI. loc. cit. *Versuch einer Geschichte der Kultur*, 2. Abschn. §. 13. Rousseau *Essai sur l'orig. des Lang.* chap. 5.

§. XXVII.

Incertum vero est, quo tempore, quo auctore, et apud quam gentem epistolographicum scribendi genus primum innotuerit, ipsis veteribus in diuersas partes abeuntibus. A veritate tamen non multum absunt ii, qui vtilissimum hoc inuentum Phoeniciis adscribunt.

Characteristicum scribendi genus antiquissimis temporibus ac nationalibus notum fuisse: ex pluribus sacri codicis locis apparet^d). Apud Cananaeos quoque sat mature usu fuisse receptum inde liquet, quod vrbs quae tempore Iosuae *Dabir*, olim *Cariatsepher*

riatsepher seu ciuitas literarum dicta fuerit ^{e)}. Plato testatur ^{f)} Thautum, quem Graeci Mercurium I. dicunt, literas in vocales et consonantes, mutas et liquidas distinxisse, quamuis vero distinctio haec eo tempore, ad quod Aegyptii Thautum suum referunt, locum habere vix potuerit, illud tamen Plato refert, non obscure ostendit, veteres persuasos fuisse iam a temporibus Thauti scripturam epistolographicam fuisse cognitam. Complures Graeci et Romani literarum inuentionem Phoeniciis adscribunt ^{g)}, quorum testimonio tanto libentius subscribo, quanto certius est, inuentum hoc non casui fortuito, sed necessitati, studio, et industriae originem debere; quibus vero rectius, quam Phoeniciis, alias veteris orbis gentes tum cultura, tum commercii per omnes tunc noti orbis partes diffusis, praecellentibus, scripturae epistologolicae et necessitas, et inueniendiabilitas tribuetur?

Conf. Traité de la format. l. c. Mem. de l'Academ.
Vol. XXX. 405 et suiv.

^{d)} Iob. XIII, 26. XIX, 23. Exod. XVII, 14. XXIV, 28. Numer. XVII, 18. XXXI, 35. ^{e)} Iosua XV, 15. ^{f)} Plato in Phileb. pag. 374 Edit. Wechel. ^{g)} Diodor. Lib. I. l. 3 v. 5. Lucan. Pharsal. Lib. III. v. 220. Plin. Lib. VII. c. 56. Tacit. Annal. Lib. XI.

§. XXVIII.

Phoeniciorum literis epistolographicis Hebraei vsque ad captiuitatem Babylonicam vsi sunt: post captiuitatem vero in Palaestina reduces literas Chaldaeorum acceperunt.

Hebraeos

Hebraeos literas Phoenicias in scriptis suis adhibuisse, fidem I. facit Historia, ex qua vero simillimum est, Iacobum eiusque familiam in Aegyptum migrantem, nullam literarum habuisse notitiam. Saltem in historia sacra nullum deprehenditur vestigium, quod ostenderet, siue Abrahamiticae, siue Iacobaeae familiae scribendi artem fuisse notam. Ipsum nomadicum viuendi genus, cui dediti erant, id confirmare videtur, in quem enim finem Nomadibus patria, societate, legibus, artibus, destitutis literae seruiant? II. Moses ciuitatis hebraicae auctor in Aegypto natus et educatus, non alios, quam in Aegypto vsitatos characteres didicit, ii vero erant Phoenicii ab antiquis temporibus Aegypto illati, tum vero a Mose genti suae traditi. Conuenit cum hoc vetus traditio, cuius Hieronymus meminit, videlicet in antiquis Hebraeorum literis, quibus vsque hodie vtuntur, Samaritani extremam Tau literam crucis habere similitudinem, id quod videre licet etiam in Aegyptiis characteribus, mumiarum vittis, Phoeniciis et Samaritanis nummis, item in scriptura vnciali Graecorum, quam Cadmus ex Phoenicia in Graeciam detulisse fertur, in quibus omnibus vltima Tau litera crucis refert figuram. Postquam vero maxima gentis Hebraeae pars, antiquas ad Iordanem sedes relinquere, et cum iis ad Euphratem et Chaboram commutare a Nebukadnezare fuisset coacta; gens Iudaica ingentem subiit metamorphosin; quotidiana enim cum Chaldaeis et Assyriis consuetudine, nouo idiomati ac scribendi generi ita adsueuit, vt

vt non multo post captiuitatem tempore, sacros quoque nationis libros characteribus chaldaicis transcribere fuerit necesse, quum Phoeniciis characteribus exaratos, vix vllus amplius legere potuerit. Hanc nouorum characterum substitutionem vetus apud Hieronymum et Talmudistas traditio Esrae adscribit.

Conf. Memoir. de l'Academ. Vol. XXIV. p. 59 suiv.; Vol. XXVI. p. 577. Cayle Recueil d'Antiq. Egypt. Tom. I. pag. 65 tab. V. Bütner Vergleichung der verschiedenen Schriftarten alter Völker. Eichhorn Einleitung in das alte Testament, Tom. I. cap. 2 §. 66 et 67.

§. XXIX.

Litterae ergo, quibus Biblia hodie impressa leguntur, originarie sunt chaldaicae. Sunt vero eae *numero* viginti duae; *sono* omnes consonantes; aliae duplicis soni, *lenis* videlicet et *aspirati*, sunt capaces; aliae in fine vocis, aliae in fine lineae figuram suam mutant. Hinc illae dicuntur *bisonae*, hae *finales*; postremae *dilatabiles*. Valor quoque ac potestas earum duplex est: *essentialis*, quem litterae habent in pronuntiatione; *accidentalis*, qui in numerando obtinet.

Figura	Nomen	Valor essential.	Valor accident.	Figura	Nomen	Valor essential.	Valor accident.
א	Aleph	non sonat	1	מ	Mem	m	40
ב	Beth	b vel bh	2	נ	Nun	n	50
ג	Gimel	g vel gh	3	ס	Samech	s	60
ד	Daleth	d vel dh	4	ע	Aiin	—	70
ה	He	h	5	פ	Phe	ph	80
ו	Vav	v	6	צ	Tfade	tf	90
ז	Sajin	ds	7	ק	Koph	k	100
ח	Hhet	ch vel hh	8	ר	Resch	r	200
ט	Teth	t	9	ש	Schin	sch	300
י	Jod	j	10	ש	Sin	s	
כ	Caph	c	20	ת	Tau	t	400
ל	Lamed	l	30				

Litterae, quae duplicem sonum, lenem et adspiratum, habent, sunt sequentes:

ב ג ד כ פ ה

Quum Hebraei vocabula in fine linearum non, vti occidentales, diuidant, vna parte vocis in fine lineae scripta, altera vero ad sequentem lineam retracta; vt linearum spatium expleant, litteras in fine vocis saepius occurrentes dilatant, quae proinde *dilatabiles* nuncupantur; et sunt:

א ה ל ס ת

Quum olim ita scriberetur, vt voces minimo tantum spatio a se inuicem essent seiunctae, hinc vero facile ambiguitas in legendo oriri posset, quarundam litterarum in fine vocis occurrentium figura mutabatur; litterae vero hae dicuntur finales, et sunt:

ך ם ן ה ץ

quod

quod non ita intelligendum est, quasi literarum finalium vsus iam ipsis SS. scriptoribus fuisset notus. Verosimiliter literis his reliqui centenarii a 500 vsque ad 900 signabantur, tum vero cum numeros nominibus numeralibus exprimere coeptum est, pro literis finalibus applicabantur, posterioribus seculis denuo ad signandas quantitates adhibitae, vt adeo ך 500, ם 600, ן 700, ף 800, ץ 900 valeat.

§. XXX.

Quum consonantes Hebraeorum numero XXII; organa vero, per quae pronunciantur, tantum quinque sint, sequitur, plures consonantes ad vnum idemque organum referre debere, ac proinde alias esse literas *gutturales*; *linguales* alias, alias *dentales*, alias *palatinas*; *labiales* alias. Quoniam vero literae vnius organi intensiore duntaxat, aut remissiore organi adplicatione discernuntur; clarum est literas eiusdem organi facile et frequenter fuisse permutatas ^{h)} §. XIX.

Lit. guttur. sunt:	א ה ח ע	h) ך ם ן et ף ץ <i>palatium</i>
— lingual. -	ד ט ל נ ת	ט ף et ף ף <i>errare</i>
— dental. -	ז ס צ ר ש	ז ץ et ץ ץ <i>clamare</i>
— palatin. -	ג י כ ק	ב ף et ף ף <i>galea</i>
— labiales -	ב ו מ פ	ב ף et ף ף <i>disperfit.</i>

§. XXXI.

Quamuis vsque ad saeculum V. a Christo nato plura persuadeant, codices sacros Hebraeorum non fuisse per totum punctatos; non obscura tamen in Hieronymo et Talmude occurrunt vestigia, quae demonstrent, puncta quaedam vocalia antiquioris esse originis. Hinc non vanae innituntur coniecturae; qui voces quasdam ambiguas et rarius occurrentes ab ipsis scriptoribus sacris, aut primis eorum lectoribus punctatas fuisse opinantur, confirmante opinionem hanc tum punctationis utilitate, tum analogia MSS. Arabicorum, et alphabetorum orientalium tria puncta vocalia exhibentium.

Nulla imprimis erat necessitas, ut scriptores sacri codices suos punctis vocalibus signarent, partim quia litterae ו א י vocalium vices sustinere poterant, partim quia viuente lingua quivis hebraeus ex usu quotidiano, codices suos nationales quantumvis sine signis vocalibus exaratos, sine difficultate legerat, et intellexerat.

Neque credibile est scriptores hebraeos codices suos per totum punctasse, quum veteres interpretes omnes in plurimis locis non solum ab hodierna nostra punctatione, verum etiam a se inuicem discrepent. Verosimile vero non est codices punctatos, si qui exstitissent, adeo raros fuisse, ut nullus in vnius aut alterius interpretis manus devenire potuerit.

Quum

Quum tamen complura et in Talmudⁱ⁾, et in operibus Hieronymi^{k)} reperiantur loca, quae luculenter produnt, Talmudistarum, et Hieronymi tempore puncta quaedam vocalia non plane fuisse incognita, nihil sane opinari vetat, iam a scriptoribus hebraeis ad determinandam vocum rariorum tum pronunciationem, tum significationem, puncta quaedam vocalia fuisse adhibita.

Probabile hoc faciunt *primo* MSS. antiquissima arabica, et syriaca, in quibus hinc inde puncta vocalia ad determinandam significationem locorum ambiguorum, haud dubie ab ipsis auctoribus adiecta reperiuntur.

Secundo omne apud Orientales olim receptum nobisque notum scribendi genus tam originale, quam deriuatum, tria exhibet signa vocalia. Sic alphabetum phoenicio-aegyptiacum e mumiarum fasciis descriptum, tribus signis vocalibus est conspicuum. Totidem exhibet syriacum tam illud, quo utebantur Nabataei, quam illud, quo manuscripta versio syriaca Ephraemo Syro nota, conscripta fuit. Syrorum puncta vocalia tum primum ad quinque multiplicabantur quum seculo VIII. Theophilus Edessenus Homerum in syriacum transtulit, nec antiquis punctis vocalibus nomina propria exprimere posset, tunc enim quinque Graecorum vocales adhibuit, quae postmodum communi usu in syriasmō sunt receptae. Probabile vero est, Syros ante Ephraemi tempora characteribus, quibus Palmyrenae inscriptiones, maximam partem ad seculum I. referendae, conceptae

erant, vſos fuiſſe; qui cum pure hebraei ſint, et noſtris quadratis plurimum analogi; verosimile fit characteres quoque quadratos, qui poſt captiuitatem Babylonicam Phoeniciis ſubſtituebantur, tribus duntaxat punctis vocalibus fuiſſe inſtructos.

Arabes quoque quum Muhamedis tempore literas mutuaffent a Syris, vocalium figuras non niſi tres acceperant, nec iis plures in hanc uſque diem addidere.

Denique veterem ſcripturam hebraeam puncta quaedam vocalia, et quidem tribus non plura habuiſſe ex libro *Coxri* liquet, in quo tres vocales numerantur, videlicet *Komatz*, *Peticha*, *Scheber*.

Conf. Dupuis Diſſert. ſur les Vogelſes in Memoir. de l'Academ. des Inſcr. Vol. XXXVI. Tychſen über das Alter der hebraeiſchen Punkte, in Repertorio für bibliſche und morgenlaendiſche Literatur. Tom. III. p. 102. Michaelis de Syrorum vocalibus in Ephraemo Comment. Tom. I. p. 167. Eiuſdem vermifchte Schriften 2. Theil p. 1. Robertſon clauis Pentateuchi diſſert. de genuina punct. hebr. antiq. Edinb. 1770 4. Eichhorn Einleitung in das alte Teſtament, Tom. I. §. 68.

*) Tract. Nedarim. 53, 1 lin. 37, ibid. 37, 2 lin. 18 etc. k) Comment. Ieſai V, 9. ibid. XXX, 26. Quaest. in Genes. XXVI.

§. XXXII.

Tria haec puncta vocalia omni Orientis ſcribendi generi, atque adeo probabiliter etiam hebraico communia, inſufficientia videbantur tum, quum emortuae linguae hebraeae reliquias colligere ſatagerent Academiae Tiberien-

beriensis Doctores masorethae dicti: tria ergo puncta vocalia *Komatz*, *Scheber*, *Peticha*, iam ante seculum VII. cognita, seculo VII. in tres classes punctorum vocalium conuertebantur, in quas ad normam septem vocalium Graecorum, septem puncta vocalia distributa sunt, quae post seculum VII. duobus amplius punctis augebantur.

Tres hae vocalium classes in libris *Coxri* citatae, ita ordinabantur, vt

<i>Komatz</i> complecteretur	{	Kametz	-	-	o
		Cholem	-	-	ω
		Schureck	-	-	υ
<i>Peticha</i> - - - -	{	Patach	-	-	æ
		Saegol	-	-	e
<i>Scheber</i> - - - -	{	Chirek	-	-	i
		Tzere	-	-	η

Post seculum VII. introducto hodiernae punctationis systemate, eadem figura Kametz (◌ֿ) nedum pro o, verum etiam pro a longo adhibebatur, et noua figura Kibbutz (◌ֿֿ) pro vacali u tunc ponebatur, quando Vav, fulcrum puncti Schureck exciderat. Ex his iuxta Grammatica

Puncta vocalia sunt:

<i>longa</i>		<i>breuia</i>	
Kametz	בֿ <i>ba</i>	Patach	ב <i>ba</i>
Tzere	בֿֿ <i>be</i>	Saegol	בֿֿ <i>be</i>
Chirek	בֿי <i>bi</i>	Chireck	בֿֿ <i>bi</i>
Cholem	בֿו <i>bo</i>	Kametz catuph	בֿֿ <i>bo</i>
Schureck	בֿוֿ <i>bu</i>	Kibbutz	בֿֿֿ <i>bu</i>

Quum Kametz a Kametz catuph figura non differat, obseruandum est: Kametz vt o legi, si syllaba consonante terminetur, et omni accentu careat e. g. Hag. c. I. v. 6 הָ - שֹׁכֶ - לֵ leg. *le-schok-ra* non *leschakra*.

Ad diuisionem punctorum vocalium in longa et breuia Grammatici Rabbinii haud dubie exemplo Graecorum suas vocales itidem in longas et breues distribuentium inducti fuerunt, repugnantibus licet *Grammaticae uniuersalis* principiis, quae docent oris diductionem, aerisque protrusionein, per quam soni vocales nascuntur, ad sonorum quantitatem omnino esse indifferentem.

Conf. Mem. de l'Acad. Vol. XIII. p. 491; Vol. XIX. p. 229. Lud. Capelli Arcan. punctationis reuelatum L.I. c. 13.

§. XXXIII.

Ex literis et punctis apud Hebraeos exoriuntur *syllabae*, seu modificationes vocalium per consonantes factae, quae completae sunt, et syllabam perfectam constituunt, quum consonans sonum vocalem et intonat, et terminet; e. g. כֶּ Kaph incompletae vero, quum consonans sonum vocalem initio duntaxat, non item in fine modificat, ex quo syllabam imperfectam nasci necesse est, e. g. בֶּ ba. Illam Grammatici *compositam*; hanc *simplicem* dicunt.

Conf.

Conf. Encycloped. sub voce *Consonans*. Lamy Rhet.
Lib. III, 3. Harduin dissertat. sur les vogell. et les
Conson.

§. XXXIV.

Si omnes vocis syllabae aequali pronuncientur tono, ingrata auribus monotonia oritur, ad quam euitandam Euphoniae non parum studiosi orientales, in quaque voce syllabam vnam prae reliquis in pronunciatione protrahunt, quae tonica vocatur, et apud Hebraeos communiter vltima est.

§. XXXV.

Quum quantitas syllabarum nihil aliud sit, quam mora determinata in pronunciatione soni vocalis obseruanda, de terminatam vero moram solum vocalis plene modificata admittat; planum est, omnem syllabam compositam (§. XXXIII.) tonum suscipere posse; syllabam vero simplicem, quae soni vocalis incompleta modificatio est, nullam ex sua natura habere quantitatem, quamuis recepto orientalium more ordinarie prolongetur.

Syllabam simplicem seu in vocalem terminatam, ideo apud Orientales prolongari puto, quia rapida eorum pronunciatione facile fieret, vt retracta consonante ad praecedentem syllabam correptam, se-

quens a vocali inciperet, e. g. שְׁמִי שְׁחָם-אֵי-יִמְּ
 loco שְׁמִי שְׁחָ-מָא-יִמְּ.

§. XXXVI.

Quandoquidem tonus regulariter vltimam occupat syllabam; voce in fine crescente, tonus ad illud incrementum descendit, et syllabae praecedentes abiectis punctis vocalibus, quae abiici possunt, abbreviantur. Excipiuntur tamen casus quidam tam in verbis quam in nominibus; vbi in illis non obstante incremento finali tonus in penultima remanet, haec vero ex sua forma penultimam acuunt.

Quando in verbis tonus ad incrementum non cadit, inferius dicendi locus erit, vbi de verbis tractabitur. Nomina in penultima tonum seruant, si in vltima syllaba vel Saegol aut huius loco Patach, vel Schureck reperiatur, e. g. מֶלֶךְ *rex*, קִדְּשׁ *sanctitas*, יִצְהָר *informe*, זֶבַח *sacrificium*. Penultimam quoque acuunt, quae in duo Patach terminantur, vel ante vltimam vocis consonantem habent ׀ — e. g. נָחַל *fluvius*, זַיִת *olea*.

§. XXXVII.

Emortua lingua hebraea recentiores Iudaei varia adoptarunt signa, quae in quaque voce syllabam tonicam determinarent. Signa haec

haec sunt *Makkeph*, *Metheg* et accentus tonici, qui quidem olim notae erant musicae, hodie vero praeterquam, quod syllabam tonicam indicent, distinctionem quoque et vocum coniunctionem ostendunt.

Makkeph dicitur linea, quae interdum inter duas voces scribitur, ad indicandum, voces illas in pronuntiatione ita iungendas esse, ut vox praecedens absque ullo plane tono pronuncietur, communiter vero inter voces, quarum prior, vel utraque est monosyllaba, intercedit, e. g. Hag. cap. I. v. עַתָּא-בֵּית lege *Etbo etbet*.

Metheg: lineola recta est, literae ad latus puncti vocalis subscripta: indicat syllabam alias breuem, Euphoniae causa, ob quod etiam accentus euphonicus dicitur, producendam esse, e. g. וַיִּהְיוּ *Vajjēhhesak*. Locus *Metheg* ordinarie est prima vocis syllaba.

Accentus seu veterum Hebraeorum notae musicae, bifariam diuiduntur in disiunctiuos et coniunctiuos, quorum alii libris tantum prosaïcis, alii libris duntaxat metricis proprii, alii vtrisque sunt communes.

Libris prosaïcis proprii.

Disiunctiu.

Ⲛ Saegolta,	vua.
Ⲛ Sakeph gadol,	erectio maior.
Ⲛ Sakeph katon,	erectio minor.
Ⲛ Tiphka,	palma.
Ⲛ Sarka,	sparsio.
	Ⲛ Paschta,

Ლ	Paschta,	<i>extensio.</i>
Ლ	Ietibh,	<i>sedens.</i>
Ლ	Tbhir,	<i>fractus.</i>
Ლ	Pafer,	<i>sparsus.</i>
Ლ	Karne-phara,	<i>cornua vaccae.</i>
Ლ	Tlischagdola,	<i>euulsum maius.</i>
Ლ	Geresch,	<i>expulsio.</i>
Ლ	Graschajim,	<i>expulsio gemina.</i>
Ლ	Pfik,	<i>incisio.</i>

Coniunctiui.

Ლ	Merca kephula,	<i>prolongatio gemina.</i>
Ლ	Darga,	<i>gradus.</i>
Ლ	Tlischaktanna,	<i>euulsum minus.</i>

*Libris metricis proprii.**Disiunctiui.*

Ლ	Merca-mahpach,	<i>prolongatio inuersa.</i>
Ლ	Rebhia-geresch,	<i>cubans expulsio.</i>
Ლ	Pfik Schalschelet,	<i>incisio catenae.</i>
Ლ	Sarka finalis.	
Ლ	Tiphka praepositus.	
Ლ	Pafer.	
Ლ	Pfik kadma,	<i>incisio antecedens.</i>
Ლ	Pfik Mahpach,	<i>incisio inuersa.</i>

Coniunctiui.

Ლ	Munach superior,	<i>spatium patens.</i>
Ლ	Tiphka postpositus.	
Ლ	Sarka.	

Vtrisque

*Vtrisque communes.**Disiunctiui.*

:N	Silluk et Soph pasuk,	<i>finis versus.</i>
N	Athnach,	<i>respiratio.</i>
N	Schalschelet,	<i>catena.</i>
N	Rebhia,	<i>cubans.</i>

Coniunctiui.

N	Munach,	<i>spatium.</i>
N	Mahpach,	<i>inuersus.</i>
N	Merca,	<i>prolongatus.</i>
N	Ierach,	<i>luna.</i>
N	Kadma,	<i>antecedens.</i>

Quum *Paschta* et *Kadma* figura non distinguantur, illud inter eos obseruandum est discrimen: quod *Paschta* semper in vltima scribatur litera, non item *Kadma*. Inter *Ietibh* et *Mahpach* illud discrimen interest, quod *Ietibh* ante primam vocis literam et quidem ante punctum vocale, *Mahpach* semper post vocalem scribatur.

Conf. Eichhorn Einleitung in das alte Testam. Tom. I. §. 71, et si Grammaticorum circa accentus dogmata nosse velis. Simonis Introduct. Gram. crit. in ling. hebr. Sect. II. §. XXXIV & seq.

§. XXXVIII.

Ab accentibus ad reliqua signa orthographica recentiorum Hebraeorum progredimur. Quamuis in punctatis codicibus litera puncto vocali destituta non esset legenda, quum

quum tamen in medio, saepe etiam initio vocis litera siue propria vocali pronuncietur, eidem subscribuntur duo puncta (בְּ), quae ostendant literam, cui subscribuntur, vocali destitutam et cum sequente aut praecedente consonante esse legendam. E. gr. דָּבָר lege *dbar*, duo haec puncta dicuntur: *Schua*, *simplex vinculum* consonantum.

§. XXXIX.

Quaevis itaque litera vocali destituta, in principio vel medio vocis habet *Schua*, quod in vltima vocis litera intelligitur, nisi penultimae quoque literae sit subscriptum aut vox in literam ך terminetur.

E. g. מְשִׁלָּה loco מְשִׁלָּה, יִלֵּךְ loco יִלֵּךְ.

§. XL.

Quum *Schua* signum sit puncti, atque adeo etiam soni vocalis absentis; nullum *Schua* proprie mobile dici potest. Quum tamen frequentius duae consonantes concurrant, quae sine intermedio quodam sono vocali nullatenus efferri possunt, tali in casu literae Schuate signatae, subiicitur sonus brevissimus *e*.

E. gr.

E. gr. לִמְלֶךְ lege *lemelek*, וְדַבַּר lege *Vedabar*, מְכַבֵּד lege *Mekabed*. Eadem ratione Schua legitur in media voce, si litera geminetur, e. g. פִּקְדוֹ lege *Pik - kedu*.

§. XLI.

Linguarum Euphoniae repugnat, si plures consonantes ad vnam referantur syllabam, quod in Hebraea fieri necesse est, si duae literae sibi inuicem contiguae, signo Schua notentur: vnde si initio vocis duo Schuaim concurrant; primum mutatur in punctum vocale.

Si litera prima prius habuit Saegol, abiecto Schua ponitur Patach, e. g. ex רָגַל fit רְגִלִּי hinc רִגְלִי.

Si prius habuit Tzere, loco Schua ponitur Saegol, e. g. עָגַל fit עֲגִלִּי.

Si prius habuit Cholem, primum Schua mutatur in Kametz Catuph, vel Kibbutz, e. g. קָדַשׁ fit קִדְשִׁי, ex חוֹק fit חֻקִּים.

Alias Schua primo obiecto, litera adsumit Chirek, e. g. ex פִּקְדוֹ fit נִפְקָדוֹ hinc נִפְקָד.

Si tria Schuajim, consequenter tres literae vocali carentes concurrant, litera, quae prius punctum vocale habuit, illud retinet, e. gr. ex פִּקְדוֹ fit תִּפְקָדוֹ hinc תִּפְקָד.

§. XLII.

§. XLII.

De natura literarum gutturalium est, ut pronunciatio earum ingratam quandam habeat asperitatem atque difficultatem, quae per Schua simplex, literas vocali destitutas cum sequenti litera sono coniungendas ostendens augeretur: quare ut pronunciatio earum reddatur facilior, sub literis gutturalibus puncto vocali carentibus initio vocis, subinde etiam in media voce ad Schua simplex additur punctum vocale, quod cum eo *Schua compositum* constituit. Si litera gutturalis vocem terminet, ob eandem rationem taciti Schua loco, subscribitur Patach, quod propter pronunciationem surreptitiam, *Gnuba* seu furtium dicitur.

Talia Schuajim composita sunt tria, nempe:

Cateph patach	ֿ	מֶאֱכָל
Cateph Saegol	ֿֿ	אֶנֶשׁ
Cateph Kametz	ֿֿֿ	אֶהְיֶה

Patach Gnuba seu furtium, tantum literae ה, ר, ע, vocem terminantes recipiunt, e. g. אֱלֹהִים lege *Eloāh* non *Eloha*, רוּחַ lege *Ruāch*, שְׁבוּעַת lege *Schabuū*.

Quum ista Schuajim composita et Patach furtium natura cum Schua simplici conueniant, per se clarum est, eas inter veras vocales censerī omnino non posse, vnde etiam ad constituendas syllabas nullatenus sufficere.

Si

Si duorum Schuajim concurrentium primum fit compositum, illud amittit Schua simplex, e. g. ex הַבִּיטְךָ fit הִבֵּטְךָ hinc הִבֵּטְךָ . Si posterius fit compositum, praecedentis Schua simplicis loco ponitur illud punctum vocale, ex quo Schua sequens componitur, et additur *Metheg*, exempl. gr. loco נִחַרְיִי fit נִחַרְיִי .

§. XLIII.

Quamquam omnes viginti duae Hebraeorum literae consonantes sint; atque adeo proprio suo sono pronunciandae; sunt tamen aliquae, quae in quibusdam casibus vel plane non efferuntur, vel quarum pronuntiatio ad praecedens punctum vocale recidit, priores dicuntur *otiantes*; posteriores *quiescentes*.

Litera, quae in vocis pronuntiatione non auditur, et otians dicitur, ad conseruandam tantum vocis analogiam scribitur. Quo in casu I. omni puncto vocali, vti non minus absentis puncti vocalis signo Schua carere debet. II. literam otiantem vel litera cum Schua; e. g. וַיִּרְא , vel litera quiescens; e. g. וַיִּבְרָא , vel vocalis, in qua litera otians quiescere nequit, praecedat oportet, e. g. לֵיהֹוָה lege *lahova*, וַיֵּלֶךְ lege *elav*, non *elaiu*.

Literae, quarum pronuntiatio non raro ad praecedens punctum vocale recidit, quaeque in praecedenti puncto quiescere dicuntur, sunt: א, ו, י, et

in fine vocis ה. Ex quibus א quiescit in praecedente Kamez, Patach, Tzere, Saegol, Cholem, Kibbuz, e. g. מֶצֶא, מוֹצֵא, הַמֵּצֵא, חֹמֶל, לֵא, 2 Sam. XVIII, 12.

Vav in Cholem, Schurek et Kibbutz, demto casu, quo infra se punctum vocale habeat adscriptum, e. g. קוּם, מָרוּם, fed יהוה lege Jehovah, וַיִּקָּם.

Iod in Chirek, Tzere, Saegol, e. gr. נָלִיחַ, חֲגִלִּיחַ.

He praecedente Kamez, Patach, Tzere, Saegol, Cholem, e. g. בַּה-יָה-קָוָה-מָה-בָּנָה. In iis vocibus, quae pro tertia radicali in omnibus orientis dialectis habent ה, vltima He non quiescit, sed inscripto eidem, puncto quod *mappik* seu *producens* dicitur, pronunciatur, e. g. גָּבָה lege *gabah*; fit hoc etiam in affixo pronomine tertiae personae feminae, e. g. דְּבָרָה *sermo eius*.

Ex hucusque dictis facile iam regulae de quantitate punctorum vocalium innotescunt.

Reiecta ergo Grammaticorum diuisione in longa et breuia (§. XXXII.) I. quantitas punctorum vocalium ex positione diiudicanda est. Longum ergo est punctum,

II. Si sit in syllaba composita (§. XXXV.) quae accentu notata est (§. XXXVII.)

III. Si sit in syllaba simplici, (§. XXX.)

IV. Si litera quiescens in eo quiescat, quod analogia quoque dialecti Arabicae confirmat.

§. XLIV.

Contingit frequenter, vt litera consonans vel in compensationem praecedentis consonantis abiectae; vel ad indicandum characterem formae coniugationis; vel denique Euphoniae causa geminetur; quae geminatio non fit repetita literae scriptione, sed puncto, medio literae geminandae inserto, quod *Dagesch forte* nuncupatur. Idem punctum literis duplicis soni, lenis videlicet et aspirati capacibus בגר כפת insertum ad tollendam aspirationem inscribitur, et ad distinctionem a Dagesch forti, Dagesch lene appellatur.

Dagesch forte compensatiuum potissimum ibi occurrit, vbi litera Nun abiicitur; tunc enim sequens litera geminatur, e. gr. ex פֶּבֶר fit נִפְּבֶר, hinc הִנִּפְּבֶר, ex quo tandem הִפְּבֶר. Ex נִבֵּט fit הִנִּבֵּט, hinc הִבֵּט, inde הִבֵּט. Interdum Dagesch etiam literam eiusdem organi abiectam compensat, e. g. הִתְרַמְּמִים pro הִתְרַמִּים. Huius compensatiui Dagesch specimina etiam lingua latina exhibet; legitur enim loco *conligo*, colligo; loco *adcedo*, accedo; loco *subfero*, fuffero, etc.

Quum litterae gutturales et earum aemula Resch asperrimam habeant pronunciationem, quae asperitas per Dagesch forte duplicaretur: litterae vero quiescentes plane non pronuncientur; consequens

est, neque litteras gutturales, neque quiescentes Dagesch forte recipere.

Quum Dagesch forte litteram geminet, semper cum praecedente consonante et puncto vocali syllabam compositam constituit, atque adeo litteram geminam semper punctum vocale praecedit, per quod Dagesch forte a leni, quod in litteris assignatis tantum post consonantem vocali destitutam locum habet, distinguitur.

Prima vocis littera raro Dagesch forte recipit, nisi praecedens vox in vocalem desinat, tunc vero una e litteris geminatis ad praecedentem vocem refertur, e. g. הִרְחַבְתָּ - לִי lege *Hirchabhtal - li*.

CAPVT II.

De verbo regulari.

§. XLV.

Ex syllabis componuntur voces. Vox vel solum subiectum propositionis, vel solum praedicatum indicat: et tunc dicitur *nomen*; vel diuersam rationem subiecti ad praedicatum, et praedicati ad subiectum ostendit: et dicitur *particula*; vel exprimit praedicatum et copulam affirmatiuam seu quantitatem, actionem, aut passionem ad certum subiectum

Etum restringit, et dicitur *verbum*; quod vel *actiuum* est, si qualitatem aut actionem ad agentem, vel *passiuum*, si actionem ad patientem referat.

§. XLVI.

Verbum actiuum vel *transitiuum* est, si actionem a subiecto agente in aliud obiectum transeuntem significet, e. g. *לָבַשׁ* *texit*, vel *intransitiuum*, cuius actio subsistit in subiecto agente, nec transit in illud; et est vel *actionis intransitiuae*; e. g. *אָבִיִּת* *abiit*, vel *passionis*; e. g. *נִצַּעַשׁ* *concussus fuit*, vel *qualitatis*; e. g. *כָּמֹר* *niger fuit*, vel *status*; e. g. *מֶלֶךְ* *rex fuit*.

Conf. Simonis Arcan. form. P. I. Sect. I. §. 7 et seq.

§. XLVII.

Quum orientales omnia tum nomina tum particulas deriuent a verbo; verbum in forma sua primitiua ante omnem adhuc mutationem relate ad significationem, tempus, personam, genus, et numerum, *radicem* seu *thema* constituit, quae regulariter tribus *literis radicalibus* absoluitur, et in quauis voce deriuata abiectis *seruilibus literis* facile innotescit.

Verbi tertia persona, generis masculini, numeri singularis, formae primae, *Kal* dictae, omnes tres literas radicales exhibet, e. g. קָרַךְ *pressit, calcavit*. Ad huius significationem diuersa ratione variandam literae quaedam voci vel praefiguntur, vel suffiguntur, et hae literae dicuntur *seruiles*; suntque sequentes: מֵשֶׁה וְכָלֵב אֶתֵּן; quaedam ex his initio vocis duntaxat; vt: כָּלֵב; aliae ab initio et a fine vocis; vt: מֵהוֹאִיֶּהוּן, alia in media voce; vt: וִי *seruiunt*. Si ergo vocis pluriliterae radix, seu quod idem est, tertia persona, gen. masc. num. sing. formae prim. *Kal* quaeritur; abiiciantur literae seruiles et remanentes radicem constituunt, e. g. vocis מִתְפַּשְׁטִים *exuentes se* abiectae seruiles מִ - - - ים, radicem פִּשַׁט *exuit, detraxit*, indicant.

Quamuis hic tertia persona verbi pro radice adstruatur, non male tamen philosophari illi mihi videntur, qui cum *Leibnitzio* generalem vocabulorum omnium radicem verbi imperatium statuunt. Primarius enim et maxime naturalis verborum vsus est, qui in imperio actionis versatur, praeterea imperatius in omnibus fere linguis est monosyllabus, et communiter nudam tantum syllabam radicalem, nullis adhuc accessionibus alteratam exhibet. Interim cedendum est communi grammaticorum mori, quum ad eum Lexica quoque nostra tertiam verbi personam, formae prim. *Kal* pro radice assignantia sint accommodata.

§. XLVIII.

Subiectum, ad quod verbum restringit praedicatum, vel est ipse loquens, vnde *prima*; vel est alter, ad quem sermo dirigitur, vnde *secunda*; vel denique is, de quo sermo fit et hinc *tertia* persona verbi oritur. Quum itaque permutationem verbi, subiectum praedicati indicetur; in coniugando persona prima, secunda, et tertia deprehenditur.

§. LXIX.

Subiectum verbi orientales vel vt masculinum, vel vt femininum concipiunt. Hinc in personis verborum genus masculinum et femininum, demta tertia persona num. plural. aoristi primi et prima persona vtriusque numeri, quae semper generis communis est. Quum simul verbum vel de vno, vel de pluribus subiectis praedicatum affirmet; duplex quoque in flexione verbi numerus, singularis videlicet et pluralis, usu est receptus.

§. L.

Quum linguae orientales potissimum per poesi formatae sint, poetis vero subiecti actio, passio, qualitas et status iam praesens, iam praeterita, iam futura sit, prout nempe

viuidissima eorum phantasia obiecta percipit: orientalium duo tempora indeterminata sunt, vnde recte Aoristi dicuntur ^{a)}. Duo haec tempora sub vna eademque forma et indicatiui modi et subiunctiui significationem accipiunt. Positiuam iussionem Imperatiuus exprimit, quo formae passivae demta secunda Niphal carent, quum nemini passio commode imperari possit. Iussio negatiua per Aoristum secundum et particulam negatiuam circumscribitur.

a) Aorist. I. seu praeteritum in *significatione praesentis*, e. g. Genes. IV, 1 קָנִיתִי *possedi virum per Iehouam*, i. e. *possideo*; 2 Sam. I, 5 *quomodo יָדַעְתָּ sciuisti, mortuum esse Saulem?* i. e. *scis*.

In *significatione futuri*, e. g. 1 Sam. II, 31 *ecce dies venturi sunt et יָגִדְעָתִי succidi*, i. e. *succidam*.

Aorist. II. seu futurum in *significatione praeteriti*, e. gr. Iud. II, 1 אֶעֱלֶה *educam vos ex Aegypto*, et יִבְרִיחַ *introducami vos in hanc terram*, i. e. *eduxi, introduxi*. Conf. Michaelis in nota LXXIV. ad Lowth de S. poesi Hebr. p. 285, et Glasii Philolog. S. Tom. I. Lib. I. Tract. III. observationem Clar. Aug. Dathe pag. 295.

Singula tempora formantur a radice addendo terminationes personales, mutando puncta, praefigendo literas characteristicas temporis seu praeformantes, quibus Aoristus I. et Imperatiuus caret.

Termina-

Terminationes personales Aoristi I. sunt:

<i>Numer. Singul.</i>				<i>Numer. Plural.</i>			
3	{ M. quum sit radix, caret.			3	Com.	הָ	— — —
	{ Foem. הָ						
2	{ Masc. הָ			2	{ Masc. הֶם		
	{ Foem. הָ				{ Foem. הֶן		
1	Com. הָ			1	Com. הָ		

Terminationes personales Aoristi II. et Imperatiui.

<i>Singularis</i>				<i>Pluralis</i>			
1	Com. — — —			1	Com. — — —		
2	{ Masc. — — —			2	{ Masc. הָ		
	{ Foem. הָ				{ Foem. הָ		
3	{ Masc. — — —			3	{ Masc. הָ		
	{ Foem. — — —				{ Foem. הָ		

Praeformantes Aoristi II.

1	Com. — — —			<i>in Plurali</i>	— — —		
2	{ Masc. — — —				{ Masc. הָ		
	{ Foem. — — —				{ Foem. הָ		
3	{ Masc. — — —				{ Masc. הָ		
	{ Foem. — — —				{ Foem. הָ		

Ordinarium punctum praeformatiuum est Schua, quod in concursu cum Schua primae radicalis, in forma *Kal*, *Niphal* et *Hitpael* mutatur in Chirek, in forma *Hiphil* in Patach, in forma *Hophal* in Kametz catuph.

Quomodo tempora punctorum mutatione formentur, optime ex paradi-gmate patebit. Quamuis per terminationes personales vox a fine crescat, tonus

tamen non vbique ad incrementum personale descendit, sed in secunda masculina et foeminina, numeri singularis, item in prima comuni vtriusque numeri, Aoristi primi et in secunda et tertia foeminina, numeri pluralis, Aoristi secundi in penultima remanet.

§. LI.

Ex quauis coniugationis hebraicae forma duo; ex forma Kal tria formari possunt nomina verbalia, quae cum casu sui verbi construi possunt. Horum vnum est substantivum, quod verbi significationem absque vllō respectu ad subiectum exprimit, et *Infinitivus* vocatur. Alterum est Adiectivum, quod subiectum ita qualificatum vel ita agens aut patiens ostendit, prout verbi significatio indicat et vocatur *Participium*.

Copiosissima sunt per tota Biblia Infinitivi et Participii pro nomine positi exempla, Gen. XXXII, 25 *Luctatus est cum eo vir quidam usque ad ascendere auroram*, 2 Reg. XIX, 27 *Et sedere tuum, et egredi tuum, et venire tuum scio et furere tuum contra me*, Plura ap. Glass. Philolog. S. T. I. Tract. III. p. 292 et 341 Lipsiae 1776.

Forma prima Kal duo habet Participia, Praesens, et Praeteritum, quo aliae formae carent. Participia haec frequentissimae in oratione defectum verbi suppleant expresso vel subintellecto pronomine personali, quod

quod tum vicem verbi substantiui subit, e. g. Exodus XXIII, 19. *Ecce ego* שְׁלַח *mittens Angelum ante te, mitto.* Hagg. II, 6 *et ego* מְרַעֵשׂ *commouens coelum et terram, i. e. commouebo.*

Character seu praeformans litera Participii est מ, exceptis formis *Kal* et *Niphal*.

§. LII.

Significatio verbi hebraici per solam punctorum mutationem, et additionem litterarum, quae *praeformantes* formae dicuntur ad minimum septies variari potest. Hinc vnus coniugationis septem formae; quae propriis suis characteribus, et significatione a se inuicem distinguuntur.

Quum Orientales vnum idemque verbum sub alia tantum significatione per plures formas flectant, recte vnica duntaxat coniugatio per plures variata formas in linguis orientalibus adstruitur. Septem Hebraeorum formae sunt: I. *Kal* vel *Paal*, II. *Niphal*, III. *Piel*, IV. *Pyal*, V. *Hiphil*, VI. *Hophal*, VII. *Hitpael*, quae nomina Grammatici Iudaei vna cum paradiigmate coniugationis verbi פָּעַל ab Arabibus in suam grammaticam transtulerunt. Apud Arabes quidem verbum جَعَلَ non male in coniugationis paradigma assumitur, quum Arabum Aiiin Dagesch forte seu *Teschdid* admittat, secus vero apud Hebraeos, quorum gutturales numquam geminari possunt.

§. LIII.

§. LIII.

Forma prima *Kal*, quum sit ipsa radix, omni formae charactere caret, significationem habet actiuam vel transitiuam, vel intransitiuam (§. XLVI.); continet notionem radicalem, ad quam dein diuersae significationes secundariae, seu deriuatae accedunt. Notio radicalis communiter actionem physicam, et in sensus incurrentem notat, quum e contra eae verborum notiones, quae res morales et abstractas significant, secundariae potius sunt et deriuatae. Notio tum primaria, tum deriuatae, ex comparatione locorum biblicorum, ex collatione veterum versionum, ex collatione dialectorum hebraeae cognatarum est determinanda.

Notio radicalis verbi illa est, ex qua omnes aliae notiones descendunt; argumentum itaque detectae verae notionis radicalis est: si inter illam et notiones deriuatas analogia quaedam intercedat, quae vt deprehendatur facilius, noscendi sunt omnes modi, quibus intellectus humanus in notionibus secundariis a primaria et radicali deriuandis dirigitur. Modos hos indicasse solum hoc loco sufficiet, penitus enim discutere Etymologiae et Criticae philologicae proprium est.

Ante omnia ergo obseruandum, radicum duas esse species, aliae dicuntur absolute propriae et primitivae, aliae impropriae et secundariae. Illae sunt soni simplices independentes ab omni conuentione arbitraria, facti ad exprimenda per imitationem, obiecta physica. Hae sunt voces formatae, quarum quidem origo primaria vel interiit, vel neglecta iacet, a quibus tamen omnium deriuatorum tum forma, tum significatio deducitur. A radicibus propriis et primitiuis formantur deriuata sola *literarum vel permutatione*, vel *additione*, retento semper sono radicali et originario. A radicibus vero impropriis; radicalis significationis mutatione, quae fit per Metaphoram, Metonymiam, Synecdochen, extensionem, comparisonem, approximationem, oppositionem. Vtriusque speciei radicum et deriuatorum videamus exempla:

Radix absoluta omnium vocabulorum, quae notionem secandi et caedendi respiciunt, sunt simplices soni

קו, גו vel בו, et גר vel בר, קר.

hinc in

<i>Hebraea,</i>	<i>Chaldaea,</i>	<i>Arabica,</i>
גור secare, euellere.	גור succidit.	جث secuit.
גור auulfit, refecuit.	גור dolauit.	جث secuit.
גור rapuit.	גור abscidit.	جث secuit.
גור secuit.		جث secuit.
גר sepiuit.		جذب secuit.
כסח excidit.		جذل incidit.
כסס totondit.		قتن secuit.
קחש contudit.		<i>Hebraea,</i>

<i>Hebraea,</i>	<i>Syriaca,</i>	<i>Arabica,</i>
קטל oceidit.	ܩܬܠ absceidit.	قذح perforavit.
קטף decerpfit.	ܩܬܦ truncauit.	قصبج secuit.
קסם secuit.	ܩܬܡ truncauit.	قصل secuit.
קצה rupit.	ܩܬܡܡ momordit.	قضم fregit.
קצץ amputauit.	ܩܬܡܠ scidit.	كدح scalpfit.
קצר truncauit.		كسر fregit.

Sic plurimorum vocabulorum *occultationem* et *collectionem* notantium radix absoluta est. Sonus גן, בן, קן, *humilitatem* et *depressionem* significantium; sonus הן, טן, רן, *altitudinem* designantium; sonus קב-ה, כב-ה, גב-ה, etc. etc.

In exemplum *radicis impropriae* assumamus verbum:

עלם, ע-ל-ם
 primariam et radicalem notionem dat dialectus arabica:

I. *Signo impresso notauit.*

Ex hac deducunt Arabes *signum*, in specie per approximationem ⁵עלם *vexillum*, et ⁵עלם *signum limitaneum*, item per extensionem et comparisonem *montes*, qui viam signant in deserto: hinc per metaphoram *principes*; per extensionem ⁵עלם *vestigium*, ex quo aliquid noscitur; in specie *signum viae*, quo quis in via dirigitur, inde per metaphoram *lex*, *praeceptum*.

II. עלם, ע-ל-ם

obsignauit aures, vel oculos neglexit.

Notio haec Hebraeis propria est, per comparisonem a primitiua deducta.

III. עלם,

III. עלם, כּלם*signo clausit,*hinc Hebraei: עלמה *virgo.*

עלם

IV. *Occultavit:* et per com-

hinc

V. *Ignoravit,*

H. et Ar.

seculum, aeternitas,

hinc

Arabes

per Met. *mundus,**Creaturae.*paratio-
nem cum
typis qui
per annu-
lam in cera
fiunt.כּלםV. *Signis rerum notatus**fuit.*V. *Sciuit.*

Specialiter stylo Corani.

VI. *Experientia sciuit.*

i. e.

*malum passus est.*VII. *Didicit.*VIII. *Docuit.*

Quisque iam facile videt, omnes has quantumvis inter se diuersas notiones deriuatas, a primitiua *signo impresso notauit* lucem suam ac robur accipere, hac vero ignorata omnes euadere ambiguas, immo etiam externa facie contrarias. Sic fere semper ignoratis notionibus radicalibus non tantum ipsa linguae venustas non percipitur, verum etiam eiusdem verbi diuersa constructio implexa, et notiones quoque secundariae incerta euadant.

Conf. Schultens. Orig. Hebr. Lib. I. cap. 6 et Part. II. cap. III.

§. LIV.

Formae *Kal* passiuum est, forma secunda *Niphal*, cuius character est litera *Nun* ante primam radicalem ^m). Quum plura verba

verba actiua passiuo careant; forma *Niphal* actionem quoque reciprocam ^{c)}, item actionem auctam ^{d)}, et coactam ^{e)} significat. Si forma *Kal* significationem intransitiuam habeat, *Niphal* iussionem, vel permissionem passionis significat ^{f)}.

b) Ex קָטַל fit נִקְטַל, hinc iuxta §. XLI. נִקְטַל. In Aorist. II. praeformans formae concurrit cum praeformantibus temporis, hae ergo Euphoniae causa praeformantem formae, retento eius puncto elidunt, vel prima radicalis per Dagesch forte geminatur, e. gr. נִקְטַל, hinc הִתְנַקְטַל, vnde הִתְנַקְטַל.

c) E. gr. ex שָׁמַר *seruauit, obseruauit, custodivit.* נִשְׁמַר *cavit sibi.* קָרַב *appropinquauit,* נִקְרַב *sistere se.*

d) E. gr. נִדְבַר *colloqui, multum loqui.*

e) Ezech. XIV. 4 נִעֲנִיתִי *coactus respondebo.*

f) נִזְכַּר *commemoratus est, i. e. admonebatur.* נִשְׁבַּע *adiuratus est, i. e. factus est iurare.*

§. LV.

Tertia forma est *Piel*, character eius est Dagesch forte in secunda radicali ^{g)}. Activam formae *Kal* significationem intendit et auget ^{h)}; intransitiuam mutat in transitiuam ⁱ⁾. Si ex forma *Kal* deriuetur nomen qualitatis, et ex nomine formetur *Piel*; qualitatis

litatis priuationem significat ^{h)}. Formae *Piel* passiuum est *Pyal*, eodem, quo *Piel*, caractere distinctum, significat passionem intensam et continuatam ^{l)}.

g) E. g. קָטַל, *Piel* קָטַל. Conf. §. XVIII.

h) E. gr. רָדַף *persecutus est*, רָדַף *acriter persecutus est*, שָׁבַר *fregit*, שָׁבַר. Si media radicalis sit litera gutturalis, quae duplicari nequit; punctum Chireck sub prima radicali mutatur in Tzere et in Aoriflo II. Patach in Kametz, e. g. יָרַשׁ loco יָרַשׁ, יָרַחם loco יָרַחם. Saepe tamen et Chireck et Patach retinetur.

i) E. g. in Kal לָמַד *didicit*; in *Piel* לָמַד *docuit*, גָּדַל *magnus fuit*, גָּדַל *creuit*, גָּדַל *magnificauit*.

k) E. g. ex חָטָא *peccauit*, חָטָא *peccatum*, hinc חָטָא *expiavit*.

l) E. g. ex קָטַל, קָטַל *violenter occisus est*.

In formis *Piel*, *Pyal* et *Hithpael* non raro occurrunt verba, quae quatuor vel quinque literas radicales habere videntur, et ex hac ratione *quadrilitera* et *quinquelitera* nominantur; facile tamen ad tres radicales reducuntur, si obseruetur, qualiter radix vna vel duabus literis aucta fuerit. Augetur vero I. vnus vel duarum radicalium geminatione, e. g. שָׁאֵן *quietum*, *tranquillum esse*, ex שָׁאֵן, סָחַר *circumuiuit*, ex סָחַר, פָּרַשׁ *ex פָּרַשׁ*, גָּלַל *ex גָּלַל*, סָחַר. II. Additione novae literae, e. g. בָּרַס *destruere vineam*, ex בָּרַס, רָטַב *ex רָטַב* etc.

§. LVI.

Quinta forma *Hiphil* characterem habet praeformantem literam ה, significat I. executionem, iussionem, concessionem actionis in Kal designatae ^{m)}. II. nudam actionem, si verbum in Kal sit inusitatum ⁿ⁾. III. quae in Kal neutra sunt, in Hiphil semper fiunt activa ^{o)}. Sextae formae *Hophal* significatio passiva est, respondens eius activae Hiphil ^{p)}.

^{m)} ex קטל fit הקטיל, vel הקטיל iussit occidere; ex אכל comedit, הפחיל fecit comedere, aluit.

ⁿ⁾ הקדוש sanctificavit, הבהיל inquietavit.

^{o)} יצבב iacuit, השכב collocavit.

Nonnumquam significatio formae Piel et Hiphil a significatione formae Kal discrepat, causa vel a diversa radice, vel ex originaria verbi significatione repetenda est, e. g. זר alienum esse, Piel זר ster-
navit, est a radice צר comprimere; טרף secuit,
hinc טרף animal laniatum, praeda, cibus, hinc
הטריף cibavit, דבר loqui. Piel רבר perdidit. Hith-
pael הרביר subiecit alterum alteri; primaria verbi no-
tio est: *seriem struere,nectere, deducere*, cum qua
secundariae facile conciliantur.

Formae Hiphil familiare est penultimam acuere, quum vero tonus super Schua cadere nequeat; inter secundam et tertiam radicalem ponitur Chireck vel Tzere, quod tonum in penultima retineat. Fit vero hoc in Aorist. I. in III. Foem. N. S. III. Com. N. P.

in

in *Aorist. II. Imperatiuo, Infinitiuo et Participio* per totum, e. g. הִקְטִילָהּ, תִּקְטִילִי; Part. Pl. מִקְטִילִים.

q) הִקְטִיל *iussus est occidere.*

§. LVII.

Septima forma *Hithpael* characterem habet syllabam praeformantem הִת et Dagesch forte in secunda radicali, significationem habet I. reciprocam, siue actionem indicat agentis in se ipsum, siue veram, siue fictam ^{q)}. II. Nonnumquam actiuam ^{r)}. III. Neutrale[m] seu intransitiuam ^{s)}. Si verbum incipiat a litera sibilante; Euphoniae causa Tau praeformans post sibilantem ponitur ^{t)}.

q) הִתְקַטֵּל *se ipsum occidit*, הִתְחַזַּק *firmauit se.*

r) הִתְנַבֵּא *prophetauit*, הִתְפַּלֵּל *orauit.*

s) הִתְבַּשֵּׁשׁ *erubuit.*

t) הִתְחַזַּק pro הִחַזַּק, הִתְשַׁכַּח pro הִשַׁחֲזַח; הִתְצַדֵּק pro הִצַּדֵּק. Item permutatis eiusdem organi literis מִתְדַּבֵּר pro מִדְּבַר.

Ex recensitis hactenus septem formis *Piel, Pyal* et *Hithpael* dicuntur *formae graues* propter Dagesch forte in media radicali; reliquae dicuntur *leues*.

CAPVT III.

De verbo irregulari.

§. LVIII.

Verba, quae vnam vel duas radicales quiescentes habent, vel quorum prima est *Nun*, vel secundam duplicant, vel quorum prima est gutturalis; a communi flectendi ratione recedunt: hinc dicuntur anomala, seu irregularia, et in tres classes rediguntur. I. Verborum irregularium *quiescentium*. II. *defectivorum*. III. *gutturalium*.

Ex recepto veterum Grammaticorum paradigma-
te לָעל cuiusque verbi literae radicales nomen acci-
piunt, ita vt prima ל, secunda ע, tertia ה dicatur.

Quum literae quiescentes tres sint, nempe ה, ו, נ
et quaeuis harum vel prima, vel secunda, vel ter-
tia, radicalis esse possit: nouem vniuersim verborum
quiescentium species reperiuntur, nimirum

Quiescentia I.	{	נ	"	ל	אכל	comedit,
		ו	"	ל	נָשַׁךְ	portauit onus,
		י	"	ל	יָשַׁב	fedit,
Quiescentia II.	{	נ	"	ע	קָמַל	dixit,
		ו	"	ע	קִים	flare,
		י	"	ע	שִׁים	ponere,
Quiescentia III.	{	נ	"	ל	מָצַח	} reuelauit.
		ו	"	ל	גָּלַה vel גִּלָּה	
		י	"	ל	גָּלַי	

Verbo-

Verborum ך, ם et ן specialia paradigmata exhibere necesse non est. Verba enim ך rarissima sunt, semper enim ך cum Iod permutant, et tum sub hac litera in lexicis sunt quaerenda, tum ad normam verborum ך flexenda. Verba ם cum verbis ן flexione conueniunt, eo solum discrimine; quod ubique ך quiescat in Chireck, Tzere, vel Saegol, ubi ך in Cholem vel Schureck quiescit. Verborum ן anomaliae facile ex §. XLII. et XLIII. declarantur.

Apud Orientales nulla proprie verba ן, sicut nullum ן quiescens datur, unde etiam fit, quod verba, quorum tertia radicalis apud Hebraeos est ן, in lexicis syriacis et arabicis reperiantur cum ן, ך, vel ם, e. g. גלה, جلي; رכה, رجي; גלה, جلي. Hebraeis ergo hoc speciale est, quod quotiescunque in verbis ן vel ן Iod vel Vav vocem terminat, Iod vel Vav in He mutant, quo obseruato verborum ן flexio multum difficultatis perdit. *Pfeiffer ebräische Grammatik, p. 70.*

Verba deficientia sunt vel ך, ן accessit,
vel ן, ן circumdedit.
Verborum, quorum prima vel secunda gutturalis est, anomalia in vsu signi Schua consistit, et ex §. XLII. satis illustratur.

§. LIX.

Verba ן in formis *grauibus* regulariter flexuntur: in leuibus vel I. ן quiescit in Cholem ^{a)}, vel II. Schua simplicis loco assumit

compositum ^{b)}. Vtriusque ratio fundatur in natura literae N, quae iam quiescens, iam gutturalis est.

a) Kal Aorist. II. per totum.

b) In omnibus formis excepto Aorist. II. formae Kal.

Speciales formae sunt in Aorist. II. *Kal* הִנֵּחַ etc. etc. הִנֵּחַ etc. הִנֵּחַ etc. In *Niph.* נִחַח etc. In *Hiph.* Ier. XLVI, 8 יִנְחִיחַ.

§. LX.

Verba פ"י in formis *grauibus* anomalia carent, in aliis vel I. Iod mutatur in Vav quiescens ^{c)}, vel mobile ^{d)}; vel II. penitus abiicitur, idque vel sine compensatione ^{e)}, vel cum compensatione per punctum vocale ^{f)}, aut per Dagesch forte ^{g)} facta; vel III. quiescit in puncto homogeneo praefor-
manti literae subscripto ^{h)}. Ratio I. est, quod literae י et ו frequentissime inter se alternent in linguis orientalibus: vnde non raro Hebraeorum verba פ"י apud Arabes sunt ف"ي. Ratio II. quod litera quiescens quum non no-
veatur, in voce redundet, et compendio scri-
ptionis abiici possit. III. quod de natura quiescentium literarum sit: toties quiescere,
quoties

quoties per Euphoniam vel formam vocis quiescere possunt.

c) In י Aorist. II. *Kal*, Aorist. I. et Part. *Niph.* Aorist. I. II. etc. *Hiph.* In י *Hophal*.

d) In י mobile Aorist. II. Imperat. Infinit. *Niph.*

e) In Imperat. et Infinit. *Kal*.

f) In Aorist. II. *Kal*.

g) Potissimum in verbis, quorum media radicalis est sibilans, quum Iod Schuate esset signandum, e. g. *אִסַּר* loco *אִסֵּר*. Haec ergo verba frequentius iuxta paradigma כִּי quam כִּי fleētuntur.

h) Interdum in Aor. II. *Kal*, e. g. *הָיָה* loco *הָיָה* quo in casu vox plene scripta dicitur.

i) *וַיִּדְרֹךְ* *idoluit*, *וַיִּגֵּי* *fluxit*, *וַיִּבֶל* *iecit*, *וַיִּדַּע* *deposuit*, *וַיִּכֹּל* *potuit*, *וַיִּלֵּא* *mente turbatus est* etc.

§. LXI.

Verba, quorum media radicalis Vav est, in sequentibus a regulari paradi-gmate recedunt: vel I. praecedente puncto vocali heterogeneo Vav abiicitur ^{k)}; vel II. in puncto homogeneo quiescit ^{l)}; vel III. mutatur in Iod Chirek ^{m)}; vel IV. post ultimam radicalem, in regulari paradi-gmate signo Schua notatam ponitur ⁿ⁾; vel denique V. tertia radicalis geminatur ^{o)}; Ratio I. et II. est:

natura literarum quiescentium, III. Analogia verborum "ע et "ו et LL. OO. familiaris literarum י, י, & alternatio ^{p)}. IV. tonus, quem in iis casibus penultima syllaba retinet, qui- que super Schua cadere nequit. V. natura literae Vav, quae vtpote quiescens geminari non potest.

k) *Kal* Aorist. I. Part. Praes.

l) In *Cholem*, *Niph.* 3. M. 3. F. N. S. 3. C. N. P. Aorist. I. et II. Imperat. Infinit. Particip. *Piel*, *Pyal*, *Hitpael*. In *Schurek*, *Kal* Aorist. II. Imper. Infin. Part. Praet. *Niph.* Aorist. I. 2. M. et F. 1. C. vtriuf- que numeri. *Hoph.* vbi media radicalis ante primam transponitur.

m) In *Hiphil*, per totum.

n) In *Niph.* et *Hiph.* Aorist. I. 2. M. et F. 1. C. vtriufque numeri.

o) In formis grauib.

p) בין, בין, בין *distinguere*; جاب, ננב *se- care*; מן, מן *sequit* etc.

§. LXII.

In verbis ל"ל vel I. & quiescit ^{q)}; vel II. sonat ^{r)}; vel III. otiose ponitur ad con- feruandam vocis analogiam ^{s)}; vel IV. for- mam suam mutat cum forma verborum ל"ל vel ל"ל ^{t)}. Ratio I. et IV. ex natura litera- rum

rum quiescentium reperitur. II. Litera quiescens quum quiescere nequit, euadit consonans. III. Ne verba לָל cum לָ, vel לָל confundantur.

q) In *Kametz*, *Kal* 3. M. 2. M. et F. 1. C. vtriusque Numeri Aor. I., 1. C. Sing. et Plur. 2. M. 3. M. et F. Aor. II. *Niph.* 3. M. S. Aor. I. Part. *Pyal* 3. M. S. Aor. I. Aor. II. vbique in Num. S. except. 2. F. Part. *Hoph.* 3. M. N. S. Aor. I. Aor. II. vbique in N. S. except. 2. F. 1. C. N. Pl. Inf. Part. — In *Tzere*, *Kal* Part. Praef. *Niph.* Aorist. I. 2. M. et F. 1. C. vtriusque Numeri, Aorist. II. 1. C. Sing. et Plur. 2. et 3. M. 3. F. Num. S. Imp. 2. M. N. S. Infin. *Piel* vbique except. terminat. הָ, הַ, הִי, הֵי. *Pyal* Aorist. I. 2. M. et F. 1. C. vtriusque Numeri. *Hiph.* Aorist. I. 2. M. et F. 1. C. vtriusque Numeri. *Hophal* sicut in *Pyal*. *Hithpael* sicut in *Piel*. — In *Saegol*, in omnibus formis ante terminationes הָ. — In *Cholem*, in Infinitivo *Kal* et *Pyal*.

r) Vbique si praecedat litera Schuate signata et hanc consonans per vocalem mobilis, e. g. 3. Com. Num. Pl. Aor. I. *Kal* מִצָּחַר vel si inter duas quiescentes mediet, e. g. הַמִּצָּחַר.

s) Vbique ante terminationes י et ו, si literam ל praecedant, duae consonantes sine vocali, item in forma *Hiph.* Aor. I. 3. M. S. 3. C. Pl. Aor. II. per totam Sing. except. 2. F. vbi sonat 1. C. N. Pl. Imp. 2. M. Num. Sing. Inf. et Part.

ז) בְּלֹאֲתִי Ps. CXIX, 101 loco בְּלֹאֲתִי
 Iob. XVIII, 3 נִטְמָאנִי, נִטְמָאנִי Numer. XI, 11 loco
 מִצָּאֲתִי.

§. LXIII.

Verba לִי vel לוֹ vel I. י mutant in He
 quiescens ^{v)}, vel II. He mutant in *Tau* ^{x)},
 vel III. et Iod et He abiiciunt ^{y)}. Ratio I.
 repetenda est ex discrimine, quod dialectum
 hebraeam et arabicam intercedit. II. et III.
 ex forma vocis, quae impedit, quo minus He
 vel Iod quiescere possit; hinc vel mutatur in
 ת, vel plane abiicitur ^{z)}.

v) In Aorist. I. in 3. M. N. S. in omnibus formis
 in *Kametz*. In Aor. II. si nulla adsit terminatio per-
 sonalis, item in Participio in omnibus formis in *Sae-*
gol. In Imperat. 2. M. Num. Sing. in omnibus for-
 mis in *Tzere*.

x) In 3. F. Num. Sing. omnium form. item in
 Infinitiuo.

y) Ante omnem terminationem ו et י.

z) Ex גְּלָהּ 3. Fem. גְּלָהּ vel גְּלִיָּהּ vel גְּלָהּ quae
 omnia formae vocis repugnant, hinc גְּלָהּ. Item
 ex גְּלָהּ 3. C. N. Plur. גְּלָהּ vel גְּלִיּוֹ quae non minus
 quam priora formae vocis contrariantur, vnde גְּלָהּ.

Si verbis לִי in Aorist. II. praefigatur ו vel parti-
 cula לֹא, in Numero Singulari interdum fit apocope;
 seu

seu abbreviandae vocis causa vltima litera abiicitur,
exempli gratia:

<i>Kal,</i>	<i>Niphal,</i>	<i>Hiphil,</i>	<i>Piel et Hitp.</i>
אָגַל	אָגַל	אָגַל	אָגַל
הָגַל הִגַּל	הָגַל הִגַּל	הָגַל הִגַּל	הָגַל הִגַּל
יָגַל הִגַּל	— —	— —	הִתְגַּל הִתְגַּל

§. LXIV.

Ad secundam classem verborum anomalorum ea referuntur verba, quae quidem omnes tres literas radicales mobiles habent, in flexione tamen vnam earum omittunt, idque vel primam, si ea sit ו, vel tertiam, si eadem sit cum secunda ^{a)}. Verba, quae primam radicalem habent ו, eam abiiciunt semper, et per Dagesch forte in sequenti radicali compensant, quandocumque per flexionem vocali priuata, Schuate esset signanda ^{b)}. Rationem dat Euphonia, per quam Orientales litteram *Nun* vocali carentem ita pronunciant sicut sequentem:

a) Verba נָגַשׁ כָּנַס *accessit*, quorsum etiam spectat
לָקַח *sumsit*,
סָבַב עָלַי *circumdedit*.

b) In Aorist. I. *Niph.* e. g. נָגַשׁ pro נִגַּשׁ *Hiph.*
Hoph. In Aorist. II. *Kal*, *Hiph.* et *Hoph.* In Imp.
et Infinit. *Kal*, *Hiph.* et *Hoph.* In Part. *Hiph.* et
Hoph.

Hoph. Confer §. XLIV. specialis flexio est verbi
נתן *dedit.*

K A L.

Aorist. II. et Imperativ.

נָתַן

תָּנִי

תִּתֵּן

תִּתֵּן

תִּתֵּן

Idem verbum etiam aliud *Nun* amittit ante terminations personales נָתַת, נָתַת, נָתַת, נָתַת, נָתַת, נָתַת, נָתַת, ante quas Schuate esset signanda, e. g. נָתַת pro נָתַת.

§. LXV.

Verba ע"ע seu secundam geminantia, sicut significatione cum verbis ע"ו vel ע"י saepe conueniunt ^{c)}, ita quoque formam suam non raro permutant I. tono in syllaba penultima remanente intra afformantem, et tertiam radicalem *Vau Cholem* ^{d)} vel *Iod* assumunt ^{e)}; II. abiecta tertia radicali intra primam et secundam *Vau Cholem* accipiunt ^{f)}; III. radicalem geminatam abiiciunt, eamque per Dagesch forte vel in secunda vel in prima remanente compensant ^{g)}. Ratio I. est, praeter tonum, litera radicalis per Dagesch geminata, quae cum vocali facilius quam cum Schuate mouetur; II. commixtio formarum ע"ע et ע"ו; III. compendium scribendi.

מִוּק, מִוּק, מִוּק *irrisit*, לָצַץ et כָּבַן *stabiliuit*, כָּבַן et כָּבַן *tabescere*, סָר, סָר *recessit*, refractarius fuit.

d) ו,

d) י, e. g. סְבִיחָה pro סְבִיחָה. In Aorist. I. 2. Mas. et Fem. 1. Com. utriusque Numeri, formae *Kal*, et ubique, ubi idem fit in verbis עָר, vide §. LXI. N. n.

e) י, e. gr. pro תְּסִיבִינָה, תְּסִיבִינָה semper ante terminationem נָה exceptis formis grauib.

f) E. g. אֶסֶבֶב pro אֶסֶבֶב, in Aorist. II. et Imper. *Kal*. Aorist. I. et II. Imperat. et Infin. *Piel*, *Pyal* et *Hitpael*. In *Hiphil* mutatur in Chirek vel Tzere, in 2. et 3. F. Aor. II. Plur. *Kal* et *Hophal* in Kibbutz. In *Hoph*. in י quod primae radicali praeponitur.

g) E. gr. סְבִיחָה pro סְבִיחָה in Aorist. I. *Kal*, in *Niph*. *Hiph*. *Hoph*. ubique ante terminationes personales הָ — et י.

CAPVT IV.

De Nominibus.

§. LXVI.

Vox, quae vel solum subiectum, vel solum praedicatum sine copula affirmatiua exprimit, dicitur *Nomen*, cuius diuersa literarum et punctorum dispositio *forma nominis* dicitur, vnde nomina, quorum eadem est literarum et punctorum ratio; eiusdem formae dicuntur. Ratione formae nomina sunt vel *perfecta*, quae tres literas radicales habent easque mo-
biles

biles ^{a)}; vel *imperfecta*, quorum aliqua radicalis deficit aut quiescit ^{b)}; *nuda*, quae folis literis radicalibus constant ^{c)}; *aucta*, quae literam seruilem habent praefixam ^{d)}; *leuia*, quae a formis leuibus ^{e)}; vel *grauia*, quae e formis grauibus deriuantur ^{f)}; vel denique *geminata*, quae vnam atque alteram literarum radicalium geminant, idque vel *explicite* ^{g)}; vel *implicite* ^{h)}.

a) E. g. דְּבַר *sermo*, חָפֶז *faber*, כְּתֵף *humerus*, נָחָשׁ *serpens*.

b) בֶּן *filius*, deficit ה; עַם *populus*, deficit ם; אֲבִי *pater*, deficit ה.

c) Vid. sub Not. a.

d) מִדְּבַר *desertum*, מַלְאָךְ *legatus*, מִלְחָמָה *bellum*.

e) אֶרֶץ *ager*, עָרוֹם *callidus*, גְּדוֹל *cumulus*, גְּדוֹל *magnitudo*, כּוֹס *cursor*.

f) שָׁלַם *retributio*, גִּדְמוֹת *conuitia*, חֲתוּל *fascia*, דּוֹעַר *doctus*, עַמּוּד *columna*.

g) נִבְרָה *ignoratio iterata*, שָׁגַל *coniux*, הַיִּכָּל *templum*, חֲמַר *rubrum*, rubrum i. e. bitumen.

h) עֲרֵעַר *nudissimus*, חֲלָחַל *crispus*, בִּקְבוּק *lagena*, שׁוֹרְבִית *sorbitio*, גִּגְרִיזָה *gargarizatio*, וְלִזְלִים *tenuissimae arborum summitates*, שִׁבְעָה *flagella*.

Plura speciali de nominum formis earumque significatione, pertractabuntur capite.

§. LXVII.

Nomina vel per se subiectum orationis constituunt, et tunc dicuntur *Substantiua*, et quidem si integris generibus et speciebus rerum conueniant; *Appellatiua*, si certis tantum indiuiduis, *Propria*. Vel subiecti duntaxat praedicatum notant, et tunc *Adiectiua* audiunt, quae in linguis occidentalibus iuxta diuersos significationis gradus, diuersas terminationes accipiunt. In linguis orientalibus significatio comparatiua circumscriptione exprimitur ⁱ⁾.

i) *Comparatiuus* per praepositionem מ vel מן appositam rei, cum qua fit comparatio, e. g. טוֹבָה *bona est sapientia*, מִמַּגִּינִים *prae margaritis* Prov. VIII, 11, גָּדוֹל *magna erit gloria domus huius posterioris*, הָרִאשׁוֹן *prae priori illa*, Hagg. II, 10.

Superlatiuus I. per continuam adiectiui repetitionem, e. g. *Cohel* רָעֵמֶק רָעֵמֶק עֵמֶק *profundum profundum quis inueniet illud*.

II. Per substantium se ipsum in genitiuo regens, e. gr. Genes. IX, 25 *Canaan erit* עֶבֶר עֶבְרִים *seruus seruorum*.

III. Per adiectiuum regens ablatiuum cum praepositione ב, e. g. *leo* בְּבֵהֵמָה *fortis in bestiis*, Prov. XXX, 30.

IV. Per adiectiuum regens substantiuum in genitiuo casu, e. g. עֲרִיצֵי גּוֹיִם *feroces gentium* Ez. XXVIII, 7.

V. Per

V. Per aduerbium מאר *valde*, e. g. Genes. I, 31
viditque Deus omnia, quae fecerat esse מאר טוב *bona*
valde.

VI. Per substantiua aucta in fine per ה, e. gr.
 סופתה *maxima procella*, a סופה.

VII. Per א seruile voci ab initio additum, vt אכור
valde crudelis.

VIII. Per speciales voces, בכור *primogenitum*,
 חלב *adeps*. Nomina Dei יאל, אלהים, יהוה, e. g.
 יהוה הר *mons Dei, mons altissimus*, ראש *caput*,
 ראשית *principium*. Conf. *Glass. Philolog. S. T. I.*
Lib. I. Tract. I. p. 45.

§. LXVIII.

Subiecta tam animata quam inanimata
 orientales sub duplici genere masculino vide-
 licet et feminino concipiunt ^{k)}; hinc nomina
 quoque Hebraeorum vel masculina sunt vel
 feminina. Masculina ex significatione ^{l)}, fe-
 minina tum ex significatione ^{m)}, tum ex ter-
 minatione noscuntur ⁿ⁾, vtrumque genus
 agnoscunt complura nomina tam animalium
 quam membrorum corporis humani ^{o)}.

^{k)} Id vero ex influxu opinionum in linguas
 (§. XXI.) repetendum est. Communis orientalium
 erat opinio in omni genere plantarum geminum dari
 sexum masculinum et femininum, vtrumque sexum
 etiam in homine et animantibus obseruantes. Per
 analo-

analogiam longius progressi, omnibus rebus duplicem sexum assignarunt. Conuenienter huic opinioni Muchamedes Sur. XXXVI, 36 dicit. *Deus nihil creauit quod non esset masculinum vel foemininum, id quod in omnibus terrae productis in animabus, in ipsis illis rebus, de quibus minime suspicamini verum observatur.*

l) Significatione masculina sunt nomina virorum et officii virilis. Nomina item angelorum, populorum, fluuiorum, montium, mensium, metallorum, collectiuorum.

m) Significatione foeminina sunt nomina mulierum et officii muliebris. Nomina item urbium et prouinciarum, quas orientales vt matres suorum incolarum concipiunt.

n) Terminatione foeminina sunt desinentia I. in הָ ad quod semper tonus reiiicitur, e. g. ex Masc. חָרֵב *desolatus* fit חֲרִיבָה hinc חֲרִיבָה *desolata*. II. in הַ — מְמַשְׁלָה *ditio, regio*; בתּוּלָה — *virgo*; וְהַ — מְלִכּוּתָה *imperium* etc.

o) Nomina animalium, quae sub vna terminatione de utroque genere praedicantur, e. g. דּוֹב *ursus* et *ursa*; צֵיִן *ceruus* et *cerua*. Nomina membrorum humani corporis natura geminata, e. g. אוֹן *auris*, אֶצְבַּע *digitus*, יָד *manus*, רֶגֶל *pes*, קֶרֶן *cornu* etc.

Soloecismos generis vsus et lexica docebunt. Genus neutrum, quo Orientales carent, modo per masculinum modo per foemininum suppleunt.

Conf. C. B. Michaelis *Diff. de soloecismo generis* §. VII.

§. LXIX.

Num vnum vel plura subiecta per nomen designentur, Orientales mutatione terminationis determinant. Hinc oritur numerus *Pluralis* ^{p)} si sermo de pluribus; *Dualis* ^{q)} si de duobus; *Singularis*, si de vno sit. Plurali carent nomina propria, metallorum et mineralium, liquorum, virtutum et vitiorum, rerum item, quae vnica sunt in suo genere ^{r)}. Dualis solum de iis adhibetur, quae vel natura, vel arte sunt geminata ^{s)}.

p) *Pluralis masculinorum* definit in ים — vel ם —, e. g. זקן *senex*, Pl. זקנים; גוי *gens*, גוים.

Pluralis foemininorum in ות vel וות, e. gr. גבעות *vallis*, גבעות; מלכות *imperium*, מלכות.

Plura nomina masculini generis in plurali terminationem foemininam accipiunt, et vicissim nomina in singulari terminatione foeminina in plurali masculinorum forma terminantur, rationes assignat *Michaelis*. I. Deperdita eiusdem generis singularia, e. gr. ימה a deperdito Singul. foeminino ימה, II. Intentionem Hebraeorum terminationum alternatione nomina generis communis formantium, e. g. ex אבי vel אב *pater*, אבות *parentes*, quod olim probabilius vti apud Syros, vtriusque generis parentes significauerit. III. Archaismum, qui verosimiliter nominum genera antiquissimis temporibus terminatione necdum distinxit, e. g. נשים *mulieres*, uxores.

Termi-

Terminatio Pluralis numeri semper habet tonum, unde vox abiectioe punctorum est abbrevianda. In vocibus dissyllabis vel Kametz, vel Tzere abiicitur. Puncta immutabilia numquam abiiciuntur, talia sunt I. quae praecedunt Dagesch forte vel literam gutturalem tum, quum geminanda fuisset. II. ea in quibus literae י ה א quiescunt. III. Infinitivi et Participii Praesentis *Cholem*; Participii Praeteriti *Kibbutz* vel *Schureck*; Participiorum Niph. Hoph. et Pyal *Kametz*. Reliqua ex Paradigmatibus sunt discenda.

q) *Dualis* utriusque generis definit in ים — e. g. יָדִים *manus*, יָרֵיִם; אָזְנוֹן *auris*, אָזְנוֹתִים; שִׁפְתָּהּ *labium*, שִׁפְתֵּיהֶם.

r) Sic שֶׁמֶשׁ *sol*, יָרֵחַ *luna*, אָדָם *homo*, זָהָב *aurum* etc. Plurali carent.

s) E. g. שְׁנַיִם *dentes*, ob duos ordines; יְרוּשָׁלַיִם *Hierosolymae* in duas partes *Sion* et *Salem* diuisae; מִצְרַיִם *Aegyptus* in superiorem et inferiorem distributa.

Dualis tonum semper in penultima syllaba retinet.

§. LXX.

Lingua formata postulat, ut subiectum orationis, cui actio aut passio adscribitur, quaestionibus *quis?* *cuius?* *cui?* *quem?* et *a quo?* respondeat. Fit hoc in pluribus linguis per casus: lingua hebraea casibus diuersa nominis terminatione expressis caret, proinde de-

sumendi sunt vel ex contextu ^t), vel ex literis seruilibus praefixis ^v). Saepissime vero ex Praepositionibus.

t) Pro Genitiuo Orientales specialem habent constructionem, quae *status constructus nominis* dicitur, per quem duo nomina tam arcte coniunguntur, ut quasi vnā vocem constituent, et quasi nomen rectum in Genitiuo efferendum incrementum tantum sit siue additamentum nominis regentis, hinc quoque tonus a nomine regente ad rectum transfertur, et nomen regens, quantum fieri licet, abbreviatur. In prima ergo syllaba *Kametz* vel *Tzere* abiicitur, in vltima vel secunda mutatur in Patach. Si He in fine vocis quiescat in Saegol, id in *Tzere* mutatur. Terminatio foeminina הַ — quum tonum habeat, tonus vero ad nomen rectum cadat; mutatur in הַ —, littera quiescens si prius sonuit, mutatur in quiescentem, e. g. בֵּיתִי constr. בֵּיתִי, מִן־ constr. מִן־. Terminatio Pluralis et Dualis ים — et ים — transit in י —, חֲכָם *sapiens*, עַם־ חֲכָם *sapiens populi*, חֲכָמִים *sapientes*, עַם־ חֲכָמִים *sapientes populi*. Reliqua videantur in paradigmatis.

v) Literae seruales praefixae, quibus casus signatur, sunt לְ Genitiui nota, si de possessore vel auctore agatur; alias Datiui, rarius Accusatiui et Nominatiui. Particula מִן; quae post verbum passiuum vel intransitiuum, Nominatiuum; post verbum actiuum, Accusatiuum signat. Litera ב *in*, vel מ *ab*, *de*.

Abla-

Ablatiuum format. Hebraeorum ergo declinatio sequenti forma exhiberi potest.

<i>Nominatiuus</i>	דָּבָר	<i>sermo</i>
<i>Genitiuus</i>	לְדָבָר vel דְּבָר	
<i>Datiuus</i>	לְדָבָר	
<i>Accusatiuus</i>	אֶת-דָּבָר	
<i>Ablatiuus</i>	מִדְּבָר vel בְּדָבָר	

§. LXXI.

Vox determinate personam, et quidem vel loquentem, vel eum, ad quem sermo dirigitur, vel eum, de quo sermo sit, significans; *Pronomen* dicitur. Pronomina Hebraeorum vel sunt *personalia*, et haec vel *separata*^{x)}, quando per se ipsa in oratione subsistunt, vel *affixa*^{y)}, Nominibus, Verbis et Particulis, vel *demonstratiua*^{z)}, vel *relatiua*^{a)}, vel *interrogatiua*^{b)}.

x) Pronomina personalia separata sunt:—

Numeri Singularis,

אֲנִי	}	1. Comm.
אַתָּה		
הוּא	}	2. Mascul.
הִיא		
הוּא	}	2. Foemin.
הִיא		
הוּא	}	3. Mascul.
הִיא		
הוּא	}	3. Foemin.
הִיא		

Numeri Pluralis.

אֲנֵינוּ	}	1. Comm.
אַתֶּם		
הֵם	}	2. Mascul.
הֵנָּה		
הֵנָּה	}	2. Foemin.
הֵנָּה		
הֵם	}	3. Mascul.
הֵנָּה		
הֵנָּה	}	3. Foemin.
הֵנָּה		

Pronominum genus vetustissimis temporibus non tam accurate determinatum fuisse videtur. Vero similiter generum separatio tam in nominibus, quam pronomini-
bus temporum posteriorum est conatus. Hinc factum fuisse putem, quod in libris biblicis antiquioribus הוּא, promiscue pro utraque genere sumatur, quod recentiores punctatores a masculino per punctum Chirek הוּא distinxerant.

Pronomina separata frequentissime loco verbi substantiui ponuntur, e. g. Genes. XLII, 11 בָּלָנוּ בְּנֵי 11 בְּלָנוּ
אֶחָד אֶחָד - אִישׁ - אֶחָד בְּחֹכֶם omnes nos filii viri unius, nos i. e. sumus.

y) Pronomina affixa fiunt e separatis pronomini-
bus, abiecta plerumque prima syllaba et ה in כ mu-
tato. Affixa nominibus vicem pronominum posses-
suorum sustinent; affixa verbis Accusativum, raris-
sime alium casum; Praepositionibus casum praepo-
sitionis exprimunt.

AFFIXA NOMINVM.

Singularis Numeri.

י — meus, a.	נֶה — noster, a.
ךָ — tuus.	כֶּם — vester, a.
ךָ — tua.	כֶּן — vester, a.
ס — suus, a.	ם — suus vel eorum.
הָ — suus, a.	ן — suus, a.

Pluralis Numeri.

י — mei, ae.	יֵנָה — nostri, ae.
יָךְ — tui, ae.	יָכֶם — vestri, ae.
יָךְ — tui, ae.	יָכֶן — vestri, ae.
יָי — sui, ae.	יָיֶם — sui, ae, vel eorum.
יָיָה — sui, ae.	יָיָן — sui, ae.

AFFIXA

AFFIXA VERBORVM.

Singularia.

Aor. II.	1. C.	אני	in Aor. I.	אני	me.
	2. M.	אתה		אתה	te.
	2. F.	אתה		אתה	te.
	3. M.	הוא, הוא, הוא		הוא	eum.
	3. F.	היא, היא, היא		היא	eam.

Pluralia.

Aor. II.	1. C.	אנחנו	in Aor. I.	אנחנו	nos.
	2. M.	אתם		אתם	vos.
	2. F.	אתם		אתם	vos.
	3. M.	הם		הם	eos.
	3. F.	הם		הם	eas.

Si Pronomen suffigatur nomini, nomen transfer-
 tur in statum constructum. Pronomen vero non
 nominis, sed personae, quam res nomine signata
 concernit, Genus et Numerum sequitur. Sic de
 foemina dici non potest אישך *vir tuus*, sed אישך
vir tua.

Verbis intransitiuis et passiuvis rarissime suffiguntur
 pronomina. Significatio reciproca numquam per
 affixa exprimitur, haec enim formis *Niphal* et *Hith-*
paal est propria, vnde etiam suffixa primae et secun-
 dae personae in prima et secunda persona verbi num-
 quam locum habent, e. g. erroneum foret קטלתך
occidisti te.

Speciales mutationes, quae suffixa nominibus et
 verbis inducunt, ex Paradigmate patebunt.

2) Pronomina demonstratiua sunt:

	<i>Singul.</i>		<i>Plural.</i>
M.	זה, הַזֶּה, הַלֵּזֶה	} iste, ille.	הַזֵּה, הַלֵּזֵה, הַלֵּזֵה
F.	זוּ, הַזֹּה, הַלִּזֹּה		} illi.
C.	זוּ, הַלִּזֹּה		

a) Pronomen relatiuum vnicum est in vtroque numero videlicet *אֲשֶׁר* *qui, quae, quod*; vel pro eo *שׁ* cum Dagesch forti in sequenti litera, e. gr. *שֶׁפָּכָה*, *שֶׁפָּסָה*.

b) Pronomina interrogatiua sunt duo, vnum personae, *מִי* *quis? quae?* alterum rei, *מָה*, *מַה*, *מַה* *quid*.

Huc adhuc referendus est articulus Hebraeorum seu *ה* demonstratiuum, quod nominibus tum praefigitur cum subiectum determinatum indicatur, in quo cum Germanorum articulo *der, die, das* conuenit. Originem suam a vetusto pronomine separato *הָ* vel *הַ* accepisse videtur, ita quidem, vt *ל* abiectum compensetur per Dagesch forte in sequenti litera. Idem plane vsus articuli *أَل* apud Arabes obtinet, eumque aequali fere ratione cum Hebraeis praefigunt nominibus. Ante literas enim sibilantes et linguales et ipsi Lamed in pronuntiatione omitunt, et pro eo sequentem literam duplicant.

He demonstratiuum regulariter Patach accipit, sequente litera per Dagesch duplicata, e. g. *הַשָּׁמַיִם*, si sequens sit gutturalis vel *Resch*, quarum natura Dagesch respuit, Patach mutatur in Kametz, e. gr.

הַחֵרֶב;

הַחֶרֶב; si gutturalis habeat Kametz, articulus accipit Saegol, e. g. הַחֶרֶר. Nomina in statu constructo posita, item propria, et quae pronomen habent affixum, articulum non recipiunt.

§. LXXII.

Ad nomina quoque spectant *Numeralia*, *cardinalia* et *ordinalia*, quae vera nomina substantiua sunt ^{c)}. Cardinalia a III ad X tot in plurali significant denarios, quod in singulari unitates denotant. Duplicata cardinalia fiunt distributiva ^{d)}; posita vero in Duali, *proportionalia* ^{e)}.

c) CARDINALIA.

ORDINALIA.

Mascul. Foemin.

Mascul. Foeminin.

אֶחָד אֶחָד vnum,

רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹן primus.

אֶחָד constr. —

שְׁנַיִם שְׁנַיִם duo,

שְׁנִי שְׁנִית secundus.

שְׁנִי constr. שְׁנִי

שְׁלֹשׁ שְׁלֹשָׁה tria,

שְׁלִישִׁית שְׁלִישִׁי tertius.

שְׁלֹשׁ constr. שְׁלֹשָׁה

אַרְבָּע אַרְבָּעָה quatuor,

רְבִיעִי רְבִיעִית quartus.

חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה quinque,

חֲמִישִׁי חֲמִישִׁית quintus.

שֵׁשׁ שֵׁשָׁה sex,

שֵׁשִׁי שֵׁשִׁית sextus.

שִׁבְעָה שִׁבְעָה septem,

שְׁבִיעִי שְׁבִיעִית septimus.

שְׁמֹנֶה שְׁמֹנֶה octo,

שְׁמִינִי שְׁמִינִית octauus.

תִּשְׁעָה תִּשְׁעָה nouem,

תְּשִׁיעִי תְּשִׁיעִית nonus.

עָשָׂר

עָשָׂר עָשָׂר decem,

עָשִׂירִי עָשִׂירִית decimus.

עָשָׂר

CARDINALIA.

Commun.

עשרים

שלשים etc. etc.

מאה

מאתים

אלף

אלפים

viginti.

triginta.

centum.

ducenta.

mille.

duo millia.

d) Reliqua Cardinalibus exprimuntur : שנים

שנים duo duo, i. e. diuersum.

e) ארבעהים quadruplex.

CAPVT V.

De Particulis.

§. LXXIII.

Voces, quae diuersum duntaxat habitum subiecti ad praedicatum, et praedicati ad subiectum exprimunt, dicuntur *Particulae*, quae omnibus nominum proprietatibus praeditae ^{a)}, vel separabiles sunt ^{b)}, vel inseparabiles ^{c)}.

a) Particulas Hebraeorum vera esse nomina a verbis deriuata nedum ipsarum forma formis Nominum et Verborum conformis, e. g. הרבה *multum*, מעט *parum* etc. verum etiam illud ostendit, quod in flatu constructo, in utroque item numero Singulari et Plurali vsurpentur atque adeo etiam Pronomina suffixa

suffixa Nominum, iam Singularis iam Pluralis Numeri recipiant.

b) Particulae seu Aduerbia, Coniunctiones, Praepositiones, Interiectiones, quae integris vocibus absoluntur, dicuntur *separabiles*. Earum derivationem, significationem et usum docent Lexica. Ad Grammaticam proprie spectant

c) Particulae *inseparabiles*, quae vnica litera voci praefixa, ob quod etiam *literae seruiles praefixae* audiunt, absoluntur, suntque numero septem; videlicet: מ, ש, ה, כ, ל, ב, ו.

§. LXXIV.

מ *ab, ex, de, propter* etc. desumptum est ex Particula separata מן, abiecto videlicet Nun, et per Dagesch in sequenti litera compensato, praefigitur מ^d). De ש praefixo §. LXXI. Not. a dictum est. ה *interrogatiuum* ordinarie *Cateph patach* accipit^a).

d) E. gr. מִמֶּזְרָח *ab oriente*. Si sequens litera sit Iod Schuate signatum non duplicatur, e. g. מִשְׁנֵי vel מִשְׁנֵי *e dormientibus*. Si sequens litera duplicari nequeat, Chireck mutatur in Tzere, e. gr. מִמְּחֶרֶץ *ab aestu*.

b) E. gr. הַשֹּׁמֵר *an custos?* Ante gutturales vel literas Schuate signatas accipit Patach, e. g. הַאֲתָה *an tu?* הַלְעוֹלָם *an in perpetuum?* Si vero gutturalis habeat Kametz, He interrogatiuo subscribitur Sae-gol,

gol, e. gr. *הוֹלֵךְ an volens*. Interdum punctationem *ה* demonstratiui sequitur, e. gr. *הַבֵּרֶךְ an in via*.

§. LXXV.

Praefixae literae *כ* significatio primaria est, *sicut* ^{f)}, repetita significat rerum inter se comparisonem et plenam utrinque similitudinem ^{g)}. Alias quoque *circiter, prope, secundum, iuxta, quomodo, postquam* etc. denotat ^{h)}. *כ* primario significat *in* regitque Ablatiuum, et intelligitur locus et subiectum in quo; tempus; qualitas vel res quaecunque ⁱ⁾, praeterea diuersas Praepositiones, ut *inter, ad, contra, propter* etc. notat ^{k)}. *כ* *ad* vel *in* cum Accusatiuo. Ita vero denotat modum ad aliquid, essentiam rei, vel eius statum; causam finalem ^{l)}, tum varias Praepositiones, uti *in, inter, super, iuxta, secundum* etc. ^{m)}. Tres hae literae, praefixae Nominibus et Participiis, ordinarie excludunt *ה* demonstratiuum, assumpto eiusdem puncto vocali ⁿ⁾; praefixae vero Infinitiuo, formant Gerundia ^{o)}. Ordinarium earum punctum est *Schua* ^{p)}.

f) E. g. *כַּעֲץ sicut arbor, כְּחִמָּר sicut lutum*.

g) *כַּצַּדִּיק כְּרָשָׁע sicut iustus, ita impius*.

h) *כְּעֹשִׂים*

h) כְּעֶשְׂרִים *circiter viginti*; כַּלְבּוֹ *secundum cor suum* etc.

i) E. gr. בַּבַּיִת *in domo*; בְּעַמֶּךָ *in populo tuo*; בְּשָׁנָה *in anno*.

k) בְּאֶרֶץ *inter homines*; Gen. XVI, 12 *manus eius* בְּכָל *contra omnes*, et *manus omnium* בּוֹ *contra eum*.

l) E. gr. לְמָרוֹם *in altum*; Gen. II, 7 *fuit homo* לְנֶפֶשׁ *in animam viventem*.

m) לְבֵסָה *circa tempus vespertinum*; לְעֵת הָעֶרֶב *super solium*.

n) בְּיּוֹם *sicut dies*, לֹחֶם *loco*; לְחָרֶב *super gladio*, לֹחֶם *loco*; בְּחֹדֶשׁ *in mense*, לֹחֶם *loco*.

o) ב Gerundium *in do*, בְּמוֹת *in moriendo*, i. e. quum moreretur; לְלַמֵּד vel לְלִמּוֹד *ad discendum*.

p) Si praefixam sequens litera Schua habeat, idque simplex; praefixa accipit Chirek, e. g. בְּרִקִּיָּה; si compositum, praefixa accipit punctum compositionis, e. gr. לְאַחֵל §. XLI. et XLII. Vocibus monosyllabis praefixae frequentissime accipiunt Kametz, e. g. לֵבָן, פְּנוֹתָה.

§. LXXVI.

Ultima praefixarum ו, primariam significationem habet copulatiuam et ^{q)} tum vero etiam conditionalem ^{r)}, disiunctiuam ^{s)}, aduersatiuam ^{t)}, causalem ^{v)}, conclusiuam ^{x)}, in Aduerbiorum classe significationem habet quandoque temporis ^{y)}, quantitatis ^{z)}, item compa-

comparandi ^{a)}, corrigendi ^{b)}, et explanandi ^{c)}. Ordinarium eius punctum est *Schua* ^{d)}.

q) E. gr. וְהָאָרֶץ *et terra*.

r) Lev. X, 29 וְאִכַּלְתִּי *si comedissem hostiam peccati hodie an bonum esset?* etc.

s) Prov. XXX, 8 רָאשׁ וְעֹשֶׁר *paupertatem aut divitias ne dederis mihi*.

t) Zachar. XII, 8 וְנִצַּחְתִּי *etiam si congregentur contra eam omnes gentes*.

v) Exod. VII, 26 וְיַעֲבֹדְנִי *Dimitte populum meum, ut serviatur mihi*.

x) Amos V, 27 וְהִגַּלְתִּי *itaque deportabo vos* etc.

y) Gen. XLVII, 30 וְשָׁכַבְתִּי *quum dormiero cum patribus meis, tum tolles me ex Aegypto*.

z) Ier. III, 5 וְהִרְבֵּיתָ *Ecce loqueris et perficis ista mala, quantum potes*.

a) Prov. X, 25 כִּי כִּי *Sicut transiit turbo, sic non est improbus*.

b) Prov. VI, 16 וְשִׁבְעָה *Sex ista odit Iehoua, immo septem sunt abominatio animae eius*.

c) Ezech. XL, 9 וְהָאֵלֶּם *nempe vestibulum*.

d) Si sequens litera *Schua* habeat vel una e labialibus sit Vav praefixum, accipit *Schurek*, in quo tamen non quiescit sed cum eo sonat, alioquin syllaba inciperet a vocali, e. gr. וְלִזְרָעָךָ *et semen tuum*, וּבְעִירוֹ *et in urbe sua*.

§. LXXVII.

Speciales praefixae ꝑ vsus est in verbis, vbi praeter copulandi vsum significationes commutat, praeteriti in significationem futuri, et vicissim ^{e)}. Ante praeteritum retinet Schua, vel alias consueta ratione illud mutat ^{f)}. Quandoque accentum ex penultima in vltimam traiecit ^{g)}. Ante Futurum signatur cum *Patach*, sequente *Dagesch*, quod ex gutturali exclusum *Patach* mutat in *Kametz* ^{h)}. Non raro ꝑ conuersiuum tantum copulat, non vero conuertit ⁱ⁾, contra alibi tam in Futuro, quam Praeterito conuertit solum, non vero copulat ^{k)}.

e) Fere omnibus Grammaticis persuasum est Praeteritum accipere significationem Futuri ex litera Vav praefixa, quam propterea *Vav conuersiuum dicunt*. Sed vulgari huic opinioni plurima repugnant exempla, in quibus verbum cum Vav conuersiuo nec tempus praeteritum, nec futurum admittit, sed vel praesens, vel significationem Imperatiui poscit, quae proinde exempla vt totidem exceptiones a regula essent respicienda. Si tempora Hebraeorum pro Aoristis seu indeterminatis habeantur, nodus hic intricatus facile soluitur, tunc vero Vav praefixum non conuersiuam, sed *relatiuam* potius, siue *subiunctiuam* habebit significationem, et ostendit relationem, quam habeat ille Aoristus ad tempus praecedens,

cedens, nempe continuandum esse idem tempus, quod immediate praecessit, e. gr. Genes. XLV, 9 וְעָלוּ אֶל-אָבִי מִהֲרֹה *properate et ascendite ad patrem meum*, וְאָמַרְתָּם אֵלָיו *et dicite ei* — יָרְדָה אֵלַי *descende ad me* — וַיֵּשְׁבָהָּ *et habita in terra Goschen*.

f) E. gr. וַעֲבַר *et transibit*, וַפָּחַד *et expauescet*.

g) וַכִּבְרַתְּ, וַדְּבַרְתִּי.

h) וַיֹּאמֶר, וַיִּפְקֹד.

i) Es. V, 15 וַיִּשַׁח *et deprimetur homo*, וַיִּשְׁפַּל *et humiliabitur vir*.

k) Exod. XV, 15 *omnis comedens fermentatum*, וְנִכְרְתָהָ *exscindetur ex Israele*.

Conf. de Vav conuersiuo et generatim de literis praefixis consul. *Gloss. Philol. Sacr.* Tom. I. Lib. I. Tract. III. Can. XLIII. et in *Appendice Grammat.* Tract. I.

CAPVT VI.

De mutationibus Consonantium et Vocalium.

§. LXXVIII.

Vniuersa literarum mutatio vel literae *abiectione*, vel *additione*, vel *permutatione*, vel *transpositione* absoluitur. Literas Hebraei ita abiiciunt, vt abiectam vel per duplicationem sequentis literae compensent ^{a)}, vel non compensent ^{b)}.

a) Compen-

a) Compensari eae duntaxat literae possunt, quae e media voce abiiciuntur. Frequentissime abiicitur litera Nun tum, cum puncto vocali caret, e. gr. נָחֵתִי pro נִחְתֵּתִי, אָפִים pro אִנְפִים, vid. §§. XLIV. et LXIV. Idem non raro fit abbreviationis causa, si vel eadem litera geminetur, e. gr. נָחֵתֵנּוּ pro נִחְתֵּנּוּ, בָּרָתָהּ pro בִּרְתָתָהּ, vel duae literae eiusdem organi se inuicem excipiant, e. g. אֲחֵרֵיהֶם pro אֲחֵרֵיהֶם.

b) Siue compensatione initio vocis saepe abiicitur Nun et Iod radicale, quum vocali carent, e. gr. הָתָה a radice נָתַן, לָכֵה a radice יָלַה. Item He characteristicum formae Hiphil in Aoristo I. et frequentius in Infinitivis et Imperatiivis verborum עָוֹ et עֵעֵ, e. g. Gen. XIX, 2 בִּינְתִי pro בִּינְתִי; Dan. IX, 2 בִּינְתִי pro בִּינְתִי.

In media voce interdum abiiciuntur literae א ו י quum quiescere debuissent, vel etiam mobiles, si praecedat litera Schuate signata, ad quam vocalem suam reiiciunt, e. gr. בָּנִי pro בָּנִי, אֵלֶּךְ, אֵלֶּךְ; מִקְנֵי pro מִקְנֵי, יוֹשִׁיעֵנִי pro יוֹשִׁיעֵנִי.

In fine vocis per apocopen abiicitur ה radicale vna cum sua vocali in verbis, de quo vide §. LXIII. In nominibus e. g. הָמָס liquefactio, pro הָמָס.

§. LXXIX.

Poscente vel forma Coniugationis aut Nominis; vel Euphonia tum initio, tum in media, tum in fine vocis nova additur litera. Primum dicitur *Prosthesis* ^{c)}, secundum *Epen-thesis* ^{d)}, tertium *Paragoge* ^{e)}.

c) *Prosthesis* potissimum in verbis quadriliteris obtinet, de quibus §. LV. actum est.

d) *Epenthesis* maxime literam ו concernit, quae vocibus ante affixa וי, וה, והי, והי inferitur, et hoc quidem verbis in Aorist. II. et quibusdam particulis ut וי *ubi*, וי *non*, והי *ecce*, מן *ex*, *prae*, עוד *donec*, וְשָׁמָּה *usque*, וְחַתָּה *sub*, e. g. וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיִשְׁחָרְצֵנִי *inuenient me*, וְיִשְׁחָרְצֵנִי *studiose quaerent me* etc. Praeterea pro literis Epentheticis habentur נ, e. gr. Iob. XL, 20 et 21 צִלִּים *umbrae*, pro צִלִּים, e. g. וְיַעֲשֶׂה, Ex. XXV, 31.

e) Literae paragogaе sunt:

I. נ Verbis post terminationem ו addi solitum idque ex arabismo, e. g. Ies. XXVIII, 12 נִבְרָא pro נִבְרָא etfi forte rectius mendum scribarum diceretur.

II. ה quod omnis generis vocibus adiicitur, quiescit communiter in Kametz, rarius in Tzere vel Sae-gol, subinde tonus afficit, syllabam paragogaam praecipue in verbis, alias remanet in penultima, e. g. וְשָׁמָּה, וְשָׁמָּה. Si post *He* pronomen suffixum sequatur, mutatur in ת, e. g. וְשָׁמָּה. Saepe abiicitur relicta sua vocali, e. g. וְשָׁמָּה. Significationem habet intensiuam, וְשָׁמָּה *validus ventus*, וְשָׁמָּה *subsolamus*. In nominibus locorum motum ad locum significat, e. g. וְשָׁמָּה *versus meridiem*; וְשָׁמָּה *versus Hierosolymas*.

III. י paragodicum Nominibus, Participiis et Particulis suffixum quiescit in Chirek, e. gr. וְשָׁמָּה, וְשָׁמָּה.

IV. ך quod afformantibus ך et ך —, item Particulis interdum suffigitur, e. gr. יָדְעוּן *cognouerunt*, תִּחִילִין *parturis*. Ex עָרַךְ, עָרְכָהּ.

§. LXXX.

Literarum permutatio præcipue literas eiusdem organi afficit ^{f)}. *Metathesis* seu transpositio vel arbitrarie fit ^{g)}, vel Euphoniae tenetur legibus ^{h)}.

f) Conf. §§. XIX. et XXX.

g) E. gr. גָּזַר vel גָּזַר *scidit*, כָּבַל et כָּבַל *temerarius fuit*.

h) ה characteristicum formae *Hitpael* cum prima radicali, si ea sit ex sibilantibus, conf. §. LVII. Not. t. Item media radicalis Vav cum prima radicali in forma *Hophal*, e. g. הִקָּדַם pro הִקָּדַם, הִסָּדַח pro הִסָּדַח.

§. LXXXI.

Puncta vocalia vel abiiciuntur, vel adsumuntur noua, vel secum inuicem permuntur. Mutationes hae sequentibus innituntur causis: In genere, linguae hebraeae genio atque Euphoniae nobis emortua iam lingua maximam partem ignotae ⁱ⁾; in specie vero I. naturae quarundam literarum ^{k)}; II. erroneae punctorum in longa et breuia diuisioni, et ortae hinc erroneae syllabae simplicis

et compositae definitioni ¹⁾; III. pronunciationi et constructioni integrarum vocum ^{m)}; IV. denique arbitrio punctatorum.

i) Ignorantia legum Euphonicarum, quas veteres orientales in ordinandis vocalibus sequebantur, causa est, cur saepenumero mutationis punctorum adaequatam rationem assignare nequeamus. Ceterum Orientales in formandis vocibus certis Euphoniae principiis fuisse innixos, atque adeo in cuiusque specialis mutationis, cuius ratio non aliunde innotescit, explanatione non incongrue ad eas Euphoniae leges nobis quantumvis ignotas prouocari; ex haecenus dictis satis patere arbitror. Conf. §. XLI.

k) Conf. §§. XLI. XLII. XLIII.

l) Ex hac punctorum diuisione repetendum est, quod toties *Kametz* mutetur in *Patach*; *Tzere* in *Saegol*; *Cholem* in *Kametz catuph*; *Schureck* in *Kibbutz*; et vicissim; quoties nempe assumpta syllabae simplicis et compositae natura, punctum vel longum vel breue poscere videtur. Ipsam vero memoratam diuisionem et deductam inde trium *morarum Hypothesin* ambiguo niti fundamento, innumerae etiam exceptiones a regula ostendunt. Omnis Bibliorum pagina puncta vocalia Grammaticorum breuia in syllabis simplicibus, longa in compositis exhibet. Conf. §§. XXXII. et XLIII.

Conf. *Michaelis hebraeische Grammatik*. II. Hauptst. p. 18 Not. *.

m) A

m) A concitata Hebraeorum pronuntiatione arcessendum est, quod omnia vocabula, quantum fieri potest, abbrevientur; (§. XXXVI.) quod puncta subinde contrahantur; vt (...) in (...) מוֹצֵאֵת pro מוֹצֵאֵת, (...) in (...) et (...) in (...) לְאֹדֶנִי pro לְאֹדֶנִי, לְאֹמֵר pro לְאֹמֵר.

§. LXXXII.

Vocales, quae literas Dagesch forti vel expresso vel implicito geminatas praecedunt ⁿ); vel in quibus vna e quiescentibus quiescit, quaeque *impurae* dicuntur, abiici numquam possunt. Vocales *purae* abiiciuntur I. voce a fine crescente, et tono ad incrementum descendente ^o); II. in vocibus penacutis a fine crescentibus, vocalis, quae incrementum praecedit, abiicitur, ne tonus in antepenultima remaneat, quod genio linguae hebraeae est aduersum ^p); III. in statu regiminis ^q).

n) E. gr. נָגַב, יוֹגֵדֵל, יוֹרֵחַם, חָרַשׁ, vnde cum incremento finali non חָרַשִׁים, sed חָרַשִׁים.

o) E. gr. מֶלֶךְ, מְלָכִים *reges*, מֶלֶכִּי *rex meus*, etc. Conf. §. XXXVI.

p) E. gr. ex הַשָּׁמַיִם cum *He* 'paragogico non הַשָּׁמַיִמָה, sed הַשָּׁמַיִמָה *ad coelos*.

q) E. gr. נָהָר in Reg. נָהָר.

Quod vero punctum in quouis particulari casu abiiciendum sit, e paradigmatis Nominum et Verborum est desumendum.

§. LXXXIII.

Vocali noua ponitur I. sub prima vocis litera, si duo Schuaiim concurrerent ^{r)}; II. si pronuntiatio in fine vocis euadat asperior ^{s)}; III. si tonus caderet super Schua ^{t)}.

^{r)} Conf. §. XLI.

^{s)} Praecipue ob concursum duorum Schuaiim, e. gr. שְׁמַעְתָּ pro שְׁמַעְתָּ, נִחַל pro נִחַל, קָרַן pro קָרַן.

^{t)} Quum tonus in fine propositionis penultimam potius, quam vltimam afficiat syllabam, abiecto Schua ponitur vocalis, e. gr. יִקְטֹל, נִגְדֹל, יִאמְרוּ, פָּרִי pro יִקְטֹל, נִגְדֹל, יִאמְרוּ, פָּרִי.

§. LXXXIV.

Vocales *clarae* cum *claris*, *tenues* cum *tenuibus*, *obscurae* cum *obscuris*; quin et *clarae* cum *tenuibus* saepe permutantur; idque vel suadente Euphonia, vel sonorum affinitate causante ^{v)}. Non raro etiam more Chaldaeorum *Kametz* pro Hebraeorum *Cholem* ponentium *Kametz* mutatur in *Cholem* ^{x)}. In casu, quo literam *quiescentem* heterogeneum praecedat punctum, mutatur in homogeneum ^{y)}; quamuis non raro etiam litera quiescens in aliam quiescentem praecedenti puncto analogam mutetur ^{z)}.

^{v)} (,)

v) (ְ) cum (ֶ) et vicissim, exempla sunt ubique obuia. — *A* cum *e* vel *i* feu (ֶ) et (ְ) cum (ֶ), (ֶ) et (ֶ) et vicissim, e. gr. גִּדְלָהּ pro גִּדְלָהּ, אֶכְלָהּ pro אֶכְלָהּ, הֶעֱרִיתִי pro הֶעֱרִיתִי, יֶחֱמַל pro יֶחֱמַל, אֶכְלָהּ, יִלְדֶּתִיהָ pro יִלְדֶּתִיהָ, communiter ante ד, ל, ש. בֵּן a Singulari בָּנִים, אֶבֶן ex אֲבָנִים, אֶרֶץ ex הָאֶרֶץ, מִוֶּבֶחַ pro מוֹבֵחַ, quod semper obserua, quando ex Singulari penacuto fit pluralis, בָּעַל pro בַּעַל.

I cum *e*, et vicissim, אֶמִּי pro אִמִּי, בִּרְךָ pro בָּרַךְ, תִּחְדֵּל pro תִּחְדֵּל, אֶמִּי ex אִם.

O cum *u*, et vicissim, יִשְׁפֹּטוּ pro יִשְׁפֹּטוּ, מִבְּרָכֶיךָ pro מִבְּרָכֶיךָ, אֶדְמִים ex אֲדָמִים, יִשְׁוֹב pro יִשְׁוֹב, הִסְבֵּב pro הוֹסֵב, כָּלָה pro כָּלָה, מִשְׁלָהּ pro מִשְׁלָהּ.

x) E. gr. קָדְשִׁים ex Singulari יוֹם, יָמִים ex Singulari קֹדֶשׁ.

y) E. gr. הִינֵהּ pro הִנֵּה, הִנֵּהּ pro הִנֵּה.

z) הִקוּיִם pro הִקוּיִם, הִיֵּשֶׁף pro הוֹשֵׁף.

CAPVT VII.

De formis Nominum et formali earundem significatione.

§. LXXXV.

Formalis Nominum significatio est notio illa generalis, quae singulis eiusdem formae Nominibus vi illius formae conuenit ^{a)}.

a) Quum nomina Orientalium deriuentur a Verbis, ad significationem Nominum formalem facilius eruendam assignata §. XLVI. distinctio significationis Verborum negligenda non est. Quid vero et quotuplex forma nominum sit, §. LXVI. satis dictum est: quae hic sequuntur, succincta analysi sunt vtilissimi operis *Ioannis Simonis Arcani formarum seu tractatus philologici de significatione formali*. Halae Magdeb. 1735 II Vol. in 4.

§. LXXXVI.

Sicut Verborum, ita Nominum quoque varia est significatio formalis; est enim Nomen vel *actionis*, siue *transitiuae*, *הרג caedes*; siue *intransitiuae*, *צחק risus*; vel *Passionis*, *שכור priuatio*; vel *status*, *עבדות seruitus*; vel *qualitatis*, *מתק dulcedo*; vel *effectus*, *דבר sermo*; vel *objecti actionis transitiuae*, *תנזורium* quod transferri solet; vel *subiecti*, idque vel *actionis intransitiuae*, *פליט qui euasit*; vel *actionis intensae*, quod vulgo *Nomen Actoris* dicunt, *גנב fur*; vel *passionis*, *תכלה res caduca*; vel *qualitatis*, *חצרן acinus*, vel *medii actionis*, *חגור cingulum*; vel *loci*, *מאבוס horreum*; vel *instrumenti*, *מזרה ventilabrum*.

§. LXXXVII.

Ex formis coniugationis leuibus praecipue ex forma *Kal* sequentes Nominum formae

mae *nudae*, *leues* deriuantur, videlicet: I. קָטַל vel קָטַל, II. קָטַל vel קָטַל, III. קָטַל vel קָטַל, IV. קָטַל vel קָטַל, V. קָטַל cum suis foemininis. Differunt inter se harum formarum tum singulae classes, in genere quoad ultimam vocalem; tum vnus eiusdem classis exempla, in specie quoad punctum I. radicalis.

§. LXXXVIII.

Singularis vsus est formae קָטַל et adhibetur ad indicandam vitiositatem siue physicam ^{b)}, siue moralem ^{c)}, aut eius contrarium, virtutem scilicet siue physicam ^{d)}, siue moralem ^{e)}. Item ad signandum defectum et priuationem qualemcumque ^{f)}, quo etiam pertinent absentia et posterioritas, atque eius oppositum ^{g)}; consumptio, copia et incrementum ^{h)}; separatio, vel destructio ⁱ⁾: et eius contrarium coniunctio vel confirmatio ^{k)}; affectus quoque animi, vt tristitiae, irae, amoris, etc. ^{l)}

b) קָטַל *languidus*, *aegrotus*; קָטַל *fermentatus*, *acidus*; קָטַל *insulsus*; קָטַל *fel*; קָטַל *morticinium*.

c) קָטַל *reus*; קָטַל *hypocrita*; קָטַל *piger*; קָטַל *praeputatus*, i. e. *profanus*; קָטַל *vanitas*.

d) חַיָּה *vegetus, vivus*; יָפֵה *pulcer*; לָבֵן *candidus*; עָרֵב *gratus*.

e) אֱמֵן *verus*; יָתֵר *excellens*; כָּשֵׁר *rectus*; רָגֵעַ *tranquillus*; שָׁלֵם *perfectus*.

f) גִּזּוּל *raptus*; חֲצִיר *villa, i. e. locus septus*; אֶפֶס *obscurus*; חֲסֵר *egenus*; יָבֵשׁ *aridus*; יָגַע *fessus*; נָחָף *nudus*; צִמָּה *sitibundus*; גִּנְבָּה *furtum*; נִקְבָּה *foemina*.

g) אֲחֵר *alter*; עָקֵב *calcaneus*; פָּלֵט *effugiens*; אֲמִיִּסָּה *amissio*; חֹוֶה *pectus*; פָּנֶה *facies*; קָרֵב *appropinquans*.

h) מֹוֶה *exhaustus*; רָוֶה *extenuatus*; כָּלֵה *tabidus*; בָּצֵק *massa farina, subacta, intumescens*; גָּדֹל *magnus*; דָּשֵׁן *pinguis*; יָרֵחַ *luna, cuius incremento et decremento etiam humores in sublunaribus crescere et decrescere omni tempore credebatur. Conf. §. XXI.* עֵלֶה *folium*; שָׂבֵעַ *satur*; שָׁמֵן *pinguis*.

i) יָגֵב *ager a secando*; מִנָּה *libra*; מִלְחָה *vastatio*.

k) גִּזְרֵר *septum*; יָתֵר *clavus*; דָּבֵק *coniunctus*; חֵבֶר *socius*; צִנְפָּה *convolutio*; שִׁדְרָה *dispositio*.

l) אֶבֶל *lugens*; חֲפֵץ *desiderans*; חִירֵר *trepidus*; יָסִיִּר *suspirans*; יָרֵא *timidus*; שִׂמְחָה *laetus*; יֵלֵל *eiulatio*; רִתַּח *tremor*.

§. LXXXIX.

Quamvis forma קָטוּל ordinarie fit Participium, et tunc significatione cum Participio *Pahul* et *Niphal* conueniat; specialem tamen forma

forma haec vt nomen spectata consideratio-
nem meretur. Est quidem forma temporis
Praeteriti; ita tamen, vt respiciat solum actio-
nem et passionem ipsam, non vero actionis
vel passionis durationem. קטול a Verbis *tran-*
sitiuis notat *obiectum* actionis praeteritae ^m).
A Verbis *intransitiuis* vel *passiuis*, *concretum*
siue *subiectum* actionis vel passionis praete-
ritae ⁿ). A Verbis *qualitatis* et *status*, *sub-*
iectum qualitatis nulla temporis ratione habi-
ta ^o). קטול a Verbis *transitiuis*, *intransiti-*
vis et *passiuis*; *abstractum* siue ipsam actio-
nem temporis Praeteriti ^p). A Verbis *qua-*
litatis et *status*, exprimit *abstractum* seu ipsam
qualitatem et statum ^q). Ad hanc quoque
formam referuntur Imperfecta a verbis quie-
scentibus mediae radicalis, quorum forma est
טור, foem. טורה.

m) נולד *natus puer*; נחש *metallum* e fodinis ex-
cisum; פקוד *praefectus*.

n) יקוד *accensus*; למוד *doctus*; שכור *inebria-*
tus; קלוד *contractus*; סרוח *extensus*.

o) נאמול *infirmus*; חמוץ *rubicundus*; כבוד *hono-*
re grauis; סגור *aurum rubrum*; שלום *perfectus*.

p) אבוס *saginato*; אחזה *possessio*; בווי *contem-*
tus; גבול *terminus*; גרופה *conuiuium*; גמול *retri-*
butio, *meritum*; יסד *fundamentum*; לבוש *vestitus*;
גבורה

נְבוּאָה *vaticinium*; שְׁפוֹט *iudicium*; אֶשׁוּר *gressus*;
עֲבָדָה *servitium*; רֶכֶב *vehiculum, currus*.

q) גְּבוּרָה *robur*; כְּהֻנָּה *dignitas sacerdotalis*;
מְלוּכָה *imperium*.

r) גּוּפָה *corpus*; סוּפָה *turbo*; בּוּשָׁה *pudor*; חוּם
niger; חוֹר *albus*; כּוּר *fornax*; צוּר *petra*; אֵשׁ *ignis*;
רוֹם *altitudo*.

§. XC.

Forma קָטִיל non tam actionem vel passionem, ut praeteritam, quam potius ut durantem ^{s)}, seu statum ^{t)}, qui actionem ^{v)}, vel passionem ^{x)} subsequitur, respicit; in quo proprie a praecedente forma differt. In aliis notionibus cum ea consentit ^{y)} (m etc. §. praec.). A Verbis quiescentibus media radicali huc referuntur Nomina formae מִיץ ^{z)}.

s) אֶסֶר *vinctus*; בָּחִיר *electus*; דִּלֵּךְ *dilectus*;
קָצִיר *arx*; שָׁבִי *captivus*; אֶסֶף *tempus collectionis*
frugum; בָּצִיר *vindemia*; וְמִיר *tempus amputandi*
vites; חָרִישׁ *tempus arationis*; קָצִיר *tempus messis*.

t) עָתִיק *aetate prouectus*; דִּפְּטָה *defagitatus*.

v) חָסִיד *misericors*; יָהִיר *superbus*; אֶפֶיק *fortis*;
יָמִין *latus dextrum*; עָשִׁיר *diues*; פָּרִיעַ *violentus*;
קָרִים *oriens*; תָּמִים *perfectus*.

x) אֶכֶּלָה *comestio*; בְּרִיל *stannum*; אֶדְבִּיר *ad-*
tum; וְמִיר *cantio*.

אֶגִּיָּה *y)*

y) אַנִּיָּה *tristitia*; דְּבִיר *dominus*; כְּסִיל *stultus*,
stupidus; שִׁבְיָה *imago*; עֲוִיל *iniquitas*.

z) סִיר *spina*; קִיר *paries*; רִיר *salina*; שִׁיחַ *col-*
loquium, *meditatio*; זִיר *splendor*; עִיר *urbs*; קִים
hostis; בִּינָה *prudentia*; צִיץ *flos*.

§. XCI.

Forma קְטוֹל sicut punctatione ^{a)}, ita si-
 gnificatione fere coincidit cum Infinitiuo for-
 mae Kal ^{b)}. Est enim temporis indefiniti,
 et a Verbis actionis et passionis vsurpatur de
 actione ^{c)} vel passione ^{d)} saltem solita et pos-
 sibili ^{e)}, in caeteris cum praecedentibus for-
 mis conuenit, (m etc. §. LXXXIX.)

a) וְמוֹר *surculus*; מְשֻׁחַ *pictus*; זְכוֹן *septemtrio-*
nes; metonym. *aquilo*.

b) יָגוֹר *timens*; עֲנוּג *luxuriosus*; עֲקוּב *fraudu-*
lentus.

c) אָרוֹם *ruber*; אֲרוֹן *dominus*; יָתוֹם *pupillus*;
 צָהוּב *fulvus*.

d) גָּלוֹם *pallium*; זְרוֹעַ *brachium*; מְשׁוֹל *parabola*;
 שְׂאֵל *sepulcrum*, *infernus*, seu *status mortuorum*;
 תְּמוֹל *antea*, *heri*.

e) אָנוּשׁ *homo*; בְּאוּשׁ *foetor*; בְּכוֹר *primogenitu-*
ra; רְחוּב *platea*.

§. XCII.

§. XCII.

Forma קטל in deriuatis a Verbis qualita-
tis et status nihil a praecedentibus formis dif-
fert ^{f)}, (o et q §. LXXXIX.). In deriua-
tis a Verbis actionis et passionis notat effe-
ctum actionis ^{g)}, vel saltem actionem et pas-
sionem in effectu consideratam, et in sensus
maxime incurrentem ^{h)}. Est autem effectus
ille vel *substantia*, vt וֶלֶד *filius*, partu editus;
vel *accidens* idque vel *emanans*, quale est so-
nus, vnde et sonorum vocabulis forma haec
est propria: vel *immanens*, vt sunt omnes
passiones animi et corporis, quae hac forma
venire solent.

f) חֶלֶב *lac*; אֶזְרָא *aurum*; מֶנְס *mons*; בֶּשֶׂם *aroma*; מָחָר *cras*; קָר *frigidus*; שֵׁב *canus*; זָר *peregrinus*; רָע *malus*; עֵב *trabs*; דָּם *sanguis*.

g) יָקָר *pretium, dignitas*; בִּבְיָה *pupilla oculi*; סִבְיָה *perplexitas, rete*; סִתּוֹ *hiems*.

h) בָּרָל *solitudo*; בִּרְיָה *caterua hominum*; בִּרְקָה *benedictio*; בִּרְקָה *fulgur*; בִּרְקָה *fulmen*; חֶטֶא *conclauē*; חֶטֶא *barba*; חֶטֶא *silentium*; חֶטֶא *peccatum*; חֶטֶא *iniuria*; חֶטֶא *mendacium*; חֶטֶא *societas, collegium iudicum*; חֶטֶא *vicus*; חֶטֶא *fames*; חֶטֶא *scriptura*; חֶטֶא *pluuia*; חֶטֶא *ronchus*; חֶטֶא *nubes*; חֶטֶא *clamor*; חֶטֶא *rugitus*; חֶטֶא *focus, ignis*; חֶטֶא *thalamus*; חֶטֶא *hostis*; חֶטֶא *hospes*; חֶטֶא *seges*; חֶטֶא *cursor*.

§. XCIII.

§. XCIII.

Si in nomine vna aliaue litera geminetur, oriuntur *formae geminatae*; fit autem geminatio illa literarum, vel *implicite*, quae tum per puncta vocalia, tum per Dagesch forte insinuatur; vel *implicite*, quum literae geminatae diserte exprimuntur ⁱ⁾. Vocales geminationem literarum insinuant in tribus formis nudis קָטַל, קוּטַל et קוֹטַל ^{k)}.

i) E. gr. חִלְחַל *crispus*; חִתְּחִת *terror maximus*; הִפְכִּיף *valde peruersus*.

k) Formae hae e formis nudis leuibus קָטַל, קוּטַל et קוֹטַל componuntur. Suntque eiusdem cum illis naturae, est enim קָטַל forma *affectuum*, *defectuum*, et his contrariorum קוּטַל temporis *Praeteriti*, קוֹטַל temporis *Indefiniti*.

§. XCIV.

Quae a Verbis *transitiuis* formantur, vel ipsam *actionem* continuam et variam, quae repetitur, vel repetita fuit; vel *obiectum* actionis repetitae et continuae; vel *obiectum* ipsum continuum et iteratum; vel denique actionis *medium* significant ^{l)}. A Verbis *intransitiuis* notant vel ipsam *actionem* iteratam, vel *subiectum* actionis, passionis et qualitatis, iteratae, vel *subiectum ipsum* iteratum atque varium ^{m)}.

l) שָׁחַל

l) נָשִׂיךְ *uxor*; שֶׁכֶר *potus*; נִבְרָה *ignorantia summa*; סוּגָר *cauea*; עוּגָב *instrumentum musicum e pluribus calamis compactum*; מוֹצָר *collectio iterata*; גוֹרֵל *sors*; חוּתָם *sigillum*; כוּבֶע *galea*; עוֹלָם *seculum*.

m) חִמְרָה *bitumen*; לֵבָב *cor*; צִלְע *costarum compages*; שֶׁצֶר *pilorum congeries*; שוּלָם *summa perfectio*; רוֹבֵג *cera*; כוּבֶב *stella*.

§. XCV.

Eadem iterationis et intensificationis significatio etiam formis *explicitae geminatis* conuenit. Ipsius vero *geminatio explicitae* diuersa ratio non a significationis diuersitate, sed a Verbi primitiui discrimine pendet. Nam I. *geminantia* primam et secundam radicalem, tertia neglecta, sunt a Verbis ל"ה. II. *Geminantia* primam et tertiam media neglecta sunt, vel a *defectiuis*, vel a Verbis ע"ו, vel ע"י. III. *Geminantia* secundam et tertiam descendunt vel a Perfectis, vel a Verbis פ"י. IV. *Geminantia* solam tertiam radicalem, sunt partim a Perfectis, partim a Verbis ע"ו, vel ע"י.

n) קֶשֶׁת *modius, modius i. e. modiatim*; קֶשֶׁת *squamarum congeries*.

o) גִּלְגַּל *res volubilis*; גִּרְגֵר *sorbitio, deglutitio*; זִלְזִלִים *flagella, tenuissimae arborum summitates*; חֲרָחַר *febris acuta*; צִלְצֵל *cymbalum*; סִנְסִינִים *summitates arborum*; עִפְעִפִים *palpebrae*.

פ) אֶרְמִידִים

p) אֶרְמִידִם *ruber ruber* i. e. *rubris maculis varius*; חִלְקִלְקוֹרָה *lubricitates maximae, blanditiae*; יֶרְקֶרֶק *flauesco et splendor maximus*; קַעְקַע *stigma varie incisum*.

q) כִּידוֹר *scintilla continuo emicans*; סְגִירָה *pluvia vehemens*; נִיחוּהָ *summa quies, complacentia*; נַעֲצוּץ *vepretum*.

§. XCVI.

Ad formas nudas spectant etiam *penacuta* seu *saegolata*, quorum formae sunt קָטָל, קָטָל, קָטָל; significatio earum mere *vicaria* est, et quasi *expletiva* praecedentium formarum, exceptis tantum explicite geminatis.

r) אֶרֶג *textura*; אֶבְחָה *facultas*; בַּחַן *specula*; גִּבְעָה *collis*; וֶבַח *sacrificium*; חֶרֶם *anathema*; אֶזֶל *discessus*; גִּלְדָּה *cutis*; זַעַם *indignatio*; יַעַר *sylva*; פֶּלֶח *senectus*; בְּמָרִים *sacrificuli*; בָּרֶם *vinea*; לִהְג *studium intentum*; מֶלֶח *sal*.

s) אֶגֶל *gutta*; זִכָּר *memoria*; נֶזֶק *damnum*; עֶדֶר *grex*; פֶּשֶׁר *interpretatio*; פֶּתַח *apertura*; חֶמְלָה *clementia*; צֶלֶל *umbra*; עֶרֶן *voluptas*.

t) אֶהָב *amor*; אֶכֶל *cibus*; בַּחַן *exploratio*; חֶרֶף *hiems*; אֶפֶן *rota*; צֶהַר *fenestra*; שִׁכְרָה *inebriatio*; רֶגֶז *tremor*; חֶמֶר *palma*.

§. XCVII.

Nomina imperfecta, quae *saegolatis* significatione formali respondent, pro Ver-

borum imperfectorum natura, formam variant ^ו).

ט) A Verbis פ"י;

דע *scientia*; גהת *positio*; עצה *consilium*; שבת *sedes*; שנה *somnus*.

A Verbis ע"צ;

אט *sponsa*; בלה *ros*; טל *hortus*; גל *cumulus*; גס *catena*; זק *tonsura*; גו *festum*; חג *praestigiae*; חל *pro-fanum*; קץ *finis*; נדן *foeditas*; נדן *vexillum*; עב *vilitas*; זלה *medulla*; מוח *sputum*; רק *trabs*; קל *leuitas*.

A Verbis ע"י vel ע"ו;

שיט *vinum*; גון *aestas*; קיץ *venatio*; ציר *olea*; זית *remus*; עין *oculus*; חיק *sinus*; גב *tabula*; ריח *odor*; קשת *arcus*; יץ *irrisor*; איבה *inimicitia*; זעה *sudor*; ער *vigilans*.

מור *mors*; עול *f. iniquitas*.

חוף *ripa*; לוע *faux*; צוק *pressura*; אורה *negotium*; אות *signum*.

A Verbis ל"ה;

חזה *visio*; אבה *desiderium*; משה *extrahens*.

הגר *fissura*; מרו *vestis*; שכו *cogitatio*; עברה *mansuetudo*; אחיה *fraternitas*; שחו *natatio*; — בהו *vacuitas*.

בעי *petitio*; דלי *situla*; מני *luna*; חלי *ornatus*; בניה *structura*.

פשת *linum*; פשתה *linum*; קרת *vrbs*; שפת *labium*; — גזית *excisio*.

ברית

ברית *foedus*; — בכוח *fletus*; — רעות *societas*; —
 צר *portio*; ראיה *visio*; בר *filius*; ער *praeda*; צו
praeceptum; שׂי *munus*; אָה *desiderium*; הָה *casus*;
 גב *fossa*; רח *mola*; שת *potatio*; עץ *arbor*; בָּרָה
conuiuium; קָה *stomachus*; מן *vices*; לָה *lamentatio*.

A Verbis tertiam quiescentem cum quiescente
 ע permutantibus.

גוי *gens*; גוֹלָה *captiuitas*; בּוֹס *poculum*; יוֹם *dies*;
 יוֹנָה *columba*.

§. XCVIII.

Formae graues eiusdem plane naturae
 sunt cum formis coniugationis grauib; unde
 descendunt. Ex *Piel* deducuntur I. קָטַל
 vel קָטַל^x; II. קָטוּל vel קָטוּל^y; III. קָטִיל
 vel קָטִיל^z; IV. קָטוּל vel קָטוּל^a; V. קָטַל
 vel קָטַל^b; quae, vt ipsa forma *Piel*, vel *in-*
tensivae, vel *frequentatiuae* sunt, vel actiones
transitivas notant, si *Kal* sit *intransitium*. Ex
Pyal deriuantur I. קָטַל^e; II. קָטוּל^d; III.
 קָטַל^e, quae vt forma *Pyal* de *passione inten-*
sa et *frequente* accipiuntur. Quoad reliqua
 cum formis nudis conueniunt *).

גִּבּוֹס ^x *gibbosus*; מְהֵר *valde festinus*; עֵלֶן *balbus*;
 קָרַח *caluus*; שׂוֹקֵק *valde cupidus*; הוֹלָלָה *insania*;
 יִקְהָה *obedientia*; יִלְפַת *scabies*; אֲוִיבָר *exitium totale*;
 עֵצֶב *dolor vehemens*; שׂוֹמֵם *desolatio summa*.

y) חבוק *complicatio firma*; ציון *monumentum*;
 רחוק *catena*; הלולים *laudes*; חדרר *acumen maximum*;
 חרוץ *solertia summa*; צורו *fortissimus*.

z) בריח *fuga celeri elapsus*; אביר *valde robustus*;
 בביר *valde magnus*; עליו *valde laetus*.

a) יסור *correptio, eruditio*; קבוא *vehemens aemulus*;
 שכור *valde ebrius*.

b) אפר *agricola*; אשף *astrologus, magus*; דין *iudex*;
 מלח *nauta*.

c) סבך *perplexum*; בסמית *spelta*.

d) כחנת *tunica*; סבל *onus*.

e) גומץ *fossa*; מורט *depilatus*.

*) Quod nempe deriuata a Verbis transitiuis exprimant actionem eamque temporis indefiniti; a Verbis intransitiuis actionem et passionem, vel eius subiectum, et medium etc. §§. LXXXVIII. et LXXXIX.

§. XCIX.

Superfunt adhuc *Nomina hemantica*, sic dicta, quia vna alteraue litera hemantica (ה, י, ת, נ, ס, א), vel initio vel in fine augentur. Aueta ab initio per מ; I. significant locum in quo ^{f)}, vel ad quem ^{g)}, vel per quem ^{k)}; II. *Instrumentum*, mediante quo aliquid fit ⁱ⁾; III. *opus et artificium* ^{k)}; IV. *motum* et eius contrarium *quietem* ^{l)}; V. *Actiones sensuum externorum* ^{m)}; VI. *operationes intellectus* ⁿ⁾; VII. ope-

VII. *operationes voluntatis* °); VIII. denique *actiones*, in quibus subiectum agens vi quadam, studio, et diligentia versatur *p*).

f) מַאֲבוֹס *horreum*; מַבּוּעַ *scaturigo*; מַהֲפֵכֶת *carcer*; מוֹרָח *oriens*.

g) מִגְרָשׁ *suburbium*; מִדְבָּר *desertum*; מִקְלָט *asylum*.

h) מַחְזֵה *fenestra*; מַעְבָּר *vadum*; מַעְלָה *gradus*; מוֹרָר *locus declivis*.

i) מַאֲכֵלֶת *culter*; מִגֵּן *clypens*; מוֹסֵר *vinculum*; מַכְיֵה *clavis*.

k) מְלָאָכָה *opus*; מִבְּנָה *structura*; מִגָּלָה *volumen*; מִכְתָּב *scriptura*.

l) מִבְּרַח *fuga*; מוֹצֵא *exitus*; מַזְלוֹר *planetae*; מַנּוּחַ *quies*; מוֹסֵב *circuitus*.

m) מוֹזֵן *cibus*; מִלְחָמָה *bellum*; מֵאֲמָר *sermo*; מַסְפֵּר *planctus*; מְרִיבָה *lis*.

n) מוֹמָה *machinatio*; מִדְרָשׁ *inquisitio*; מַסָּה *exploratio*; מִפָּר *agnitio*.

o) מְבוֹכָה *conturbatio*; מִבְטָח *fiducia*; מַחְתָּה *consternatio*; מִקְוָה *spes*.

p) מְדִינָה *iurisdicatio*; מְבוֹקָה *hostilis impetus*; מַסְפֵּר *numeratio*; מִלְאָךְ *legatus*.

§. C.

Aucta ab initio per ת, quae communiter a forma Hitpael descendunt, significationem

habent I. *reciprocam* ^{q)}; II. notant durationem ^{r)}; in quo aucta ab initio per א ^{s)} et י ^{t)} conueniunt.

q) תְּבִלִּית *exsecratio sui*; תִּאֲנָה *oblatio sui*; תִּבְלִית *consumptio sui*; תִּמְרוֹק *mundatio sui*.

r) תּוֹרָה *lex*; תְּבוּנָה *meditatio*; תּוֹלָדָה *generatio*; תְּמִידָה *perpetuitas*.

s) אֶגְרוֹף *pugnus*; אֹבֵל *flumen*; אִיתָן *firmitas*; אֶכְזָב *continuo mentiens*.

t) יְהוָה *Deus*; יְהִלֹּם *adamas*; יָשֵׁשׁ *senex*; יִפְיֵחַ *praeco*.

§. CI.

Aucta ab initio per ה, actionem transitiuam notant ex *Hiphil* ^{v)}. Aucta per נ, exprimunt passionem ex *Niphal* ^{x)}. Aucta denique per הָת ex *Hitpacl* notant actionem reciprocam ^{y)}.

v) הִצֵּלָה *liberatio*; הִסָּנָה *terminatio*. Infinitiui formae Hiphil huc non spectant.

x) נִסְבָּה *occasio, causa*; נִצָּב *fixus*; נִלָּחַם *luctationes*; נִסְבָּה *occasio, causa*.

y) הִתְחַבְּרוּתָהּ *incuruatio sui*; הִתְחַבְּרוּתָהּ *consociatio sui*.

§. CII.

Aucta a fine per י, I. significant actionem vel passionem intensam ^{z)}; II. quantitatem auctam

auctam ^{a)}; III. *qualitatem intensam* ^{b)}. Aucta per $\square$ praeter significationes, quas cum auctis per $\dot{\text{y}}$ habent communes ^{c)}, insuper notant *collectionem* et *comprehensionem* ^{d)}. Aucta denique per y *relationem* rei ad rem exprimunt ^{e)}.

z) אַלְמָן *viduus*; עֲנָן *afflictio maxima*; בְּדִיוֹן *contentus magnus*; דָּאָבּוֹן *dolor*.

a) אַחַדָּן *donum largum*; דָּגָן *frumentum*; שִׁלְחָן *mensa*; וֶרְעוֹן *legumina*; עֲדָבּוֹן *mercatura*.

b) נְעֻמָּן *amoenitas*; נָאֵן *fastus*; רְמִיּוֹן *similitudo*; יֶרֶקוֹן *rubigo*; עֶרְוֹן *caecitas*.

c) אַמֶּנֶם *verissimum*; פְּדִיּוֹם *redemptio plena*; שָׁלוֹם *pax perfecta*; עֶרֶם *nuditas totalis*.

d) יוֹמָם *totus dies*; $\\text{מִתָּם}$ *hominum multitudo*; סֻלָּם *scala*; פַּחַם *carbonum strues*.

e) אַפְרָתָי *Ephrataeus*; פָּגָנִי *paganus*; יְמִיִּי *ad dextram*; חֲפָשִׁי *manumissus*.

Huc vero non pertinent, quae vel Iod paragodicum habent, vel quae ad formam פָּרִי *referuntur*.

§. XCVII.

CAPVT VIII.

Syntaxis Hebraeae

SECTIO I.

De Nominibus.

§. CIII.

Nomen vel est *Proprium*, vel *Appellatiuum*. Appellatiuum vel est *abstractum*, vel *concretum*, vel *substantiuum*, vel *adiectiuum*. Hebraei concretum nomen vocant *nomen formae* et significat qualitatem quampiam alicui subiecto inhaerentem, habitu vel potentia, ex qua consequitur actio vel passio ^{a)}; et quandoque ponitur pro abstracto ^{b)}. Concreta denominatiua quandoque de suis subiectis dicuntur, etiamsi fundamentum ipsorum et denominationis ratio defuerit ^{c)}.

a) E. gr. *iustus*, *sapiens*, *sanus*, *validus* etc.

b) Genes. XXI, 16 *ut iaculantes arcu*; verte: *ut est iactus sagittae ex arcu*. Psalm. CXIX, 176 *sicut ouis pereuntis*; v. *perditionis*.

c) Ex. VII, 12 Moyses baculus in serpentem vere conuersus, vocatur baculus; quia talis natura sua erat et quia mox in pristinam figuram erat rediturus.

* Pleraque hoc capite comprehensa, ex *Glassii Philolog. Sacr.* a Clar. *Dathe* edita Lips. 1776, opere vere classico, huc transtuli.

§. CIV.

§. CIV.

Substantium cum substantiuo eiusdem rei in eodem genere, numero et casu conuenit ^{d)}. Substantium idem eodem casu repetitum indicat vniuersitatem ^{e)}, multitudinem ^{f)}, distributionem ^{g)}, diuersitatem ^{h)}.

d) E. gr. Puella virgo; viri fratres; homines peccatores.

e) Deut. XIV, 22 *omnis prouentus agri tui anno anno; verte: cuiusque anni. Vir vir; v. vnusquisque. Vrbs et vrbs; omnes et singulae vrbes.*

f) Genes. XIV, 10 *vallis Siddim putei putei bituminis; verte: passim abundabat puteis bituminis.*

g) Num. V, 21 *vir vir cum declinauerit uxor eius; v. cuiuscunque viri vxor etc.*

h) Ps. XII, 2 *corde et corde loquuntur; v. duplici corde, vel diuersis animi affectibus.*

§. CV.

Adiectiuum subiungitur suo substantiuo ⁱ⁾. Adiectiuum exprimitur per alterum e duobus substantiis coniunctis siue synonymis siue disparatis ^{k)}. Item per substantium regiminis prius aut posterius ^{l)}; vel per substantium cum praepositionibus ׀, ל, א ^{m)}; vel per aduerbium substantiuo additum ⁿ⁾;

vel denique per abstractum pro concreto positum^o). Quandoque adiectivum deest, quod ad substantivum ex contextu intelligendum^p). Quandoque adiectivum tantum exprimitur et substantivum ex contextu est supplendum^q). Adiectivum singulare iunctum substantivo plurali distributionem indicat^r). Quandoque adiectivum duobus substantivis subiectum convenit posteriori, quum deberet priori^s).

i) Excipiuntur ab hac regula I. adiectiva numeralia singularia, quae modo praecedunt, modo sequuntur. Pluralia et dualia semper praecedunt. II. Alia quaedam adiectiva, nempe כל *omnis*, רב *multus*, praepriis vero ea, quae vim aliquam aut magnitudinem subiecti indicant, e. g. Genes. IV, 13 גדול ערובי *magnum est crimen meum*.

k) Ierem. XXXII, 3 *sic dixit Iehoua: facite iudicium et iustitiam*; v. iudicium iustum. Ibid. XXIX, 11 *ad dandum vobis finem et expectationem*; v. finem expectatum.

l) Leuit. VI, 14 *coctiones muneris frustorum offerre odorem gratum Iehouae*; v. cocta muneris frustra. *Vir linguae, vir violentiae, vir ingenii*; v. linguosus, violentus, ingeniosus.

m) Es. IV, 2 *die illo erit germen Iehouae* לְצִבּוֹר *in decus et gloriam*; v. decorum et gloriosum. Psalm. XXIX, 4 *vox Domini* בְּכֹחַ *in potentia*, *vox Domini* בְּהָדָר *in gloria*; v. vox Domini potens et

et gloriosa. Prouerb. VII, 19 *abiit via מרחוק e longinquo*; v. longum iter ingressus est.

n) Prouerb. XXIV, 28 *ne sis testis temere*; v. temerarius.

o) Pf. V, 10 *intimum eorum prauitates*; v. cor eorum prauum. Pf. XXXIX, 6 *ecce palmos dedisti dies meos*; v. palmares, i. e. abbreviasti dies meos.

p) Gen. XVIII, 11 *venerant in dies*, supple: *multos*, i. e. prouectiori erant aetate.

q) Genes. XXXV, 2 *remouete Deos alieni*; sup. *populi*.

r) Pf. CXIX, 137 *iustus es Domine et rectum est iudicia tua*; v. vnumquodque iudiciorum tuorum.

s) Exod. XXV, 5 *pelles arietum rubro tinctorum*; v. rubro tinctas. I Sam. II, 4 *arcus fortium fractorum*; v. *arcus fractus*.

§. CVI.

Quum Hebraei genere neutro careant, pro eo tum masculino tum foeminino vtuntur ¹⁾. Masculinum et foemininum eiusdem nominis quandoque coniunguntur ad innuendam rei varietatem et multitudinem ²⁾. Singularis exprimit collectam multitudinem, vel totam speciem ³⁾. Pluralis pro singulari positus denotat magnitudinem et excellentiam ⁴⁾. Nominatiuus in oratione absolute positus vim habet integri membri ⁵⁾. Nomen rectum in
geniti-

genitiuo denotat causam efficientem, materialem, finalem ^{a)}, effectum ^{b)}, subiectum recipiens ^{c)}, obiectum ^{d)}, adiunctum ^{e)}. Vobulorum *איש* *vir* ^{f)}, *בעל* *dominus* ^{g)}, *בן* *filius* ^{h)}, *בית* *domus* ⁱ⁾, in statu regiminis positiorum vsus est varius atque peculiaris.

t) Eccl. IX, 9 *fruere vita cum uxore quam amas*, etc. quia *הוּא* hoc ipsum est pars tua in hac vita; v. ipsa. Genes. L, 20 *vos cogitastis aduersum me* *רָצָה* malum, etc.

v) Eccl. II, 8 *constitui mihi cantatores et cantatrices*; v. omne musicorum genus. Sic quando quis dicitur *genuisse filios et filias*; indicatur numerosam ab ipso sobolem fuisse susceptam.

x) Gen. III, 8 *et abscondit se homo et uxor eius a Iehoua Deo in medio arboris horti*; v. arborum.

y) Thren. III, 22 *benignitates Iehouae sunt, quod non consumti sumus*; v. benignitas summa.

z) Genes. I, 2 *et terra deserta erat et vasta*; v. quod enim terram attinet; haec erat vastissima.

a) Iob. XIV, 1 *homo natus mulieris*; v. de muliere. Ps. II, 9 *confregit istos virga ferri*; v. ferrea. Ps. XLIV, 23 *reputati sumus ut pecus mactationis*; v. mactationi destinatum.

b) Ps. IV, 2 *Deus iustitiae meae*; v. qui causam meam iustam tueris.

c) Deut. XVI, 17 *Quisque secundum donum manus ipsius*; v. secundum donum Dei manui ipsius collatum.

d) Es.

d) Es. III, 14 *rapina pauperis in domibus vestris*; v. pauperi erepta.

e) Es. XXXIV, 5 *populum anathematis mei*; v. quem deuoui internecioni.

f) *Vir mortis*; v. mortis reus. *Vir terrae*, agricola. *Vir Iisafchar*; oriundus de tribu Iisafchar. *Vir nuncii*; nuncius. *Vir Dei*; vir Dei spiritu actus. *Vir rixae*; litigiosus.

g) *Dominus pili*; v. pilosus. *Domini sagittarum*; sagittarii. *Domini Sichem*; incolae Sichemitae.

h) *Filii roboris*; v. fortes. *Filius mortis*; morte dignus. Genes. XVII, 1 *Et fuit Abraham filius nonaginta annorum, et nouem annorum*; v. natus erat XCIX annos. *Filii Orientis*; incolae Orientis. *Filius arcus*; sagitta. *Filia maris*; nauis. *Filius areae*; frumentum. *Filia oculi*; pupilla. *Filii arcturi*; signa borealia arcturo vicina. *Filiae cantici*; aures, etc.

i) *Domus vincitorum*; carcer. *Domus seculi*; sepulcrum. *Domus constitutionis*; sepulcrum, etc.

§. CVII.

Vocibus פנים *facies*, פה *os*, בנים *fili*, שם *nomen*, יד *manus*, תוך et קרב *medium*, לב *cor*, דבר *verbum*, קול *vox*, ימים *dies*; elegantiae causa cum alio substantiuo in statu regiminis positus; in versione significatio nominis recti vel vnice, vel cum primis attenditur

tur ^{k)}. In statu regiminis non raro occurrit ellipsis, et nominis quidem vel prioris, vel posterioris ^{l)}. Inter duo substantiua per copulam *et* coniuncta, alterum per genitium quandoque exponitur ^{m)}. Non raro quoque in statu regiminis est vocum inuersio ⁿ⁾.

k) Gen. I, 2 *et tenebrae super facie abyssi*; v. in abyssu. Leuit. XXIII, 40 *laetabimini coram facie Iehouae septem dies*; v. coram Iehoua. Deut. XIII, 15 *trucidabis omnes huius urbis incolas in ore gladii*; v. gladio. Prov. XXII, 6 *instrue puerum secundum os viae suae*; v. ad rationem viae eius. Genes. XI, 15 *descendit Deus, ut videret urbem et turrem, quam exstruxerant filii hominis*; v. homines. Ies. XXX, 27 *En nomen Iouae venit e longinquo*; v. en Ioua! Exod. IX, 35 *quemadmodum praedixerat Iehoua per manum Moysi*; v. per Moysen. Gen. XLV, 6 *iam biennium fames est in medio terrae*; v. in terra. Ps. XLVI, 3 *non timebo si vel montes in corde maris moueantur*; v. in mari. Iob. XLI, 4 *non filebo membra eius et verbum virium eius*; v. et vires eius. Es. XXIV, 18 *a voce formidinis*; v. a formidine. 2 Sam. XIX, 35 *quod sunt dies annorum vitae meae*; v. anni vitae meae.

l) Iob. XV, 34 *ignis absument tentoria muneris*; sup. viri muneris, i. e. muneribus corrupti. 2 Samuel. XV, 30 *Dauid ascendit per ascensum oliuarum*; supple: montis. 2 Paral. XXX, 22 *et comederunt solemnitates*; sup. sacrificia solemnitatis.

m) Ier.

m) Ier. XXXVI, 27 *postquam rex combusserat volumen et verbum*; v. volumen verborum.

n) Leuit. XII, 4 *triginta tres dies manebit in sanguinibus purgationis*; v. in purgatione sanguinis.

§. CVIII.

Pronominis demonstratiui repetitio distributionem indicat ^o), quod non raro, sicut et pronomina affixa, pleonastice redundat ^p). Pronomina personalia nec non demonstratiua nominibus subiuncta, ponuntur loco verbi substantiui *sum* ^q). Pro pronomine affixo saepissime ipsum nomen seu subiectum orationis ponitur ^r). Pronomina **הוא** et **היא** nonnumquam vel cum emphasi maiori quam proprie sonant, vel alia paulum significatione accipiuntur ^s). Pronomina affixa nonnumquam non ad propinquius nomen, sed ad remotius vel consequens sunt referenda ^t). Affixa pronomina non raro pertinent ad nomen diserte non expressum, sed ex contextu sermone cognoscendum ^u). Pro pronomine relatiuo ponitur interdum demonstratiuum, nonnumquam coniunctio copulatiua vel causalis ^v). Pronomina affixa non semper, vt possessiua, sed exigente materia substracta, vt absoluta interpretanda sunt ^x). Pronomen

nomen relatiuum non raro in oratione deest ex contextu supplendum ^y). Antecedenti substantiuo relatiuum quandoque adiungitur euidentiae causa ^z).

o) 2 Sam. XII, 8 *addam tibi sicut haec et sicut haec*; v. alia, atque alia.

p) 1 Reg. XVII, 24 *iam hoc cognosco te virum Dei esse*. Genes. XII, 1 *ito tibi ex terra tua*. Genes. XII, 5 *sedete vobis hic*.

q) Gen. III, 3 *timui quia nudus ego*; v. nudus sum. Gen. XLII, 11 *omnes nos filii viri unius nos*; v. sumus.

r) Exod. XXX, 16 *sit Israelitis monumentum coram Iehoua*; v. coram me. Gen. V, 1 *quo die creauerat Deus hominem in similitudine Dei fecerat eum*; v. in similitudine sua.

s) Ies. XLIII, 25 *ego ille, qui delet peccata vestra*; v. ego Deus. Ps. CII, 8 *tu es ille et anni tui finem non habent*. 1 Reg. XIX, 5 *et ecce ille angelus tangens eum*; v. quidam angelus.

t) 2 Sam. XX, 6 *tu assume seruos domini tui et insequere post ipsum*; scilic. non dominum tuum Amasam, sed Sebam seditiosum, cuius mentio ante habetur. Ps. CV, 19 *usque ad tempus quo euenire debebat verbum eius*; scil. Dei, cuius mentio sequitur. Collat. Gen. XXX, 7. 9.

u) Ps. CXIV, 2 *factus est Iuda sanctuarium eius, Israel dominia eius*; scil. Dei cuius nulla in hoc psalmo mentio praecessit.

v) Psalm.

v) Psalm. CXLII, 4 *in via illa ambulo, laqueum absconderunt mihi; verte: in via qua ambulo.* Ma-leach. III, 2 *ecce ego missurus sum angelum meum, et expediet viam ante me; v. qui expediet.* Ge-nes. III, 25 *donec reuertaris in terram, quia ex ea sumtus es; v. ex qua suintus es.*

x) Exod. XV, 7 תְּהָרִס קִמְיָה *destrues surgentes tuos; v. insurgentes contra te.*

y) *Similis est iumentis exscinduntur, Ps. XLIX, 21; v. quae exscinduntur.* Iob. XL, 25 *an extrahes balaenam hamo aut fune, demersit lingua eius; v. quem demersit lingua eius.* Gen. IX, 3 *omne reptile viuum vobis ad comedendum esto: vt viridem herbam, sic illa omnia dedi vobis; v. vt viridem herbam illis, scil. animantibus; sic vobis etc.*

z) Iob. XXXIII, 20 *et abominatur ipsum vita eius panem; quasi dicat: vita eius ipsum panem abomi-natur.* Prov. V, 22 *iniquitates suae capient ipsum improbum.* Genes. II, 17 *ex arbore scientiae boni et mali non comedes ex ea.*

SECTIO II.

D e V e r b o.

§. CIX.

Idiotismi Verborum tum *significationem*, tum *constructionem* spectant. Verba simplicia as-sumunt significationem compositorum, quibus Hebraei carent ^{a)}. Verbum vnum ponitur

pro duobus breuitatis causa ^{b)}. Verbum completium sumendum inchoatiue et vicissim ^{c)}. Verbum intelligitur de rei significatae continuatione, restauratione, vel confirmatione ^{d)}. Verbum exprimens determinatam actionem vel effectum quasi retrahendum est, et de causa actionis vel effectus intelligendum ^{e)}. Verbum potestatis quandoque accipitur pro Verbo debiti et iuris. Verbum voluntatis saepe non de simplici voluntatis arbitrio accipiendum, sed ita, vt causam simul et conditionem effectus includat ^{f)}. Verbum praeter vsitatam significationem saepe etiam eius qualitatem, adiunctum, et conditionem indicat ^{g)}. Verba, quae *esse, fieri, agere*, significant, interdum sumuntur pro rei notificatione, cognitione, opinione, et vicissim ^{h)}. Verba, quae rei appellationem vel notificationem significant, quandoque pro ipsa rei productione et essentia vsurpantur ⁱ⁾. Verbum actiuum non effectiue semper, sed quandoque habitualiter significat ^{k)}. Actiuum tribuitur subinde actionem mandati et procuranti, consentienti, et actionem approbanti, signo cuiuspiam actionem signanti, per accidens ad actionem concurrenti ^{l)}. Actiuum

vum significat etiam passive sine nominatiuo expresso ^m).

a) עָמַד *stetit*, sumitur etiam pro *obstitit*; קָם *stare* pro *perstare*; נָפַל *cadere* pro *excidere*, *decidere*, *incidere*; נָתַן *dare* pro *reddere*, *destinare* etc. Cauendum vero, ne *simplex Verbum* pro *composito* in *Versione* ponatur: hinc minus recte *Interpres Vulgatus* קָרָא *vocare*, per *compositum inuocare*, vertit Genes. XLVIII, 16 *et inuocetur nomen meum et nomen patrum meorum super eos*, pro *vocentur nomine meo*, id est: *dicantur filii mei*, et paria cum filiis meis iura habeant, ut adeo mirum sit, quomodo *Bellarminus*, et plures post eum *Theologi* locum citatum ad *inuocationem sanctorum* trahere potuerint!

b) Psalm. XXII, 22 *a cornibus unicornium exaudies me*; v. *exaudiendo liberabis me*. Ps. LV, 19 *redemit in pace animam meam*; v. *redimendo collocavit*.

c) 2 Samuel. II, 10 *quadraginta annos natus erat Isboseth, filius Saulis quum regnaret*; v. *quum regnare inciperet*. Ps. CIII, 5 *renouas te, tanquam aquila pueritia tua*; v. *recentem te seruas*.

d) Ier. VII, 3 *emendate vitam vestram moresque vestros, tum faciam ut habitetis in loco hoc*; v. *porro conseruabo vos in terra vestra*.

e) Psalm. XXII, 18 *numerabo omnia ossa mea*; v. *numerare possem*. Psalm. XXXII, 8 *erudiam te*,

et docebo te, qua via ambulabis; v. ambulare debes.
 Exod. VIII, 14 *et fecerunt similiter Aegyptiorum sapientes; v. facere conabantur.* Mox enim sequitur: *non poterant id praestare quod volebant.*
 I Sam. XX, 2 *ecce nouilunium est cras, quo ego sedeo cum rege ad comedendum; v. sedere soleo.* Psalm. LXXVI, 11 *ira hominum celebrat te; v. occasionem dat te celebrandi.* Ier. XV, 15 *ne in longanimitate tua tollas me; v. ne concedas ut inimici mei, dum nimium illis parcis, me tollant.*

f) Deut. XVI, 5 non poteris mactare Pascha intra aliquam e portis tuis; v. non iure et legitime id facies. Dan. IV, 22 *Deus cui vult tradit regnum.* Vult autem illud dare humiliantibus se coram Deo, ut v. 14 dictum est.

g) Ezech. XXVI, 14 de Tyro dicitur: non aedificaberis amplius, videlicet ea dignitate et elegantia qua fuisti. Similia Verba sunt: *ambulare, audire, dicere, facere, videre, vivere* etc.

h) Exod. XIII, 2 sanctifica mihi omne primogenitum; v. indica meo nomine populo, ut sanctificet. Prout Moses fecisse legitur v. 11 et 12. Psalm. LI, 6 *ut iustificeris in sermonibus tuis; v. iustus agnoscaris.* I Reg. I, 21 *post mortem tuam, o rex, et ero ego, et filius meus Salomo peccatores; v. reputabimur pro peccatoribus.*

i) Es. XLVII, 3 non amplius vocaberis tenera et delicata; v. von amplius futura es. Psalm. IX, 6 *increpasti gentes; v. perdidisti.*

k) Gen.

k) Gen. II, 17 *quo die comederis ex eo moriendo morieris*; v. eris morti certo superuenturae obnoxius.

l) 1 Reg. XIX, 15 *dixit Ioua ad eum [Eliam] abi reuertere itinere tuo versus desertum Damasci, et veni et unge Chazaëlem regem super Syriam*, h. e. per alium, vt id ipsum fiat, procura. Confer 2 Reg. VIII. Iud. IX, 18 *Iotham ad Sichemitas ait: vos insurrexistis contra familiam patris mei et interfecistis filios eius numero septuaginta super lapide vno*. Hoc quidem Abimelech fecerat v. 5 sed ciues Sichemitae factum approbarunt, et iuuerunt v. 24. Prov. XXVIII, 8 *qui auget substantiam suam usura et foenore, liberali et misericordi homini congregabit eam*, h. e. eueniet, vt illae diuitiae dispergantur, et inuito auaro aliis cedant.

m) Gen. XVI, 14 *propterea vocauit puteum istum* etc. v. vocabatur. Es. IX, 6 *puer natus est nobis, et vocabit* etc. v. vocabitur nomen eius. Gen. IV, 13 *dixit Kain ad Dominum: maius est peccatum meum a remittendo!* v. quam vt remittatur. 1 Reg. XIII. vlt. *id vero grauis peccati culpam contraxit domui Ieroboam, et ad exscindere, et ad perdere a facie terrae*; v. vt exscinderetur et perderetur.

§. CX.

Verba hebraea crebro et eleganter regunt nomen coniugatum, et cognatum ad

indicandam vel rei magnitudinem, vel effectum et obiectum actionis ⁿ⁾. Verba duo cum vel sine copula hebraeis vsurpantur, sicut Latinis verbum cum infinitiuo ^{o)}. Verborum duorum eiusdem temporis, cum, vel sine copula constrictorum, prius per aduerbium exponitur. Idem fit cum verbo finito, infinitiuo iuncto, dum vero infinitiuus in tempus et personam verbi finiti est conuertendus ^{p)}. Verbum finitum quoduis regit suum infinitiuum ad maiorem certitudinem et euidenciam exprimendam ^{q)}. Post verba, quae motum siue a loco, siue ad locum significant, terminus ad quem sine praepositione *ad* vel *in* per solum accusatiuum exprimitur ^{r)}. Verba copiae et inopiae construuntur sequenti accusatiuo, per ablatiuum vertendo ^{s)}. Verbum passiuum *vocandi* cum datiuo per nominatiuum vertendo construitur ^{t)}. Verbum substantiuum *sum*, vel expressum vel intellectum loco posterioris nominatiui eleganter regit nomen cum praepositione ^{v)}.

ⁿ⁾ Es. XXII, 17 *ecce Ioua proiciet te proiectione viri*; v. magna vi. Gen. VIII, 21 *odoratus est Ioua odorem quietis*; v. ratum et acceptum habuit sacrificium.

^{o)} Num.

o) Num. XXII, 6 *fortasse potero percutiemus*; v. percutere. Es. I, 19 *si volueritis et audieritis*; v. si volueritis audire.

p) Gen. XXV, 1 *addidit Abraham et accepit uxorem*; v. iterum uxorem duxit. Es. VI, 13 *et reuertetur, et erit ad conflagrandum*; v. iterum conflagrabit. Gen. VIII, 21 *non addam maledicere amplius terrae propter hominem*; v. non amplius maledicam. Prov. XXX, 29 *tria ista benefaciunt procedere*; v. bene procedunt. Constructio haec concernit potissimum verba *וַיֵּשֶׁב* addere, *וַיָּשׁוּב* reuerti, *וַיֵּלֶךְ* ire, *וַיִּמְלֵךְ* implere.

q) Ps. XLIX, 8 *fratrem non redimendo redimet quisquam*; v. nullo modo redimere poterit.

r) Num. XIX, 25 *proficiscimini desertum*; sup. *versus*. Nah. II, 6 *festinabunt murum*; supple: *ad*.

s) Exod. XV, 9 *implebitur eos anima mea*; v. eis. Es. XXIX *ebrii sunt sed non vinum*; v. vino. Iob. XXI, 7 *inualuerunt robur*; v. robore.

t) Es. XXXII, 5 *non vocabitur amplius stulto ingenius, et tenaci non dicetur liberalis*; v. stultus, tenax.

v) Ps. LIV, 6 *Dominus est in sustentantibus animam meam*; v. sustentat. Ps. XXXI, 3 *esto mihi in petram roboris, in domummunitionum*; v. petra robusta, locus munitissimus.

§. CXI.

Praeter idiotismos Verborum, notanda etiam est Verborum *Enallage*, *Ellipsis*, et *Pleonasmus*. Per Enallagen imperatiuus quandoque vsurpatur pro futuro indicatiui, et pro subiunctiuo ^{x)}. Infinitiuus pro praeterito, praesenti, futuro, imperatiuo, participio, et nomine ^{y)}. Personae non raro inter se permutantur ^{z)}. Interdum Verbum plurale vsurpatur pro singulari ^{a)}. Verbum singulare iunctum nomini plurali distributionem; plurale iunctum nomini singulari collectionem indicat ^{b)}. Verbum quandoque numero respondet posteriori substantiuo regiminis, quum deberet priori ^{c)}. Verbum masculinum interdum construitur cum nomine foeminino per *Archaismum* ^{d)}.

x) Deut. XXXII, 50 *et morere in eo monte quo tu ascensurus es, et aggregare ad populos tuos; v. morieris, — aggregaberis. Ps. IV, 5 commouemini et ne peccetis; v. si commoueamini, Nah. III, 14.*

y) Ps. VIII, 2 *qui dare decus tuum supra coelos; qui das. Ier. XIV, 19 expectare pacem, sed nihil est boni; v. expectauimus. Ps. LXXII, 2 vox mea ad Dominum, et auscultare mihi; v. et auscultabit mihi. Exod. XX, 8 recordare diei Sabbati, ut sanctifices illum; v. recordare. Ps. XXXII, 9 ne estote ut equus*
 et

et mulus non intelligere; v. non intelligentes. Ps. CXXXII, 1 memor esto Ioua Davidis cum omni affligi ipsum; v. omnium afflictionum eius.

2) Ier. XIX, 19 misi ad eos seruos meos Prophetas inde a diluculo continenter, et non auscultavistis dictum Iouae; v. non auscultauerunt. Es. XIV, 1 canta sterilis non parit, erumpe in hilarem cantum, et claram ede vocem non dolet; v. quae non parit, — quae non doles.

a) Gen. XXXIV, 27 et spoliauerunt urbem, quia polluerant sororem eorum; quod solus Sichem, filius Hemor fecerat, coll. v. 4 et 13.

b) 1 Sam. XVI, 4 trepidi accurrerunt seniores urbis obuiam ei, et dixit, prosperene aduenis? v. dixit quisque. Psal. CXIX, 103 quam dulcia sunt palato meo eloquium tuum! v. omnia eloquia tua. Genes. XLI, 57 et uniuersa terra venerunt in Aegyptum; v. omnes habitatores.

c) Iob. XV, 20 numerus annorum absconditi sunt; v. absconditus est.

d) Ies. XXXII, 11 חָרַד שְׁאֵנָהוּ trepidate tranquillae pro חֲרָדָה, verosimiliter sicut pronominum, §. LXXI. Not. x, ita etiam omnes Verborum personae olim fuere generis communis; hinc factum fuisse videtur, vt generis discrimen, postquam constitutum fuit, nonnumquam negligeretur. Schroeder in Instit. Ling. hebr. p. 355.

§. CXII.

Per *Ellipsin* Verbum quandoque in oratione deest ex contextu ^{e)}, ex nomine coniugato ^{f)}, ex voce contraria ^{g)}, ex membro praecedente ^{h)}, vel sequente ⁱ⁾; subintelligendum et complendum. Per *Pleonasmum* Verbum substantivum cum in praeterito, tum in futuro saepe redundat ^{k)}.

e) Ps. IV, 3 *Vsq̄ue quo gloria mea in ignominiam?* sup. *vertetur*. Ps. CXX, 7 *ego pacem*, — *at cum loquor ipsi ad bellum*; sup. *diligo* — *conclamant*.

f) Hof. I, 2 *accipe tibi uxorem scortum* וְיָלְדִי *et natos scorti*; sup. *genera*; quod latet in voce: *natos*. Mich. VII, 3 וְיִשְׁפֹּט *et iudex propter retributionem*; sup. *iudicat*, quod latet in coniugato *iudex*.

g) Genes. XXXIII, 15 *dixit Esau: Relinquam apud te aliquos de comitibus meis. Respondit [Iacob] quorsum hoc? modo tibi faueas*; supple: *ne quemquam relinquant*, quod in opposito verbo *relinquam* latet.

h) Ps. LXXXIV, 4 *etiam passer inuenit domum, et hirundo nidum sibi, in quo ponat pullos suos — altaria tua Deus Zebaoth Rex meus et Deus meus*; sup. *sic anima mea anhelat inuenire*, vti liquet ex praecedenti membro.

i) Prov.

i) Prov. XIII, 1 *filius sapiens — eruditioni patris: — at derisor non auscultat increpationi; sup. in priori membro auscultat.*

k) יהי faepe pleonastice ponitur in librorum, capitum, et versuum initiis. In futuro יהיה faepe aequiualeat Gallorum *c'est ce que*. Deut. XVIII, 19 *et erit is qui non audiet.*

SECTIO III.

De Particulis.

§. CIII.

Aduerbum quandoque aliarum vocum positione, vel combinatione circumscribitur ^{a)}. Aduerbia temporis determinati et certi crebro indeterminate et indefinite sumuntur ^{b)}. Aduerbum תמיד *semper, iugiter*; faepe, vel frequenter significat ^{c)}. Aduerbum temporis indeterminati, *cum, quando*, per coniunctionem כי *quia*, non raro exprimitur ^{d)}. Particula donec, usque, non semper terminum temporis, sed faepe eius durationem significat ^{e)}. Non amplius, non semper omne futurum tempus remouet, sed pro aliquo temporis spatio sumitur ^{f)}. Aduerbia numerum denotantia *semel, secundo, ter* etc. varie sumuntur ^{g)}. Aduerbia negandi cum notabili discrimine vsurpantur ^{h)}. Aduerbia dubitandi

bitandi non semper incertitudinem directe important, sed vel rei difficultatem expriment, vel emphatice adhibentur ⁱ⁾. Similitudinis particulis quandoque non similitudo, sed res ipsa notatur ^{k)}. Comparandi particulae non raro in oratione defunt ^{l)}.

a) Ps. LXXV, 3 *quum promissionis tuae particeps factus fuero, ego rectitudinibus iudicabo*; v. rectissime. Iob. XXXVI, 31 *his enim [coeli tempestatibus] punit populos: sed dat etiam cibum ad multiplicantem*; v. multipliciter, abunde.

b) *Heri*, pro quolibet tempore praeterito. Iob. VIII, 9 *qui heri sumus, neque experti sumus*; v. nuper nati. *Hodie*, pro praesenti tempore. Deut. XXVII, 9 *attende et audi Israel, hodie factus es populus Iehouae Deo tuo*; v. hoc tempore. *Cras*, pro futuro tempore indeterminate. Exod. XIII. *cum interrogauerit te filius tuus cras*; v. futuro tempore, quondam.

c) Exod. XXVIII, 30 *sic portabit Aaron ius filiorum Israelis super corde suo coram Ioua iugiter*; scil. quoties ingreditur tabernaculum Iouae, vt eodem versu praemittitur.

d) Prov. XXI, 22 *ausculta patri tuo, qui genuit te; neque contemnas, quia consenuit, matrem tuam*; v. quum consenuerit.

e) Ps. CXXIII, 2 *oculi nostri ad Iouam Deum nostrum, donec misereatur nostri*; scil. etiam tempore duro,

duro, et afflicto, interim tamen semper oculi nostri ad Dominum defixi erunt. 1 Sam. XV, 35 *Samuel non amplius vidit Saulum usque ad diem mortis suae; v. nunquam deinde eum vidit.*

f) 2 Reg. XXIV, 7 *non ausus est amplius rex Aegypti egredi e regione sua etc.* scil. usque ad ultimos annos Zidkiae, quum obsideretur Hierosolyma a Chaldaeis. Ier. XXXVII, 5.

g) Pf. LXXXIX, 36 *semel iuravi per sanctitatem meam etc.* v. certo, veraciter, ac immote, coll. 34. 35.

h) לֹא tantum cum Participio, Nomine et Pronomine construitur, et negat de tota aliqua specie; quum לְ Participiis additum de certo aliquo individuo neget. לְ tantum Futuro convenit, et plerumque dehortantis, aut deprecantis est. בִּלְ et בְּלִי iungitur Praeterito, et Futuro, rarius Infinitivo, negatque absolute. בְּלִי construitur cum Praeterito, Participio, et assumpta praefixa לְ frequentissime cum Infinitivo, et exponitur per *ut non*, seu quo minus. לְ omnibus temporibus et modis [excepto Imperativo] etiam Nominibus et Particulis convenit. Construitur cum Praepositione ex propria significatione ut nomen consideratum, latine vero ex genio linguae vertendum, quod contextus facile docet. E. g. Ierem. V, 7 *iurant per non Deos; v. per idola.* בְּלִי construitur cum Futuro.

i) Exod. XXXII, 30 *ascendam ad Dominum, fortasse לְנִי veniam impetrabo peccati vestri.* Rei difficultatem ostendit.

k) Nehem.

k) Nehem. VII, 2 *quia ipse sicut vir veritatis, et timens Deum prae multis; v. reuera verax, et timens Deum.*

l) Ps. CXXV, 2 *Hierosolyma montes circum illam, et Ioua circa populum suum; v. vt circa Hierosolymam montes, sic Ioua etc.*

§. CXIV.

Praepositiones separatae praemittere sibi solent alias vel separabiles, vel inseparabiles ^{m)}. Praepositiones iunguntur infinitiuo, latine per verbum finitum et coniunctionem explicandae ⁿ⁾. Praepositio *ex* vel *de* cum *in* constructa, augmentum et continuitatem rei denotat ^{o)}. Coniunctio copulatiua non solum coniungit, sed et quandoque in eo, cui additur, aliquid prae reliquis singulare designat ^{p)}.

m) E. g. *אֶל תַּחַת יָדַי & me; מִן קִדְמִי ad sub manu mea etc.*

n) Exod. IX, 16 *propter ostendere tibi potentiam meam, et propter narrare nomen meum; v. vt ostendam: vt enarres.*

o) Ier. IX, 2 *quia de malitia in malitiam exeunt; v. subinde peiores fiunt.*

p) Ios. II, 1 *Ite, inspicite terram istam, et Hierichuntem; v. et potissimum Hierichuntem.*

Enallage

Enallage seu permutatio Praepositionum et Particularum, aut potius significationes earum latissime patententes, varius earum vsus, et multiplex construendi modus e Lexicis est eruendus, quamuis et haec praecipue in particularum vsu et significationibus assignandis plurimum fallere, viri LL. OO. periti agnoscunt, studiosam legibusque criticis conformem librorum biblicorum lectionem Lexicographorum placitis merito praeferentes.

F I N I S.

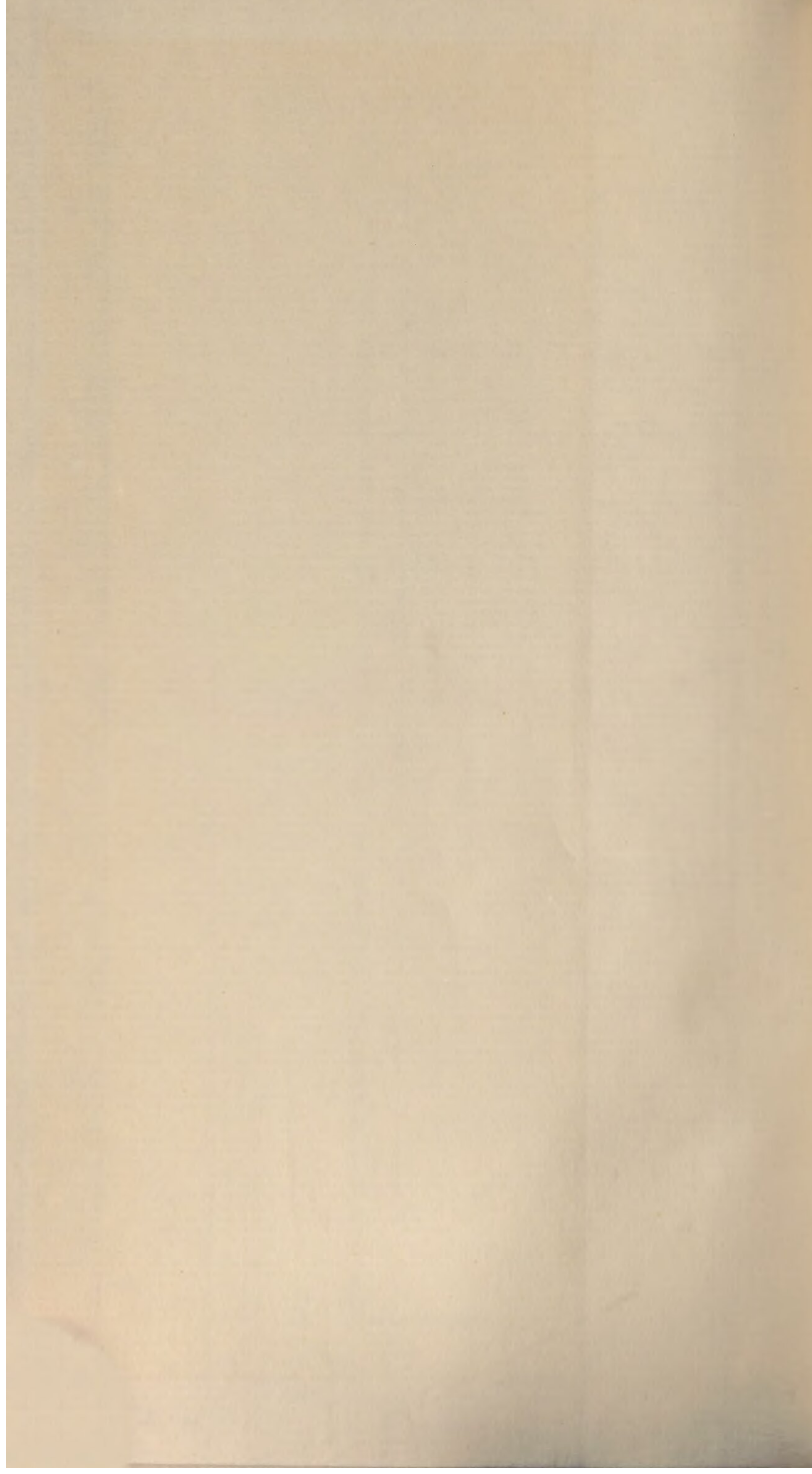

IGMA VERBI REGVLARIS

קטל occidit.

V.	IV.	III.	II.	I.	
<i>Hiph.</i>	<i>Pyal</i>	<i>Piel</i>	<i>Niph.</i>	<i>Kal</i>	
iussit occidere.	violenter.	violenter occidit.	occisus est.	occidit.	
O R I S T V S I.					N. Singul.
הקטיל	קטל	קטל	נקטל	קטל	3. Mascul.
הקטיל	קטלה	קטלה	נקטלה	קטלה	3. Foem.
הקטלה	קטלת	קטלת	נקטלת	קטלת	2. Mascul.
הקטלה	קטלת	קטלת	נקטלת	קטלת	2. Foem.
הקטלת	קטלתי	קטלתי	נקטלתי	קטלתי	1. Comm.
					N. Plural.
הקטיל	קטלו	קטלו	נקטלו	קטלו	3. Comm.
הקטלה	קטלחם	קטלחם	נקטלחם	קטלחם	2. Mascul.
הקטלה	קטלתו	קטלתו	נקטלתו	קטלתו	2. Foem.
הקטלת	קטלנו	קטלנו	נקטלנו	קטלנו	1. Comm.
O R I S T V S II.					N. Singul.
הקטיל	הקטל	הקטל	הקטל	הקטל	1. Comm.
הקטיל	הקטל	הקטל	הקטל	הקטל	2. Mascul.
הקטיל	הקטלי	הקטלי	הקטלי	הקטלי	2. Foem.
הקטיל	הקטל	הקטל	הקטל	הקטל	3. Mascul.
הקטיל	הקטל	הקטל	הקטל	הקטל	3. Foem.
					N. Plural.
הקטיל	הקטל	הקטל	הקטל	הקטל	1. Comm.
הקטיל	הקטלו	הקטלו	הקטלו	הקטלו	2. Mascul.
הקטלה	הקטלנה	הקטלנה	הקטלנה	הקטלנה	2. Foem.
הקטיל	הקטלו	הקטלו	הקטלו	הקטלו	3. Mascul.
הקטלה	הקטלנה	הקטלנה	הקטלנה	הקטלנה	3. Foem.
P E R A T I V V S.					N. Singul.
הקטיל	deest.	הקטל	הקטל	קטל	2. Mascul.
הקטיל	deest.	הקטלי	הקטלי	קטלי	2. Foem.
					N. Plural.
הקטיל	deest.	הקטלו	הקטלו	קטלו	2. Mascul.
הקטלה	deest.	הקטלנה	הקטלנה	קטלנה	2. Foem.
F I N I T I V V S.					
הקטיל	קטל	קטל	הקטל	קטל	
P I V M P R A E S E N T I S.					
הקטיל	מקטל	מקטל	נקטל	קטל	Masculin.
הקטיל	מקטלה	מקטלה	נקטלה	קטלה	Foemin.
P I V M P R A E T E R I T I.					
				קטול	

SEB. SIMME
Buchbindermeister
MÜNCHEN

Fessler, Ignaz Aurelius,

Institutiones linguarum orientalium, hebraeae, chaldaicae, syriacae et
arabicae

Bd.: 1

Wratistavia (1787)

L.as. 168 o-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10571937-9

VD18 80020852-001